

UMUT VAKFI
28 EYLÜL 2010
BİREYSEL SİLAHSIZLANMA GÜNÜ
16.GELENEKSEL ÖDÜLLÜ YARIŞMA

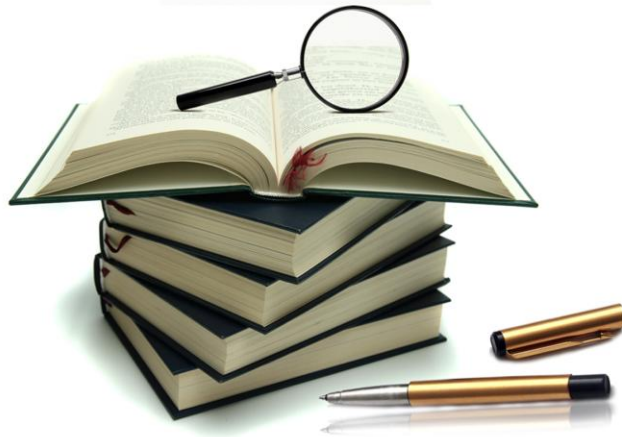

UMUT
VAKFI
1 9 9 3
UMUT
FOUNDATION

"Yurttaşlık Bilinci ve Ayrımcılığın Önlenmesi"
Bilimsel Araştırma ve İnceleme Yarışması

Üçüncülük Ödülü

Özlem Çolak
Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları Ve Toplumun
Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları

www.umut.org.tr

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. SERMET KOÇ

Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları ve Toplumun Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZLEM ÇOLAK

İSTANBUL
TEMMUZ, 2009

TEŞEKKÜRLER

Yüksek lisans öğrenimim boyunca desteğe ve yönlendirmeye ihtiyaç duyduğum her anda yanımda olan, önerdiği tez konusu ile akademik hayatımı tümünden değiştiren, sadece hoca olarak değil günlük yaşama dair sohbetlerimiz ile de tüm okul hayatıma renk katan çok sevgili hocam Neylan Ziyalar'a;

Tez süresince beni destekleyen, gerekli yönlendirmeleri yapan ve bürokratik engelleri aşmam da önemli katkıları olan tez danışmanım Sermet Koç'a;

Hayatımın her döneminde olduğu gibi tez süresince de gerek manevi olarak gerekse araştırma safhasında sağladıkları destek ile işleri benim için oldukça kolaylaştıran, nereye gidersem gideyim dönebileceğim bir yer olduğunu bana her zaman hissettiren ailemin kadınlarına, annem Cevahir Çolak, Meral Çolak ve Semra Çolak'a; kardeşim Serkan Çolak'a; kuzenim Sevda Çolak'a;

Hayatıma girdiği günden beri her şeyin bambaşka bir renge büründüğü, yaptıklarımın, hayallerimin ve evimin ortağı, vazgeçtiğim her an beni yeniden ayağa kaldıran arkadaşım, yoldaşım Özgül Akıncı'ya;

Dostlukları ile her zaman kendimi şanslı hissettiğim, tez süresince beni yalnız bırakmayan, sıcak yaz günlerinde benimle en sıkıcı işleri paylaşan sevgili dostlarım Emir Gürbudak, Özge Yılmaz, Zeynep Baykal, Nurgül Öztürk, Şeyda Arda ve Berfu Aydoğan'a;

Yardımları ile tezin istatistik kısmını yapabilmemi sağlayan Dr. Günay Can, Güneş Daşlı ve Meral Çevik'e

Nefret suçları ile mücadele eden, insan hakları için çalışan, tüm haksızlıklar karşısında yılmadan inançla mücadele eden cinsel yönelimi, cinsiyeti, ırkı, dini, dili, engelliliği, ülkesi fark etmeksizin dünyadaki tüm aktivistlere;

Adını saydığım, sayamadığım herkese en içten teşekkürlerimi ve sevgimi sunmak isterim.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş ve Amaç.....	1
2. Genel Bilgiler.....	3
2.1. Nefret Suçu Kavramına Genel Bir Bakış.....	3
2.1.1. Nefret Suçunun Tanımı.....	3
2.1.2. Nefret Suçunun Özellikleri.....	5
2.1.3. Nefret Suçuna Yönelik Tutumlar.....	6
2.2. Cinsel Yönelim Temelli Nefret Suçları.....	8
2.2.1. Eşcinsellik ve Eşcinselliğe Dair Yaklaşımlar.....	8
2.2.2. Homofobinin Kaynağındaki Önyargı ve Ayrımcılık.....	10
2.2.3. Homofobi ve Nefret Suçları.....	12
2.2.4. Cinsel Yönelim Temelli Nefret Suçlarında Mağdurun ve Failin Özellikleri.....	15
2.2.4.1. Nefret Suçlarında Mağdur.....	15
2.2.4.2. Nefret Suçlarında Fail.....	21
2.3. Uluslararası Alanda Ayrımcılık ve Nefret Suçlarına Yönelik Yasal Düzenlemeler.....	26
2.3.1. Uluslararası Anlaşmalar Çerçevesinde Cinsel Yönelim Ayrımcılığı.....	26
2.3.2. Yogyakarta Prensipleri.....	26
2.3.3. Nefret Suçu Yasaları Olan Ülkeler.....	28
2.4. Türkiye'deki Durum.....	30
2.4.1. Türkiye'de Eşcinsellik ve Homofobi.....	30
2.4.2. Türkiye'den Örnek Vakalar.....	37
2.4.3. Türkiye'deki Yasal Durum.....	38
3. Gereç ve Yöntem.....	41

4. Bulgular.....
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	44
4.1.1.Cinsiyet, Yaş, Eğitim ve Mağdurun Cinsiyeti Değişkenleri.....	44
4.1.2. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Yaş, Eğitim Seviyesi ve Suç Hikayesindeki Mağdurun Cinsiyeti.....	46
4.2. Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Sonuçlar.....	47
4.2.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar.....	47
4.2.2. Katılımcıların Cinsiyeti Açısından Yaş ve Eğitim Değişkenleri Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar.....	53
4.2.3. Eşcinsel ve Heteroseksüel Mağdurlara ve Mağdurların Failerine Yönelik Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Kıyaslaması..	62
4.2.4. Suç Hikayelerindeki Mağdurun Cinsiyeti ile Katılımcıların Cinsiyeti, Yaş Seviyesi ve Eğitim Durumu Değişkenlerine Göre Mağdur ve Faile Yönelik Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar.....	68
4.2.5. Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar Arasındaki Korelasyon.....	79
4.3. Bulgular Bölümü İçin Kısaltmalar Dizini.....	85
5. Tartışma ve Sonuç.....	86
6. Özet.....	98
7. Summary.....	99
8. Kaynakça.....	100
9. Özgeçmiş.....	109
10. Ekler.....	110
Ek 1: Ülkeler Bazında Nefre Suçlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler.....	110
Ek 2: Amerika Birleşik Devletleri Eyaletleri Bazında Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler.....	112
Ek 3: Tez Çalışması Kapsamında Kullanılan Anket Formu.....	115

*“Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür
Ve bir orman gibi kardeşçesine”*

Nâzım Hikmet

1. GİRİŞ VE AMAÇ

“Nefret Suçu” failin din, dil, ırk, etnik köken, engelli olma, cinsiyet ve cinsel yönelime dair sahip olduğu önyargı ile bu özelliklerden birine sahip olduğunu bildiği veya varsaydığı bir diğer kişiye karşı gerçekleştirdiği suç davranışı olarak tanımlanmaktadır (61). Hırsızlık, sözlü veya fiziksel şiddet, aşağılama ve hatta öldürme gibi suçların, yukarıda sayılan özellikleri taşıyan bireylere karşı sahip olunan önyargı sebebiyle işlenmesi nefret suçunun niteliğini oluşturmaktadır (11). Kişinin nefret suçunu işlemesinin altında yatan sebebin, öteki olarak gördüğü gruba dahil bir kişiye ruhsal veya fiziki zarar vererek o kişi üzerinden grubuna gözdağı vermek olduğu görülmektedir (11). Nefret saiki ile işlenen bu tür suçların geçmişte uzun olmakla birlikte, bu konuda yapılan çalışmaların tarihi 1980'lere dayanmaktadır (17).

Günümüzde, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere (11) birçok ülkede özel olarak 'Nefret Suçları'nı düzenleyen kanunlar mevcuttur. Bu kanunlar ile bir suçun nefret saiki ile işlenmesi cezayı arttırıcı neden olarak kabul edilmektedir ve uygulamalar buna göre yapılmaktadır.

Türkiye’de ise nefret suçlarına yönelik bu şekilde bir özel kanun uygulaması söz konusu değildir. Fakat özellikle 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu’nda ayrımcılık temelinde gerçekleştirilen suçlara yönelik, Madde 3, 115, 122 ve 216 dahilinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bununla birlikte, özellikle nefret suçlarına dair özel kanun düzenleyen ülkelerde önemli bir husus olarak ele alınan “cinsel yönelim” ibaresinin, yani eşcinsel bireylerin haklarının yeni Türk Ceza Kanunu’ndaki ayrımcılığı düzenleyen maddelerde diğer unsurlarla birlikte ele alınmayışı önemli bir eksiklik olarak önümüzde durmaktadır.

Eşcinsellik ve eşcinsel haklarına yönelik çalışmaların, eşcinsel bireylerin örgütlenerek dernek, dergi, yürüyüşler, toplantılar vb faaliyetleri ile 90’lı yıllardan itibaren Türkiye’nin gündemine girdiği ve son yıllarda bu konunun akademik çevrelerde de ilgi oluşturduğu dikkati çekmektedir.

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki, ayrımcılık ve buna bağlı işlenen nefret suçları, tek başına veya bir grup olarak gerçekleştirilmesine bağlı olmaksızın toplumsal bir sorundur (2, 4, 9, 10, 11, 17, 19, 20, 27, 30, 33, 39, 43, 45, 57, 58, 61, 62, 70, 71, 73). Genel olarak suç ve ceza ikileminin ortaya koyduğu gerçekler nefret suçları için de geçerlidir, yani toplumsal bir dönüşümün olmadığı yerde cezanın artık suçu önlemek adına caydırıcı olmaktan çıktığı görülmektedir. Bundan dolayı, özellikle ayrımcılık gibi toplum içindeki grup içi ve gruplar arası ilişkilerin belirleyici olduğu nefret suçlarının, nefret suçu mağdurunun ve failinin toplum tarafından nasıl algılandığı ve nasıl bir tutum belirlendiği, nefret suçlarını en doğru şekilde değerlendirebilmek adına önemli bir kaynak teşkil etmektedir (9, 10, 17, 33, 39, 43, 44, 47, 57, 61, 68).

Bütün bu saptamalar doğrultusunda bu çalışmanın amacı, toplumda eşcinselliğe yönelik var olan önyargının ortaya konması ve eşcinsel bireylere yönelik meydana gelen bir nefret suçunda bu önyargılı tutum ve davranışların mağdura ve faile yönelik tutumları nasıl etkilediğinin araştırılması, bu suçların engellenmesine yönelik bir katkı sağlamak şeklinde belirlenmiştir. Bununla birlikte Türkiye’de nefret suçlarının kavramsal olarak bilinir olmasını sağlamak da bu çalışmanın amaçları arasındadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Nefret Suçu Kavramına Genel Bir Bakış

2.1.1. Nefret Suçunun Tanımı

“Nefret Suçu” kavramını en geniş anlamıyla “Bir kişinin, din, dil, ırk, etnik köken, engelli olma, cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim özelliklerine dair sahip olduğu önyargı ile bu özelliklerden birine veya birkaçına sahip olduğunu bildiği veya varsaydığı kişilere yönelik gerçekleştirdiği suç davranışı” şeklinde tanımlamak mümkündür (61).

Nefret suçu kavramına dair yukarıda yapılan kapsamlı açıklamaya karşın bu kavramın tam olarak nasıl tanımlanması ya da hangi unsurları içermesi gerektiğine dair henüz uzlaşmış bir tarif yoktur (37). Nefret suçu kavramı üzerine, gerek bu konuda özel yasal düzenlemeler yapmış ülkelerin kanun yapıcıları ve hukukçuları gerekse bu konuda çalışmalar yürüten bilim insanları ve aktivistleri nezdinde tartışmalar süregelmektedir (43). Bu nedenle nefret suçunun ne olduğunu anlamak için var olan tanımlamalar üzerinden gitmekle birlikte bu konuda yapılan tartışmaların hangi boyutlar üzerinden yürüdüğünden bahsetmek de nefret suçu kavramının anlaşılması hususunda ipucu sağlayacaktır.

Sosyal bilimler içinde en çok kabul gören nefret suçu tanımlarından biri de Herck tarafından yapılan tanımlamadır: “Bir kişinin bir azınlık grubuna dahil olması nedeniyle zarar verici ya da aşağılayıcı davranışlara veya sözlere maruz kalması olarak açıklanabilecek nefret suçunu; önyargıdan kaynaklı motivasyon ile gerçekleştirilen saldırı, cinayet, tecavüz ve mülke karşı suçlar ile birlikte şiddet tehdidi ve diğer türlü aşağılayıcı hareketler olarak açıklayabiliriz.” (24)

Yasal düzlemde nefret suçunun nasıl tanımlandığına bir örnek olması açısından, Amerika Birleşik Devletleri tarafından 1990 yılında kabul edilen “Nefret Suçları İstatistik Yasası” (*Hate Crime Statistics Act*) (51) kapsamında yapılan tanımlamaya bakıldığında nefret suçlarının: “İrk, din, cinsel yönelim veya etnik kökene dayalı önyargıya dair izlerin belirgin

olarak suça uygun biçimlerde ortaya çıktığı; kasten insan öldürme, tecavüz, nitelikli saldırı, adi saldırı, tehdit, hırsızlık, mala yönelik tahrip etme ve zarar verme veya vandalizm suçları” olarak tanımlandığı görülmektedir (72).

Şimdiye kadar bahsedilen tanımlamalar birbirine yakın görünmekle birlikte nefret suçlarının kapsamına dair tartışmanın ana eksenini yasal düzlemde yapılacak olan düzenlemenin içeriği oluşturmaktadır. Söz konusu bu tartışmalar iki boyutta yürümektedir; hangi fiillerin nefret suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve nefret suçunu düzenleyen yasalar kapsamında koruma altına alınması gereken grupların hangileri olduğu. Örneğin Amerika’da nefret suçlarına dair yasal düzenlemelere sahip olan bazı eyaletlerde cinsiyet ve cinsel yönelim yasa kapsamında koruma altına alınan gruplar içinde değerlendirilirken, bazı eyaletlerde söz konusu gruplar nefret suçları kapsamında koruma altına alınan gruplar arasında sayılmamaktadır (43).

Bunların ötesinde, nefret suçları ile ilgili yasal düzenlemelerde ortaya çıkan en büyük ihtilaf büyük oranda failin önyargısının nasıl tespit edileceği üzerine odaklanmaktadır. Failin sahip olduğu önyargının hangi deliller üzerinden tespit edilebileceği ve önyargının motive edici ya da kolaylaştırıcı olarak suç fiili üzerinde nasıl bir etkisi olduğu yönündeki hususlar tartışmanın ana eksenini oluşturmaktadır (43). Yine bu kapsamda örnek olması açısından bakıldığında, Amerika Birleşik Devletleri tarafından kabul edilmiş olan ve yukarıda sözü geçen anlaşma çerçevesinde nefret suçuna dair yapılan tanımlama ile birlikte devamında şöyle bir açıklama getirilmiştir: “Suçun gerçekleşmesi esnasında failin öznel motivasyonunun tespit edilmesi zor olduğundan, emniyet birimleri tarafından yapılan inceleme neticesinde failin eyleminin, tümüyle veya kısmen, önyargı ile gerçekleştiğine dair yeterli delil bulunması halinde ancak önyargı rapor edilmelidir” (50). Bu açıklama çerçevesinde yapılan tartışmada, “yeterli delil” in ne olduğuna dair bir standardın olmamasının ve meydana gelen suçların nefret suçu olarak değerlendirilmesi konusunun emniyet birimlerinin inisiyatifine bırakılmasının, nefret suçlarının raporlanması konusunda çeşitli eksiklikleri ortaya çıkarabileceğine vurgu yapılmaktadır (37).

Bütün bu tartışmaların ortaya koyduğu üzere nefret suçu kavramına dair herkesçe mutabık olunan bir tanımlama yoktur ancak bununla birlikte nefret suçuna ilişkin yapılan yasal düzenlemeler iki zaruri unsur üzerine inşa edilmektedir. Bunlardan birincisi, gerçekleştirilen fiilin kanunda tanımlanmış olan suç unsurlarını karşılıyor olması; ikincisi ise, suçun kısmen de olsa mağdurun belli bir grubun mensubu olarak algılanması üzerinden suç eyleminin sahip olunan önyargı motivasyonu ile gerçekleşmiş olması (43).

Nefret suçu kavramı üzerine yürütülen tartışmaların ve vurgu yapılan eksikliklerin nefret suçu kavramının eksikliğini ortaya çıkarmaktan öte var olan düzenlemelerin daha doğru hale getirilmesi adına gerekli olan noktaların altını çizmek için yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle nefret suçu kavramının anlaşılması adına bu bölümde bu tartışmalara da kısaca göz atılmıştır.

2.1.2. Nefret Suçunun Özellikleri

Nefret suçunu diğer suç türlerinden ayıran en önemli niteliksel özelliğinin, tanımında da işaret edildiği üzere, temelinde yatan gruplar arası çatışma ve şiddet faktörleri olduğu görülmektedir (11).

Nefret suçlarının bu özelliğini vurgulayan ve önyargı nedeniyle işlenmeyen suçlara oranla toplum yapısına daha çok zarar verdiğini, bu nedenle de nefret suçlarının yasal düzlemde diğer suçlardan ayrı olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunanlar, üç temel sav üzerinden bu iddialarını gerekçelendirmektedirler (43). Bu savlardan ilki, nefret suçuna maruz kalan bireylerin önyargı temelli suçlara maruz kalmayan bireylere oranla daha fazla fiziksel ve psikolojik zarar görmeleri (43). İkincisi, nefret suçlarının hedefinin suça maruz kalan bireyden öte birey üzerinden bireyin mensubu olduğu sosyal gruba mesaj iletmeye yönelik olması (11) ve bu durumun gruplar arası ilişkilerdeki gerginliği arttıran, bölünmeleri keskinleştiren etkisinin toplumsal barışı zedeleyici sonuçlar ortaya çıkarma tehlikesi (43). Son olarak da, nefret suçuna hedef olan grupların sadece toplum içindeki radikal kişiler

tarafından değil aynı zamanda devlet, polis, adli makamlar gibi kurumsallaşmış yapılar tarafından da ayrımcılığa maruz bırakılarak mağdur edilmesi (43).

Nefret suçları aynı zamanda mağdur ile fail arasındaki toplumsal güç dengelerinin farklılığı açısından da diğer suçlardan farklılık göstermektedir (44).

İntikam ve misilleme eylemlerini teşvik edici etkisinin de nefret suçlarını diğer suç türlerinden ayıran önemli özelliklerden olduğunu söylemek mümkündür (44).

2.1.3. Nefret Suçuna Yönelik Tutumlar

Nefret suçunun ayrımcılık üzerinden şekillenen bir suç türü olduğu düşünüldüğünde insanların nefret suçu mağduruna ve failine yönelik ortaya koydukları tutumların nefret suçu meydana getiren dinamikleri anlamak açısından önemli bir veri sağladığı söylenebilir. İnsanların nefret suçları ile ilgili tutumları nefret suçlarının meydana gelmesinde kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olabileceği gibi, nefret suçlarının önünün alınmasında etkili bir araç da olabilir. Buna ek olarak bu tutum ve algıların, nefret suçlarına sıfır tolerans gösterilen sosyal bir iklimin yaratılmasını sağlayacak bütünlüklü bir politika geliştirebilmek adına da önemli bir ilk adımdır (13, 62). Bununla birlikte nefret suçlarına yönelik etkili bir kamusal tepkinin teminatının nefret suçu yasalarından öte, toplumsal tutumlarla şekillendiği görülmektedir (43). Buna ek olarak kişilerin nefret suçlarına yönelik algısı aynı zamanda nefret suçlarına hedef olan gruplara yönelik altta yatan algıyı da yansıtmaktadır (39).

Nefret suçlarına yönelik algı konusunda yapılan çalışmalarda insanların azınlık gruplarına yönelik işlenen suç eylemlerini daha yüksek oranda nefret suçu olarak tanımladıkları ve bu tür suçların diğer suçlara göre daha şiddetli olduğu ve ceza artırımının gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları ortaya çıkmıştır (43, 57, 68). Nefret suçlarına yönelik algı üzerine yapılan çalışmalarda nefret suçlarının özgün tepkileri ortaya çıkaran özgün bir suç türü olduğu vurgulanmaktadır (44, 61).

Nefret suçlarına yönelik algıların yol açtığı en önemli etkenlerden bir diğeri de, nefret suçu mağdurunun suçtan sonraki sosyal ve psikolojik adaptasyonunun sağlanmasındaki etkisidir. Toplumsal tutumların suçtan sonraki sosyal destek ağının oluşturulmasını sağlayan ve mağdurun iyileşme sürecine etki eden en önemli faktörlerden biri olduğu göz önüne alındığında nefret suçlarına yönelik algının önemi daha net anlaşılmaktadır (61, 62). Örneğin toplumsal tutumların nefret suçlarının polise bildirilme sıklığını etkileyen bir faktör olduğu bilinmektedir (43, 62). Bir yandan da mağdurun hukuki, finansal ve psikolojik destek alabilmesinin tek yolunun ancak mağdurun nefret suçunu bildirmesi ile sağlanabildiği düşünüldüğünde nefret suçuna yönelik tutumların bir zincirin halkası olduğu anlaşılmaktadır (13, 62).

Lyons tarafından yapılan bir çalışmada, sözel aşağılamaların varlığı ile şiddet ve sindirmenin derecesinin artmasına paralel olarak katılımcıların suç eylemini nefret suçu olarak tanımlama oranlarının yükseldiği sonucu ortaya çıkmıştır (43).

Yine Lyons tarafından yapılan çalışma neticesinde, kişilerin bir suç eylemini nefret suçu olarak tanımlamaları ve ciddiyetine yönelik algıları konusunda bazı örüntülerin ortaya çıktığı görülmüş, ortaya çıkan bu örüntüler şu şekilde sıralanmıştır: 1) mağdur ve failin demografik özellikleri; mağdurun ve failin benzer sosyal statüleri paylaşıyor olmaları kişilerin suç olaylarını daha az oranda nefret suçu olarak algılamalarına neden olmaktadır. 2) failin önyargısının var olduğunun anlaşılmasının, kişilerin suç olaylarını nefret suçu olarak algılaması açısından kuvvetli bir etkiye sahip olduğu görülmüş. 3) suç eyleminin şiddet derecesi kişilerin suç olaylarını nefret suçu olarak algılamalarında etkilidir. 4) suç olayı esnası ve sonrasında mağdurun davranışları mağdurun haksız, sorumlu algılanmasında ve nefret suçuna yönelik ciddiyet algısında önemli derecede negatif etkiye sahiptir. 5) nefret suçunun tanımı ve nefret suçu yasalarına yönelik bilgi düzeyi, katılımcıların eğitim, yaş, vb özellikleri ve azınlık mağduriyetine yönelik hassasiyet gibi durumları da nefret suçunun algılanmasında önemli faktörlerdir (43).

2.2. Cinsel Yönelim Temelli Nefret Suçları

2.2.1 Eşcinsellik ve Eşcinselliğe Dair Yaklaşımlar

Eşcinsellik 1973 yılından itibaren tıp literatüründe bir hastalık kategorisi olmaktan çıkarılmıştır (28). Her ne kadar eşcinselliğin bir hastalık olmadığı bilimsel olarak kabul edilmiş bir gerçek olsa da, eşcinsellerin toplum içerisinde hala “hasta”, “sapkın” ya da “anormal” olarak damgalanmaları ve heteroseksüel olmaya zorlanmaları devam etmektedir.

Eşcinsellikle ilgili tutumların kaynağına bakmadan önce, eşcinselliğe yönelik yaklaşımların, eşcinselliğin hastalık olarak kabul edilmemeye başlandığı 1973 yılına kadar hangi süreçlerden geçtiğine ve bugünlere nasıl gelindiğine bakmakta fayda olacaktır.

Her ne kadar eşcinsellik de heteroseksüellik gibi insanlık tarihi boyunca var olan bir olgu olsa da bu kavramların tanımlanması ve kategorileştirilmesi 19. yüzyıla dayanmaktadır. Tıbbın, kişileri eğilim gösterdikleri cins üzerinden ayırıştırma çabası ile ortaya çıkan “homoseksüel” ve “heteroseksüel” kavramları tanımlanmış kategoriler olarak bilim literatürüne girmiştir. Yirminci yüzyılın ortalarına kadar özellikle psikiyatri dünyasında baskın görüş olarak kabul gören psikanalitik yaklaşımın eşcinselliği bir patoloji olarak ele alması o dönemin toplumsal yapısına da etki etmekteydi. İkinci dünya savaşından sonra düzenlenen DSM (*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders – Zihin Bozukluklarının Teşhis ve İstatistik Rehberi*)’nin ilk versiyonunda eşcinsellik, madde kullanımı ve cinsel bozukluklarla birlikte sosyopatik kişilik bozukluğu sınıflandırmasına dahil edildi. Bu dönem boyunca, eşcinsel bireyler psikiyatrlar tarafından çeşitli terapi yöntemleri kullanılarak tedavi edilmeye çalışıldı. Hatta bu tedavi yöntemlerinin yetersiz kaldığının düşünüldüğü durumlarda, hormon enjekte etmek, tersine koşullandırma, lobotomi (bir lobun kesilip çıkarılması), elektroşok ve hadım etme gibi daha şiddetli yöntemler de kullanılarak eşcinsel bireyler “iyileştirilmeye” çalışıldı. Kinsey’in cinsellik üzerine yaptığı çalışmalara kadar bu süreç devam etti. Kinsey’in insan dışındaki canlılar üzerine yaptığı çalışmalarda eşcinsel davranışların tüm canlılarda ortak görülen bir davranış olduğunu ortaya çıkarması ve bununla birlikte eşcinselliğin diğer birçok insan kültüründe kabul edilen

bir olgu olduğunu açığa çıkarması Batı biliminin eşcinselliğe yönelik yaklaşımını etkiledi. Daha sonra bu konu üzerine yapılan birçok çalışma ile eşcinselliğin bir hastalık ya da bozukluk olmadığına dair veriler elde edilmeye devam edildi. Bu çalışmalarla birlikte yine de DSM'nin ikinci versiyonunda eşcinsellik, fetişizm ve pedofili ile birlikte "Cinsel Sapma" başlığı altında bir bozukluk olarak sınıflandırılmaya devam edildi. Aynı dönemlerde yeni yeni ortaya çıkan eşcinsel hareketin giderek güçlenmesi ve uzun dönemde toplumsal yapıyı etkileyecek bir etkililiğe sahip olması eşcinselliğe dair varsayımların da değişmesine neden oldu. Hem artarak devam eden, eşcinselliğin bir hastalık ya da sapkınlık olmadığına dair bilimsel çalışmalardan elde edilen veriler hem de güçlenen eşcinsel hareketin yarattığı toplumsal değişim, var olan tıbbi yaklaşımı da etkiledi ve eşcinselliğin hastalık olarak sınıflandırılmasından vazgeçilerek 1973 yılında DSM'den çıkarıldı (28).

Cinsel yönelim temelli nefret suçlarına değinmeden önce eşcinsellikle ilgili kullanılan tanımlamalara kısaca değinmek yerinde olacaktır (7):

Cinsel Yönelim: Kişinin duygusal, fiziksel ve cinsel olarak hangi cinsine yöneliminin olduğunu belirten ifadedir. Tanımlanmış üç cinsel yönelimden bahsetmek mümkündür.

- *Eşcinsellik:* Kişinin kendi cinsine yönelik duygusal, fiziksel ve cinsel yönelimini ifade eder. Eşcinsellik bir çatı kavram olarak kullanılır. Kadın ve erkek eşcinsellere yönelik farklı kavramlar kullanılmaktadır

Lezbiyen: Kendi cinsine yönelik duygusal, fiziksel ve cinsel yönelimi olan kadınları ifade etmek için kullanılır. Lezbiyen Antik Yunan şairi Sappho'nun yaşadığı Lesbos (Midilli) adasından türemiş bir terimdir.

Gey: Kendi cinsine yönelik duygusal, fiziksel ve cinsel yönelimi olan erkekleri ifade eder. Başlangıçta "homoseksüel" kelimesine tepki olarak eşcinseller tarafından kullanılmaya başlanan ve hem kadın, hem de erkek eşcinselleri ifade eden bu terim günümüzde artık sadece erkek eşcinseller için kullanılmaktadır.

- *Biseksüel*: Hem kendi cinsine, hem de karşı cinse yönelik duygusal, fiziksel ve cinsel yönelimi olan kadın ve erkekleri ifade eder.
- *Heteroseksüel*: Karşı cinse yönelik duygusal, fiziksel ve cinsel yönelimi olan kadın ve erkekler için kullanılan bir ifadedir.

2.2.2. Homofobinin Kaynağındaki Önyargı ve Ayrımcılık

Nefret suçunu tanımlarken; hem nefret suçunun niteliğini oluşturan hem de toplumsal bütünlüğü zedeleyen, “Ayrımcılık” ile bunu besleyen ana kanallar olan “Önyargı” ve “Kalıp yargı” kavramlarının ve bunlar arasındaki organik bağın açık bir şekilde tanımlanarak ortaya konmasının gerekliliği tartışılmazdır.

Bu temeller üzerinden şekillenen nefret suçu, esasen bireysel değil, toplumsal olarak işlenen bir suç türü olarak diğer türlerden ayrılmaktadır. Suçu oluşturan unsurlar değerlendirildiğinde, nefret suçunu oluşturan dinamiklerin failin veya mağdurun bireysel özelliklerinden bağımsız olduğu görülmektedir (11). Nefret suçu gruplar arası dinamikler sonucunda oluşan bir suç türüdür. Bu nedenle gruplar arası ilişkilerin dinamiğini anlamak açısından yukarıda bahsedilen kavramların anlaşılması önem arz etmektedir.

Sosyoloji ve psikolojinin bir alt çalışma alanı olan sosyal psikolojinin, grup içi ve gruplar arası ilişkilerin dinamikleri üzerine on yıllardır sürdürdükleri çalışmalar bugün bu kavramların net bir şekilde anlaşılmasına olanak sağlamıştır. Netleşen bu tanımların yardımı ile nefret suçlarının dinamiklerini anlamak ve çözüm üretebilmek adına önemli gelişmeler sağlanmıştır.

“Önyargı” kavramı, bir gruba ve o gruba mensup kişiye yönelik gerekçesiz ve makul olmayan olumsuz tutum olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş anlamıyla bir kişiye ve/veya gruba karşı sahip oldukları özellikler veya ait oldukları yapılar dolayısıyla hissedilen ve/veya ifade edilen, yanıltıcı bir genelleme üzerine kurulu negatif tutum, davranış ve

duygular olarak tanımlanabilir. Önyargı; duygu, davranış ve inançların birleşiminden oluşan “tutum” olarak formüle edilmektedir. Belli bir gruba ve bu gruba mensup kişiye yönelik sahip olunan olumsuz duygu durumu “önyargı”, bilişsel durumu “kalıp yargı” ve davranışsal durumu “ayrımcılık” olarak kavramsallaştırılmaktadır (19).

Sürecin işleyişine bakıldığında, zaman içinde kalıplaşmaya başlayan bu önyargı beraberinde, kendisi gibi olmayanı kabullenme yetisinin zayıflaması ve hatta yok olması sonucu oluşan “ötekileştirme” sürecini ortaya çıkarmaktadır. Kişilerin tolerans eşikleri düştüğü ve kendisi gibi olmayana tahammülsüzlüğün baş gösterdiği görülür (72). Bu süreçte kutuplaşmalar devreye girer ve kişi(ler) ait oldukları gruplarda (grup içi), kendileri dışındaki diğer kişi ve gruplara (grup dışı) karşı tutum ve düşüncelerini daha fazla keskinleştirerek, kendisine mücadele edilmesi gerektiğini düşündüğü bir “öteki” yaratır (3). Bundan sonra artık kişi için, kendi grubu içinde kendisi için oluşturduğu olumlu kimlik gelişimi diğer grubu ve/veya gruba dahil olan kişiyi ne kadar dışladığına göre değer kazanmaya başlar. Daha sonrasında ise kişi(ler) kendi gruplarını ve dolayısıyla kendi kimliklerini korumanın tek yolunun, ötekileştirdikleri grubun varlığına son vermek olduğu inancını daha da pekiştirerek şiddet davranışı ortaya koymaya başlarlar. Ortaya çıkan bu şiddet ise suç davranışını meydana getirir (45).

Ayrımcılık sanıldığığının aksine bireysel değil, hem bireysel hem de özellikle toplumsal bir sorundur. Burada, hem ayrımcılığa maruz kalan kişiler için ve hem de ayrımcılığı uygulayan kişiler için tek başına bireysel bir tutum veya tavırdan bahsetmek eksik ve indirgemeci bir yaklaşım olur. Ayrımcılık denen kavram, insanı, sahip olduğu ve tüm insanlığın paylaştığı ortak biyolojik doğasından başka bir şekilde, sahip olduğu sosyal tanımlar çerçevesinde, yani din, dil, ırk, cinsiyet, cinsellik vb. insana farklı bir tanım getiren öğeler çerçevesinde değerlendirmek durumudur. Bu değerlendirme tahmin edildiği gibi olumlu değil, olumsuz bir tutumu yansıtmaktadır (20).

2.2.3. Homofobi ve Nefret Suçları

Eşcinsel bireylere yönelik herhangi bir saldırgan eylemde bulunan kişileri tetikleyen faktörlere bakıldığında, sahip oldukları kişisel özelliklerin yanı sıra, içinde buldukları bağlam ile sosyal ve kültürel normların da etkili olduğu gözlenmektedir (56).

Eşcinsel bireylerin görünür olması ile birlikte karşılaştıkları “damgalanma” süreci yaşanan sorunların ana kaynağı olarak kendini göstermektedir. Reddedilme ve dışlanmadan, nefret suçlarına maruz kalmaya kadar geniş bir aralıkta seyreden bu damgalanma durumunun eşcinsel bireyler açısından ciddi psikolojik problemlere neden olduğu bilinmektedir (28). Herek tarafından “herhangi heteroseksüel olmayan davranış, kimlik, ilişki ve topluluk üzerine toplum olarak müşterek sahip olunan negatif tutum, aşağılama ve zavallılaştırma” olarak tarif edilen cinsel damgalama (27), eşcinsel bireylere yönelik ayrımcı ve saldırgan davranışların temelini oluşturmaktadır (56).

Bu temel üzerinde bakıldığında, norm olarak kabul edilen heteroseksüelliğe ve onun temel dinamiklerine karşı ve yıkıcı olduğu varsayılan eşcinselliğin olumsuz algılanması, önyargılı duygu, tutum ve davranışların geliştirilmesi ve eşcinsel kişilerin ayrımcılığa maruz kalması durumu olarak tanımlanan “homofobi” (20), eşcinselliğe ve eşcinsellere yönelik korku, nefret, aşağılama ve düşmanlık ihtiva eden düşünce, tutum ve davranışlar bütünü olarak ifade edilmektedir (36). Homofobinin derecesinin kişinin cinsiyeti, eğitimi, yaşı, dini inancı ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine bağlılığı ile doğrudan bağlantılı olduğu bilinmektedir (2).

Bireysel ve toplumsal seviyede maruz kalınan damgalanma sürecinin eşcinsel bireylerde ortaya çıkardığı psikolojik problemlerin yanı sıra, kurumsallaşmış homofobi olarak addedilen “heteroseksizm”in eşcinsel bireylerin kendilerine yönelik içselleştirilmiş homofobi geliştirmelerine neden olduğu gözlenmektedir. Kısaca, eşcinselliğin toplum içinde kabul görmemesiyle ilintili, eşcinsel bireyin kendi var oluşunu kabullenmeme durumu olarak tanımlanabilecek içselleştirilmiş homofobinin, kişilerde öz güven ve öz saygı yitimi,

diğer insanlarla ilişki kurmada problemler yaşama, depresyon ve aşırı alkol ve madde kullanımı gibi sonuçlara yol açtığı bilinmektedir (28).

Her ne kadar homofobi kavramı eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutum ve davranışları ifade etmek adına yaygın kullanılan bir kavram olsa da, cinsel yönelim temelli nefret suçları üzerine yapılan çalışmalarda daha kapsayıcı bir kavram olan cinsel önyargı kavramı ikame edilmeye başlanmıştır (55, 56). Homofobi kavramı eşcinsel bireylere yönelik fobik reaksiyonlara referans verirken, eşcinselliğe ve eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışların yapılandırılmış bir sistemin çıktıları olarak ortaya çıkıyor olması bu ikamenin nedeni olarak belirtilmektedir. Bununla birlikte en geniş ifadesi ile “farklı olarak algılanan gruba yönelik olumsuz ve düşmanca tutum” biçiminde tanımlanan önyargı kavramından yola çıkılarak, cinsel önyargı kavramının da eşcinsel bireylere yönelik düşmanca tutumu daha doğru bir şekilde ifade ettiği ve eşcinsel bireylere karşı gerçekleştirilen şiddet ve saldırgan davranışları öngörmek açısından daha iyi bir teorik zemin sağladığı vurgulanmaktadır (54). Ek olarak, cinsel yönelim temelli tüm olumsuz tutumları içeren önyargıların sadece eşcinselleri değil biseksüel ve heteroseksüelleri de hedef alan bir önyargı biçimi olarak ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır (56).

Cinsel önyargının eşcinsel bireylere yönelik şiddet davranışı konusunda önemli bir faktör olduğu yapılan çalışmalar tarafından da bulgulanmıştır. Cinsel önyargı ile eşcinsellere yönelik gösterilen öfke ve fiziksel saldırı tepkileri arasındaki ilişkiyi araştıran deneysel çalışmalarda, cinsel önyargıya sahip erkeklerin sahip olmayan erkeklere oranla daha yüksek seviyede öfke ve fiziksel saldırı tepkileri verdikleri bulgulanmıştır (55, 56). Parrott ve Peterson tarafından yapılan çalışmada, cinsel önyargıya sahip erkek bireylerde öfkenin şiddetindeki değişimin, kişinin eşcinsellere yönelik saldırgan bir eyleme katılma olasılığını ve bu tür saldırgan eylemleri gerçekleştirme sıklığını etkileyen bir faktör olduğu ortaya konmuştur (56). Franklin tarafından yapılan bir çalışmada ise, eşcinsel bireylere yönelik saldırgan davranışlar sergileyen kişilerin, bu tür saldırgan davranışlar sergilemeyen kişilere oranla daha yüksek seviyede eşcinsellik karşıtı toplumsal normları sahiplendikleri bulgulanmıştır (17).

Eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve davranışların temelinde yatan motivin toplumdaki heteroseksüel kalıp düşünce biçiminin olduğu, bu konu üzerinde çalışan birçok bilim insanı tarafından dile getirilmektedir. Bu düşünce, tutum ve davranışlar bütünü toplumsal seviyede “heteroseksizm” olarak adlandırılan ve toplumsal hayatın her kesiminde (din, dil, günlük hayat, hukuk vb) kendini yeniden üreten bir kültürel sistem olarak ortaya çıkmaktadır (56). Kişilerarası ilişkiler boyutunda saldırganlık, ayrımcılık gibi tutum ve davranışlar için zemin yaratan heteroseksizm, toplumsal boyutta eşcinsel bireylere uygulanan ayrımcı uygulamaları ve nefret suçlarını gerekçelendirmekte ve onaylayan bir toplumsal anlayışın oluşmasına zemin hazırlamaktadır (56). Bu bağlamda gey ve lezbiyenlerin nefret suçlarına maruz kalmasının, baskın kültür olan heteroseksizmin aşırı ifade biçimi olarak tezahür ettiği vurgulanmaktadır (2).

İnsanların “doğal” olarak heteroseksüel olduğu ve heteroseksüel ilişki biçiminin yegane ilişki biçimi olduğu düşüncesi üzerinden şekillenen heteroseksizm, kaynağını geleneksel toplumsal cinsiyet ideolojisinden almaktadır. Normatif erkeklik tanımı üzerinden “gerçek” kadının ve “gerçek” erkeğin nasıl olması gerektiği üzerine normlar oluşturan toplumsal cinsiyet ideolojisi, cinsel önyargının da kaynağını oluşturmaktadır. Bu bağlamda heteroseksist düşünce sisteminin toplumsal cinsiyet ideolojisinin bir tezahürü olduğunu söylemek mümkündür (2).

Kadın ile erkek arasındaki kesin tanımlanmış sınırların meydana getirdiği geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülmesi için katalizör görevi gören cinsel önyargılar, aynı zamanda eşcinsel bireylere yönelik sergilenen saldırgan tutum ve davranışların da ana eksenini oluşturmaktadır. Buna göre, toplumun değerlerine ve evlilik gibi geleneksel kurumsal yapıların devamlılığına ilişkin tehlike olarak görülen eşcinsel bireyler, bu algı üzerinden hareket eden kişiler tarafından saldırgan davranışlara maruz kalabilmektedir (56). Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine dair algı ile eşcinsel bireylerin maruz kaldığı saldırgan tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi anlamak üzere yapılmış çalışmalar göstermektedir ki; cinsel önyargılara sahip bireylerin, toplumsal erkeklik rollerine aykırı buldukları durumlar karşısında cinsel önyargılara sahip olmayan bireylere oranla daha yüksek oranda öfke tepkisi vermektedirler (2, 55, 56). Benzer şekilde Franklin tarafından

yapılan çalışmada da erkeklik ideolojisi ile eşcinsellik karşıtı tutum ve davranışlar arasında bir bağlantı olduğu ve eşcinsel bireylere yönelik saldırgan davranışlar sergileyen kişilerin toplumsal erkeklik rollerine, bu tür davranışlar sergilemeyen kişilere oranla daha fazla bağlı olduğu bulgusu elde edilmiştir (17).

Parrott, Zeichner ve Hoover tarafından yapılan çalışmada, yukarıda bahsedilen sonuçların yanı sıra elde edilen dikkate değer bir bulgu olarak, cinsel önyargılara sahip bireylerin eşcinsellikle ilgili uyarılara yönelik gösterdikleri kaygı ve korku tepkilerinin de saldırganlık davranışlarını ortaya çıkarması olarak belirtilmektedir. Öfke ile bağlantılı olarak ortaya çıktığı varsayılan saldırganlık davranışının korku ve kaygı sonrası da çıkıyor olması, bu sonuçların alındığı çalışmanın sadece erkeklerle yapıldığı göz önüne alındığında, erkeklik ve toplumsal cinsiyet ilişkileri ve bunun eşcinsellere yönelik tutumlara etkisi konusunda önemli bir veri sağlamaktadır. Buna göre kişinin kendi eşcinsel dürtülerine veya eşcinsel sanılmaya karşı duyduğu aşırı kaygı ve korku tepkisi de eşcinsel bireylere yönelik saldırgan davranışları ortaya çıkarmakta etkili olmaktadır (55).

Alden ve Parker tarafından yapılan benzer bir araştırmada da, söz konusu bulgularla birlikte dikkate değer başka bulgular da elde edilmiştir. Çalışma sonucunda, toplumsal olarak erkeklerin kadınlara göre daha güçlü statüye sahip olduğu yani kadın erkek eşitsizliğinin açık olarak yaşandığı bölgelerde eşcinsel bireylere yönelik şiddet vakalarının daha az olduğu saptanmıştır. Buna göre, erkeklerin erkekliklerini kanıtlamak zorunda olmayışlarının eşcinsellere yönelik şiddet eylemlerini de azalttığı sonucuna varılmıştır (2).

2.2.4. Cinsel Yönelim Temelli Nefret Suçlarında Mağdurun ve Failin Özellikleri

2.2.4.1. Nefret Suçlarında Mağdur

Nefret suçunu diğer suçlardan ayıran en önemli özelliğinin, kişilerarası ve gruplar arası ilişkiler üzerinden şekillenmesi olduğu göz önüne alındığında, suça maruz kalan mağdurun ve suçu işleyen failin konumları nefret suçlarının özgün yapısını anlamak açısından kilit noktalarda durmaktadır.

Bununla birlikte mağdurun ve failin konumlarının daha belirgin bir biçimde anlaşılabilmesi için nefret suçları ile önyargı saikiyle işlenmeyen suçların niteliklerini karşılaştırmak etkili bir yöntem olarak durmaktadır.

Yapılan çalışmalar nefret suçlarının yoğunlukla sokak, alışveriş merkezleri, okul gibi kamusal alanlarda meydana geldiğini ortaya koymaktadır (26, 46). Suçun meydana geldiği olay yerine dair bu belirgin özelliğin, nefret suçunun ortaya çıkma nedeni olarak belirtilen, mağdur konumundaki kişi üzerinden mağdurun dahil olduğu gruba mesaj verme olgusunu ispatlar nitelikte olduğu vurgulanmaktadır (26).

Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan araştırma göstermektedir ki, eşcinsel bireyler özellikle eşcinsellikle özdeşleştirilen bar, cafe, alışveriş merkezi gibi mekanlarda başta sözlü taciz ve fiziksel saldırılar olmak üzere daha sık nefret suçuna maruz kalmaktadır. Bu mekanların, eşcinsel bireylerin çoğunlukta olması açısından failer için kolay hedef olarak seçildiği belirtilmektedir. Bununla birlikte, kişilerin nefret suçlarına maruz kaldığı mekanların sadece eşcinsellikle özdeşleştirilen mekanlarla sınırlı kalmadığı, kişinin eşcinsel varsayılması itibariyle herhangi bir mekanın nefret suçlarına maruz kalınması açısından risk oluşturabileceği belirtilmektedir (26).

Eşcinsel bireylerin nefret suçuna maruz kaldıkları diğer bir önemli kamusal mekanın da okullar olduğu bildirilmektedir. Özellikle lise ve üniversite kampüsleri eşcinsel bireylerin sıklıkla saldırıya maruz kaldıkları mekanlar olarak bildirilmiştir (26).

Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışmada, nefret suçlarına maruz kalınan mekanlar konusunda ortaya çıkan dikkate değer bulgulardan biri de işyerinde önyargı temelli suçlara maruz kalma konusunda en çok kadınların bildirimde buldukları sonucudur. Buradaki kayda değer bir husus ise, bu mağduriyeti bildiren kadınların polis merkezi, ordu gibi tarihsel açıdan erkekler üzerine yapılan kurumlarında çalışıyor olmalarının olduğu belirtilmektedir (26).

Eşcinsel bireylere yönelik nefret suçları her ne kadar özellikle kamusal alanda cereyan etse de, kişilerin özel mülklerinde de cinsel yönelimleri dolayısıyla sıklıkla nefret suçlarına maruz kaldıkları bildirilmektedir. Özellikle malvarlığına yönelik önyargı temelli suçlarda eşcinsel bireylerin daha çok mala zarar verme, vandalizm gibi vakalar bildirdikleri, buna karşın önyargı temelli olmayan malvarlığına yönelik suçlarda hırsızlık suçunun en fazla bildirilen suç türü olduğu bulgulanmıştır. Bu bilgi ışığında önyargı suçlarında malvarlığına yönelik gerçekleştirilen suç fiilinde failin amacının bir fayda sağlamaktan öte mağdura zarar vermek olduğu anlaşılmaktadır (26).

Yasal düzlemde, failin sahip olduğu önyargı ile belli bir gruba mensup olduğunu düşündüğü kişiye yönelik gerçekleştirdiği suç eyleminin nefret suçu olarak tanımlandığı ve değerlendirildiğine nefret suçu kavramının açıklandığı bölümde değinilmiştir.

Meydana gelen suçun adli süreçte nefret suçu olarak değerlendirilmesine olanak sağlayan bu tanımlama ile birlikte nefret suçuna maruz kalan bireylerin hangi veriler üzerinden söz konusu suç eylemini nefret suçu olarak algıladığı da suçun adli makamlara ulaştırılması açısından önem taşımaktadır.

Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışmada nefret suçuna maruz kalan eşcinsel bireylerin hangi veriler üzerinden maruz kaldıkları suçu nefret suçu olarak değerlendirdikleri araştırılmıştır. Buna göre, nefret suçuna maruz kalan eşcinsel bireylerin yarısından fazlasının, maruz kaldıkları suç eyleminin nefret suçu olduğunu fail tarafından suç sırasında sarf edilen belirgin ifadeler (aşağılayıcı sözler, küfürler vb) aracılığıyla veya polis ya da tanıklar gibi üçüncü bir taraf tarafından aktarılan açık bilgiler üzerinden adlandırdıkları bulgulanmıştır. Bunun dışında suç eyleminin mağdurlar tarafından nefret suçu olarak adlandırılmasında etkili olan diğer faktörler görülme sıklığına göre şu şekilde sıralanmıştır: Suç eyleminin eşcinsellikle özdeşleştirilen mekanlarda (barlar, cafeler, ticaret merkezleri vb) gerçekleşmiş olması; diğer bağlamsal işaretlerin varlığı (burada bağlamsal işaretlerden kast edilen, suç eyleminin kişinin eşcinsel olarak kimliğini bir şekilde görünür kılmasının ardından gerçekleşmesidir, örneğin; aynı cinsten iki kişinin el ele tutuşması veya

sarılması, üzerinde ve/veya evinde, aracında eşcinsel kimliğini açık edecek belli simgeler bulundurması vb); mağdurun kendi çıkarsamaları ve öngörülerini (26).

Nefret suçlarının ciddiyetinin boyutlarına bakıldığında, önyargı saikiyle işlenmeyen suçlara oranla “fazlasıyla vahşi” olduğu bildirilmektedir (46). Yapılan çalışmalar, suç eylemi esnasında yaralanma ve öldürülme tehlikesi ile karşı karşıya kalma konusunda, önyargı temelli suçlara maruz kalan eşcinsel bireylerin önyargı temelli olmayan suçlara maruz kalan bireylere oranla daha fazla vaka bildirdikleri bulgulanmıştır (26).

Dunbar tarafından yapılan çalışmada ise, cinsel yönelimleri nedeni ile nefret suçuna maruz kalan bireylerin ırk/etnik köken ya da dinleri nedeni ile nefret suçuna maruz kalan bireylere oranla, kişilere yönelik suçlarda (saldırı, yaralama, tecavüz vb) daha şiddetli suç eylemlerine maruz kaldıkları bulunmuştur (13).

Nefret suçları konusunda yapılan çalışmaların işaret ettiği en önemli problemlerden biri de nefret suçlarının adli makamlara bildiri oranı konusunda olmaktadır. Nefret suçuna maruz kalan bireylerin önyargı temelli olmayan suçlara maruz kalan bireylere oranla büyük oranda maruz kaldıkları suçları emniyet birimlerine bildirmedikleri görülmektedir (13, 26).

Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışmada, nefret suçuna maruz kalan eşcinsel bireylerin % 90'nın uğradıkları suçları emniyet birimlerine bildirmedikleri ortaya çıkmıştır (26). Dunbar tarafından yapılan çalışmada ise, cinsel yönelimleri nedeniyle nefret suçunu maruz kalan eşcinsel bireylerin cinsiyetlerinin de söz konusu suçları emniyet birimlerine bildirmek konusunda etkili olduğu saptanmıştır. Buna göre, nefret suçuna maruz kalan kadın eşcinsel bireylerin erkek eşcinsel bireylere oranla daha az sayıda emniyet birimlerine başvurdukları belirtilmiştir. Yine aynı çalışma kapsamında yapılan karşılaştırmaların sonucunda, cinsel yönelimleri nedeni nefret suçlarına maruz kalan eşcinsel bireylerin, ırk/etnik köken ve dinleri nedeni ile nefret suçlarına maruz kalan bireylere oranla, söz konusu suçları emniyet birimlerine bildirme oranlarının daha düşük olduğu saptanmıştır (13).

Nefret suçuna maruz kalan eşcinsel bireylerin bu suçları emniyet birimlerine bildirmek konusundaki isteksizliklerinin çeşitli sebepleri olduğu gözlenmektedir. Herak, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışma kapsamında bu sebeplerin neler olduğu çeşitli bulgular doğrultusunda ortaya konmuştur. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre bu sebeplerin en başında, polis veya emniyet birimlerinde çalışan diğer kişiler tarafından ikinci kere ayrımcılığa ve kötü muameleye maruz kalma korkusu olarak açıklanan, “ikinci travma” yaşama korkusunun geldiği bildirilmektedir. Nefret suçuna maruz kalan eşcinsel bireylerin, polisin kendilerinin heteroseksüel olmadıklarını anladığında önyargı ile yaklaşacaklarını düşünceleri suçu bildirmelerini engelleyen bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır (26).

Nefret suçlarını bildirmemek konusunda öne sürülen diğer bir önemli neden de kişilerin cinsel yönelimlerini açık etmek istememelerin olduğu görülmektedir. Cinsel yönelimlerinin bilinmesinin daha sonraki süreçlerde kendisi için olumsuz sonuçlar doğuracağını düşünen eşcinsel bireylerin maruz kaldıkları taciz ve saldırıları polise bildirmekten kaçındıkları bulgulanmıştır (26).

Özetle bahsedilen bu çalışmalar doğrultusunda, maruz kalınan nefret suçlarının polise bildirimi konusunda eşcinsel bireylerin genel olarak olumsuz tutum sergilediği ve yaşadıkları şiddeti polise bildirme oranlarını çok düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Cinsel yönelimi nedeniyle nefret suçlarına maruz kalan eşcinsel bireylerin önyargı saikiyle işlenmeyen suçlara maruz kalan kişilere göre daha yüksek depresyon belirtisi gösterdikleri ve travma sonrası stres belirtileri gösterme ihtimallerinin daha yüksek olduğu yapılan çalışmalar ile ortaya konmuştur (26, 28).

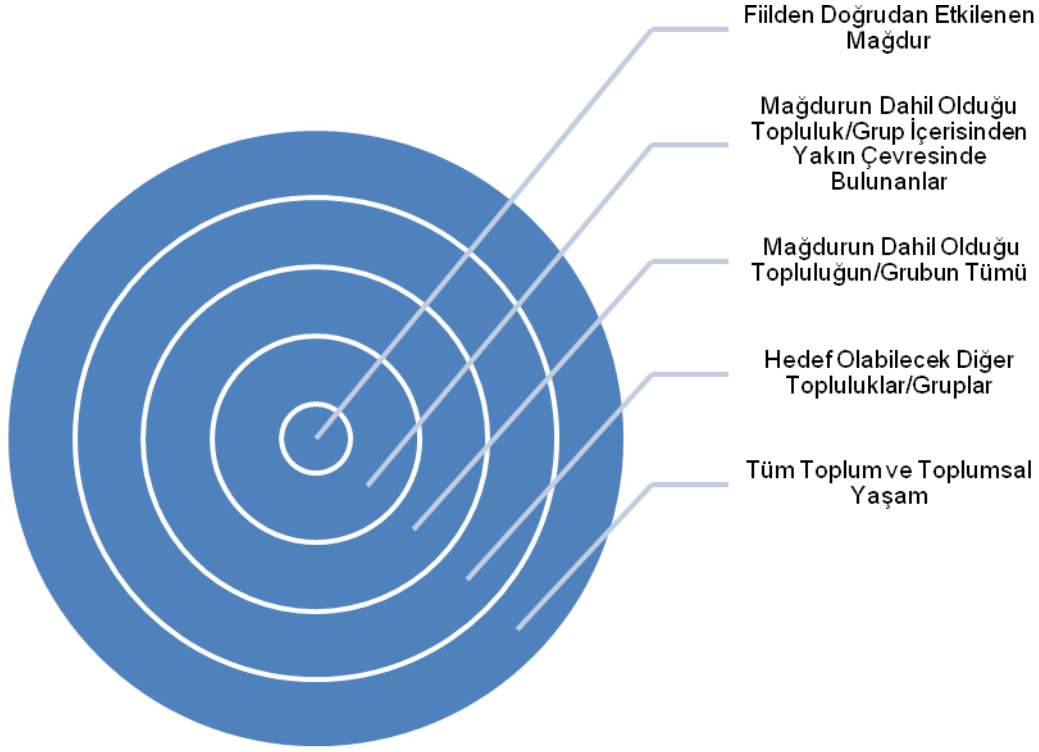
Genel olarak travma sonrası yaşantılar için bahsedilen ve Janoff ve Bulman tarafından “pozitif illüzyon” olarak adlandırılan süreçte; kişinin, dünyanın güvenli bir yer olduğuna, diğer kişilerin güvenilir olduğuna ve kişinin hayatının kontrolünün kendi elinde olduğuna dair sahip olduğu pozitif illüzyon – algının yaşanılan travma sonrasında bozguna uğradığından ve yerine kişinin kendine ve dünyaya dair geliştirdiği negatif algı ve tutumların ikame ettiğinden bahsedilmektedir (32).

Bu bağlam çerçevesinde düşünüldüğünde, cinsel yönelimleri dolayısıyla nefret suçlarına maruz kalan kişilerde de diğer suç türlerine maruz kalan kişilerde olduğu gibi dünyanın ve diğer insanların güvenilir olduğuna dair algının sarsılması kaçınılmazdır. Ancak nefret suçunun kendi özgün yapısı dolayısıyla, yani suça maruz kalan kişinin rastlantısallıktan ziyade sahip olduğu bir özellikten dolayı suça maruz kalmış olmasından doğru, kişinin dünyaya ve diğer insanlara yönelik geliştirdiği olumsuz güven algısının yanı sıra kendine dair algısında da aynı derecede olumsuz etkilerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu doğrultuda, nefret suçuna maruz kalan bireylerde kendini suçlama davranışının yaygın olarak görüldüğü ve kişinin kendisine içkin bir özelliği dolayısıyla suça maruz kalmasının kendisi tarafından da olayın gerçekleşmesine zemin hazırlayan bir faktör olarak görüldüğü belirtilmektedir (37).

Bununla birlikte, cinsel yönelimi nedeniyle nefret suçuna maruz kalan kişilerin bu özellikleri dolayısıyla suç davranışı dışında genel olarak karşılaştıkları önyargılı ve ayrımcı davranışların da öncül stres kaynakları olarak kişide travma sonrası stres belirtilerinin ortaya çıkma riskini yükselttiği yapılan çalışmalar ile ortaya konmuştur (37).

Nefret suçunun tanımında bahsedildiği gibi nefret suçlarının özgün niteliklerinden bir tanesi de suça maruz kalan mağdur ile birlikte mağdurun dahil olduğu grubu/topluluğu da etkileme özelliğidir. Bu anlamda nefret suçunun amacı diğer grup/topluluk üyelerine mesaj göndermektir. Mağdur olan kişinin sahip olduğu bir özellik dolayısıyla suça maruz kalması nedeniyle nefret suçu mağduriyeti özgün bir yapıya sahiptir. Bu sahip olunan özellik aynı zamanda mağdurun dahil olduğu grup/topluluk tarafından paylaşıldığından mağdurun değişebilir olma özelliği vardır, yani söz konusu grubun/topluluğun üyelerinden herhangi bir tanesi de nefret suçunun hedefi olabilir (39).

Nefret suçunun etkisinin suç eyleminden direkt etkilenen mağdurdan başlayıp bütün toplumu içine alma durumunu Iganski “zarar dalgaları” ile açıklamaktadır. Buna göre nefret suçları, suçun doğrudan hedefi olan mağdurdan başlayıp dalga dalga büyüyerek tüm toplumu içine alan bir etkiye sahiptir (30).

Şekil 1. Iganski'nin (2001) "Zarar Dalgaları"

2.2.4.2. Nefret Suçlarında Fail

Eşcinsel bireylere yönelik önyargılı ve ayrımcı davranışlar toplumun her seviyesinde her türlü insanda görülmekle birlikte bunun suç davranışına evrildiği noktada söz konusu suça dahil olan failerde ortaklaşan belli özelliklerin olduğu yapılan çalışmalar doğrultusunda bulgulanmıştır. Özellikle önyargı temelli olmayan suçlarla yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda nefret suçları faillerinin daha belirgin şekilde belli ortak özelliklere sahip oldukları görülmektedir.

Suç eylemine iştirak eden faillerin niceliği konusunda, hem kişiye yönelik hem de malvarlığına yönelik suçlarda suçun birden fazla fail tarafından işlenme oranının, önyargılı temelli suçlarda önyargı temelli olmayan suçlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur (17, 26, 46). Nefret suçlarına iştirak eden faillerin bireysel hareket etmekten ziyade özellikle gruplar şeklinde suç eylemini gerçekleştirdikleri bildirilmektedir (46).

Buna karşılık faillerin çoğu zaman suç eylemini gerçekleştirmek için tek başına olan kişileri hedef seçtikleri belirtilmektedir (17, 26, 46). Franklin tarafından yapılan bir çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre, faillerin hedef olarak büyük çoğunlukla erkek eşcinselleri seçtiği, kadın eşcinsellerin hedef olarak seçilme oranının daha düşük olduğu belirtilmiştir (17).

Nefret suçları failleri için belirtilen diğer bir belirgin özellik de faillerin yaşı konusunda olmaktadır. Nefret suçu faillerinin çoğunlukla genç yaşta oldukları belirtilmektedir (26, 46). Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışmada nefret suçuna maruz kalan eşcinsel bireylerin büyük çoğunluğunun failleri 13-25 yaş arası genç kişiler olarak bildirdikleri belirtilmektedir (26).

Nefret suçu faillerinin özellikleri açısından bildirilen en önemli faktörlerden biri de nefret suçlarını gerçekleştiren kişilerin neredeyse hemen hepsinin erkek olduğu bilgisidir (26, 46, 68). Yine Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışma doğrultusunda nefret suçuna maruz kalan erkek mağdurların % 99'nun, kadın mağdurların ise % 90'nın failleri erkek olarak bildirdikleri bulgulanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin erkek için biçtiği roller çerçevesinde erkeklerin şiddet kullanma konusunda kadınlara oranla çok daha etkin olduğu yönündeki tartışma söz konusu çalışma kapsamında araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır (26).

Mağdurun fail ile olan ilişkisi de önyargı temelli suçlar ile önyargı temelli olmayan suçlar arasında ortaya çıkan belirgin farklardan biri olarak belirtilmektedir (26, 46). Nefret suçuna maruz kalan bireylerin % 70'i tanımadığı kişiler tarafından saldırıya uğradıklarını belirtmişlerdir (17, 26).

Her ne kadar yapılan çalışmalar doğrultusunda faillerin çoğunlukla mağduru tanımadığı kişiler olduğu bulgulanmış olsa da, tanıdık kişiler tarafından nefret suçu maruz kalan eşcinsel bireylerin sayısının da azımsanamayacak ölçüde olduğu bildirilmektedir. Eşcinsel bireylerin sırasıyla aile, sınıf arkadaşları, komşu, iş arkadaşları ve akraba gibi tanıdık kişiler tarafından çeşitli taciz ve şiddet eylemlerine maruz kaldıkları belirtilmektedir (17, 26).

Herek, Cogan ve Gillis tarafından yapılan çalışmada, kadın eşcinsel bireylerin erkek tanıdıkları tarafından, aslında heteroseksüel oldukları ancak henüz doğru erkeklerle karşılaşmadıkları için kendi cinslerine yöneltilen kalıp yargısı üzerinden cinsel tacize ve şiddete uğradıkları bulgulanmıştır (26).

Aile bireyleri tarafından, eşcinsel bireylerin cinsel yönelimlerinin kabul edilmemesi üzerinden gerçekleştirilen çeşitli şiddet eylemleri de mağdurlar tarafından bildirilen diğer bir önemli husus olarak belirtilmektedir (26).

Nefret suçu faillerinde görülen belli başlı ortak özelliklerin yanı sıra kişileri nefret suçu işlemeye yönelten motivasyonların anlaşılması da önem arz etmektedir. Nefret suçu failleri üzerine yapılan çalışmalar neticesinde failleri fail yapan toplumsal yapıların unsurları ve kişileri nefret suçu işlemeye yönlendiren motivasyon kaynakları üzerine birtakım bilgiler elde edilmiştir.

Nefret suçu faillerinin suç işleme motivasyonları üzerine yapılan en önemli çalışmalardan biri Franklin tarafından gerçekleştirilen çalışmadır. Eşcinsel bireylere yönelik sözlü ve/veya fiziksel saldırı gerçekleştirmiş üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışma neticesinde, kişileri suç işlemeye yönelten dört ana motivasyon kaynağı tespit etmiştir. Bunlar görülme sıklığına göre sırasıyla şöyledir (17):

- **Akran Etkisi** (% 35): Burada arkadaşlara yakın olma isteğinin, arkadaşların beklentilerini karşılama çabasının ve arkadaşlara sertliğini ve heteroseksüelliğini

kanıtlama arzusunun belirleyici nedenler olarak ortaya çıktığından bahsediliyor. Akran etkisi ile açıklanan olaylarda eşcinselliğe yönelik düşmanlığın etkisinin olmadığı ve cereyan eden olaylarda kişinin rolünün ve seçme özgürlüğünün kısıtlı olduğu vurgulanıyor.

- **Eşcinsellik Karşıtı İdeoloji** (% 15): Eşcinsellerden iğrenme ve nefret, dini ve ahlaki değerlere atıf ve eşcinsellerin AIDS yaydığına inanmak gibi düşünce biçimlerinin olayları tetikleyen unsurlar olarak etkin olduğu motivasyon kaynağı olarak açıklanıyor. Bu türlü bir motivasyonla hareket eden kişilerin davranışlarını meşrulaştırmak adına toplumsal ve ahlaki değerleri ihlal ettiklerini düşündükleri eşcinsel bireylere yönelik verilebilecek en doğru tepkinin bu olduğunu öne sürdükleri vurgulanıyor.
- **Macera Arayışı** (% 7): Kişilerin can sıkıntısı, macera ve eğlence arayışı ve kendini güçlü hissetme isteği gibi etkenler sonucu bu tür eylemleri gerçekleştirdikleri belirtiliyor. Bu türlü bir motivasyonla hareket eden kişilerin tipik olarak kendi eylemlerini eğlenceli ve zararsız buldukları ve mağdura yönelik etkisini azımsadıkları vurgulanıyor. Bu anlamda, eşcinsel bireylere yönelik belirgin bir düşmanca tutum içermemesi açısından Akran Etkisi ile benzerlik gösterdiğinden bahsediliyor.
- **Kendini Savunma** (% 6): Bu motivasyonla hareket eden kişiler için ise kendilerine ya da yakınındaki kişilere yönelik eşcinsel mağdur tarafından geldiği varsayılan bir saldırı ya da flörtleşmenin tetikleyici olduğundan bahsediliyor.

Yine Franklin tarafından yapılan çalışmada fiziksel ve sözel saldırı gerçekleştirenler arasında iki temel farklı örüntünün ortaya çıktığından bahsediliyor. Birinci örüntüyü oluşturan iki unsur olduğundan söz ediliyor; Cinsel Kimlik Sergilemesi (kişinin heteroseksüelliğini kanıtlama çabası) ve Önceki Kötü Deneyimler (fiziksel saldırı gerçekleştiren kişiler, motivasyon kaynağı olarak sözel saldırı gerçekleştiren kişilere nazaran daha yüksek oranda eşcinsellikle ve eşcinsellerle ilgili önceki kötü deneyimlerinden bahsediyorlar). İkinci örüntü olarak bahsedilen Eşcinsellik Karşıtı İdeolojinin ise iki biçimde görünür olduğundan söz edilmektedir; Nefret ve Ahlaki Değerler (17).

Anderson, Dyson ve Brooks Jr. tarafından yapılan bir başka çalışmada ise nefret suçları faillerinin motivasyonları ve bu motivasyonları oluşturan sosyal bağlamları anlamak için üç temel varsayım öne sürülmektedir. Öne sürülen varsayımları şu şekilde sıralamak mümkündür (6):

- **Sosyal Öğrenme Modeli:** Bu modele göre kişinin herhangi bir davranışı öğrenmesinde içinde bulunduğu sosyal çevrenin önemli bir etkisi vardır. Buna göre, nefret içten gelen bir davranış olmaktan öte öğrenilen bir davranıştır. Kişi, gerek aile gerekse diğer kişilerle kurduğu ilişkiler içerisinde davranış kalıplarını öğrenir ve çevresi tarafından bu davranışların devamını sağlayacak geri beslemeler aldığı müddetçe davranışı yerleşik hale gelir. Özellikle suç davranışı için sosyal öğrenme modelinin etkin bir role sahip olduğu öne sürülmektedir.
- **Kültürel Etkileşim Modeli:** Kişinin kendini ait hissettiği grup/topluluk içindeki davranış biçiminin kişinin bireysel davranışlarını etkilediğini söylemek mümkündür. Grup içindeki iletişim ve etkileşim esnasında kişi içinde bulunduğu grubun/topluluğun dinamikleri üzerinden hem kendisini hem de diğerlerini nasıl tanımlayacağını öğrenmektedir. Nefret suçlarının bir nevi gruplar arası ilişki biçimi olarak da varsayılabileceği göz önüne alındığında, kişinin dahil olduğu grubun/topluluğun içerisinde baskı ve şiddet davranışı kabul gören davranışlar olarak kodlanıyorsa kişinin de grup içindeki kültüre uygun biçimde benzer davranış kalıpları sergilemeye devam edeceği söylenebilir.
- **Günah Keçisi Teorisi:** Yukarıda bahsedilen birbirine yakın iki teorinin aksine günah keçisi teorisi durumu ekonomik temelli ele alarak sosyo-yapısal bir açıklama sunmaktadır. Buna göre, ekonomik koşullardaki gerginleşmenin suç vakalarının fakat özellikle de nefret suçu vakalarının (farklı ırk ve etnik kökenden insanların arasındaki suç eylemleri) artışında etkili olduğu öne sürülmektedir. Ekonomik olarak sıkıntı yaşanan dönemlerde azınlık grupların “günah keçisi” olarak diğer kişilerin yaşadıkları sıkıntıların nedeni olarak algılandıkları söylenmektedir. Buna göre, iş olanaklarının azalması sonucu ortaya çıkan rekabet ortamının özellikle azınlıklara yönelik şiddet davranışlarını arttırdığı belirtilmektedir.

2.3. Uluslararası Alanda Ayrımcılık ve Nefret Suçlarına Yönelik Yasal Düzenlemeler

2.3.1. Uluslararası Anlaşmalar Çerçevesinde Cinsel Yönelim Ayrımcılığı

Eşcinsel bireyler için yalnızca kişisel mahremiyet ve eşitlik konusu uluslar arası insan hakları hukukunda tanınmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) çerçevesinde korunan hak ve özgürlüklerden hiçbirisi doğrudan cinsel azınlıklarla ilgili değildir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) son derece kısıtlı yapısına rağmen cinsel azınlıkların açtıkları davalarda AİHS çerçevesinde üç hak üzerinden içtihatlar oluşturmuştur (36):

- 1) Özel hayat ve aile hayatına saygı hakkı (md. 8)
- 2) Evlenme hakkı (md 12)
- 3) Ayrımcılık yasağı (md 14)

2000 yılında Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi eşcinsel haklarını ele alarak iki önemli tavsiye kararı çıkarmıştır. Bunlardan ilki gey ve lezbiyenlerin Avrupa Konseyi üyesi ülkelerdeki durumuna ilişkindir. İkincisi ise gey ve lezbiyenlerin sığınma ve göç etme haklarına ilişkindir. Bu tavsiye kararlarının hukuksal bir bağlayıcılığı yoktur ancak Avrupa Konseyi üye devletlerden bu kararların nasıl uygulandığını bildirmelerini isteme hakkı vardır (36)

Bununla birlikte 2005 yılında yürürlüğe giren AİHS 14. Maddesine ek 12 Numaralı Protokolü'nün Açıklayıcı Raporu'nda cinsel yönelim nedeniyle yapılan ayrımcılığa atıfta bulunulur (36).

2.3.2. Yogyakarta Prensipleri

Kasım 2006 tarihinde Endonezya'nın Jogjakarta kentinde insan hakları alanında farklı uzmanlıklara sahip 25 ülkeden 29 uzmanın katılımıyla kabul edilmiş bir anlaşmadır. Katılımcı ülkeler arasında Türkiye de bulunmaktadır (75).

Bu anlaşma ilk defa doğrudan cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili insan hakları standartlarından bahseden uluslar arası bir belge olması açısından önemli bir konuma sahiptir. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelinde meydana gelen ayrımcılığın bugüne kadar ve hala uluslar arası sözleşmelerdeki ayrımcılıkla ilgili genel maddeler aracılığıyla çeşitli biçimlerde korunmaya çalışılmıştır. Ancak bu konuda sağlanmaya çalışılan koruma çoğu zaman eksik ve yetersiz kalmıştır. Bu nedenle uluslar arası insan hakları uzmanları devletlere düşen yükümlülüklerine daha geniş bir açıklama ve anlayış sağlamak amacıyla, uluslar arası hukukun cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinden kaynaklanan hak ihlallerine uygulanmasına ilişkin bir dizi hukuki ilke geliştirmeye girişmişlerdir (75).

Yogyakarta anlaşmasının hukuki anlamda cezai bir yaptırımı yoktur. Tavsiye kararı niteliğinde bir anlaşmadır. Ancak uluslar arası alanda geçerliliği olan ve cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı insan hakları konularında devletlere yönelik baskı unsuru oluşturan bir anlaşma özelliğindedir (75).

Anlaşmanın kapsamında kabul edilen ilkeler özetle şu ana başlıklar altında toplanmaktadır (75): *Evrensel Olarak Tanınmış İnsan Haklarından Yararlanma Hakkı; Eşitlik ve Ayrımcılığa Uğramama Hakkı; Kanun Önünde Tanınma Hakkı; Yaşam Hakkı; Kişi Güvenliği Hakkı; Özel Hayat Hakkı; Keyfi Olarak Özgürlüğünden Alıkonulmama Hakkı; Adil Yargılanma Hakkı; Özgürlüğünden Alıkonulma Süresince İnsanca Davranılma Hakkı; İşkenceye, Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Ceza ve Muamelelere Tabi Tutulmama Hakkı; İnsan Ticareti ve Satışı ve Sömürüsünün Tüm Biçimlerinden Korunma Hakkı; Çalışma Hakkı; Sosyal Güvenliğe ve Diğer Koruyucu Sosyal Tedbirlere Sahip Olma Hakkı; Uygun Yaşam Düzeyine Sahip Olma Hakkı; Yeterli Barınma Hakkı; Eğitim Hakkı; Ulaşılabilir En Yüksek Düzeyde Sağlık Hakkı; Tıbbi Olarak Kötüye Kullanılmaya Karşı Korunma Hakkı; Düşünce ve İfade Özgürlüğü Hakkı; Barışçıl Bir Şekilde Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü Hakkı; Düşünce, Din ve Vicdan Özgürlüğü Hakkı; Dolaşım Özgürlüğü Hakkı; Sığınma Talebinde Bulunma Hakkı; Aile Kurma Hakkı; Kamusal Yaşama Katılma Hakkı; Kültürel Hayata Katılma Hakkı; İnsan Haklarını Yaygınlaştırma Hakkı; Etkili Bir Giderim ve Tazminat Hakkı*

2.3.3. Nefret Suçu Yasaları Olan Ülkeler

Nefret suçlarının yasal alanda düzenlenmesi denildiğinde akla gelen ilk ülke Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmaktadır (11). Nefret suçları ile ilgili ABD’nde başlayan uygulamalar günümüzde dünyadaki başka ülkeler tarafından da çeşitli şekillerde kabul edilir ve uygulanır olmuştur.

Nefret suçlarına yönelik yasal düzenlemelerin hızlı bir şekilde yayılmasının arkasında bu konudaki toplumsal hareketlerin ortaya koyduğu politik tutum sonucu yükselen bilinç düzeyi ve hükümetlere yönelik lobi faaliyetlerinin etkisi olduğu görülmektedir. 1980’lerin başlarında ırkçılık ve etnik köken ayrımcılığı üzerinden başlayan ayrımcılık karşıtı hareket ve bu hareket dahilinde ırk ve etnik köken temelli ayrımcılık suçlarına dair yapılan çalışmalar, nefret suçlarının günümüzde sahip olduğu toplumsal ve hukuksal gelişmelerin de temelini oluşturmaktadır. Bu çalışmaların kapsamının genişlemesi ile günümüzde nefret suçu kavramı bünyesinde sadece ırk ve etnik kökeni nedeniyle değil, sahip olduğu herhangi bir özelliği (din, dil, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik) nedeniyle ayrımcılığa ve nefret suçlarına maruz kalan tüm bireyleri kapsayan bir içeriğe sahip olmuştur. Ceza kanunlarında nefret suçlarına yönelik özel düzenlemeler yapan ülkelerde de kanunlar bu özellikleri kapsayacak biçimde geliştirilmiştir (39, 43, 57).

Nefret suçunu düzenleyen kanunların genellikle iki biçimde tasarlandığı görülmektedir; bağımsız bir suç türü ya da ceza artırımı olarak. Bağımsız suç türü olarak düzenlenen kanunlarda nefret suçları yeni bir suç türü olarak tanımlanmakta ve bu suçlar için daha ağır cezalar öngörülmektedir. Ceza artırımı şeklinde düzenlenen kanunlarda ise nefret suçları yeni bir suç türü gibi tanımlanmadan var olan suçların önyargı ile işlenmesi durumunda ceza artırımına gidilmektedir. Ceza artırımı yöntemi, nefret suçlarının yasal olarak düzenlenmesinde en çok tercih edilen yöntem olarak görünmektedir (57)

Nefret suçu kavramının yasal arenaya ilk girişinin, 1978 yılında ABD’nin Kaliforniya eyaleti tarafından kabul edilen ve önyargı saiki ile gerçekleştirilen suç eylemlerini diğer suç türlerinden ayıran yasal düzenleme ile olduğu bilinmektedir (43).

Buna karşın nefret suçlarına yönelik ilk düzenlemelerin yapıldığı ABD’de resmi anlamda nefret suçları ile ilgili ilk anlaşma 1990 yılında yapıldı. Nefret suçlarına yönelik artarak devam eden tepkileri karşılamak adına ABD Başkanı 23 Nisan 1990 yılında “Nefret Suçları İstatistik Yasası”nı (*Hate Crime Statistics Act*) imzalayarak kanunen yürürlüğe girmesini sağladı (39, 51, 72). Bu yasa federal düzeyde “nefret suçu” kavramının kullanıldığı ilk yasa olarak yürürlüğe girdi (39). Ancak o dönemde bu yasa yalnızca federal düzeyde nefret suçlarına yönelik raporlama yapılmasına yönelik kanunlar içeriyor, nefret suçunun cezası ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme getirmiyordu (39). Bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ise ABD’deki eyaletler nefret suçları ile ilgili, hangi grupların/toplulukların korunma altına alınacağı ve ceza tespiti konusunda kendi yasal düzenlemelerini yürürlüğe koydular (39, 43).

Nefret suçları ile ilgili bu yasa kabul edildikten kısa bir süre sonra başsavcılık tarafından raporlama görevi FBI’a devredildi ve ertesi sene FBI tarafından “Ulusal Nefret Suçları Veri Toplama Programı” (*National Hate Crime Data Collection Program*) oluşturuldu (51). Bu yasanın düzenlenmesinde ve kabul edilmesinde etkili olan belli başlı nedenler şu şekildeydi: **a)** nefret suçlarının yapısı ve kapsamı hakkında toplumsal bir bilinç oluşturmak; **b)** araştırma ve program geliştirme konusunda bir veritabanı sağlamak; **c)** etkili bir nefret suçu yasasının geliştirilmesi için destek sağlamak; **d)** nefret suçları ile mücadele konusunda topluluklarla çalışmalar yapan kanun görevlilerinin çalışmalarını daha etkili hale getirmek ve **e)** nefret suçu mağdurlarını olayı bildirmeleri ve destek almaları konusunda cesaretlendirmek (51).

Yasanın kabul edildiği 1990 yılından itibaren ABD bünyesinde FBI tarafından nefret suçlarına ilişkin raporlamalar yapılmaktadır. Güncel olarak ABD’deki nefret suçlarına ilişkin duruma bakmak için 2007 tarihinde FBI tarafından sunulan istatistiklere bakıldığında: 2007 yılı boyunca gerçekleşen ve suç olarak tanımlanan 9006 nefret suçu olayının 1460 tanesinin cinsel yönelim ile ilgili nefret suçları olduğu görülmektedir (1, 23).

Amerika Birleşik Devletleri nefret suçları alanında ilk yasal düzenlemelerin yapıldığı ve günümüzde de bu konuda hem hukuki hem de akademik çalışmaların yoğun olarak sürdüğü bir ülke olarak nefret suçları alanında önemli bir yere sahiptir. Ancak dünya genelinde başka ülkeler tarafından da çeşitli biçimlerde nefret suçları yasal olarak düzenlenmiştir.

ABD dışında cinsel yönelim temelli nefret suçlarına yönelik düzenlemeleri olan ülkeleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Avustralya (5), Kanada, Belçika, Fransa, İspanya ve İngiltere (16).

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) tarafından 2005 yılında yayınlanan raporda (16) bu teşkilata üye devletlerden hangilerinde nefret suçunun yasal olarak düzenlendiği ve hangi grupların bu yasa kapsamında korunma altına alındığını gösterilmektedir (EK 1). Aynı raporda Amerika Birleşik Devletleri'nin eyaletlerine yönelik de, hangi eyaletlerin nefret suçlarına yönelik yasal düzenlemeleri olduğu, bu yasaların kapsamı ve hangi grupları koruma altına aldığını ilişkin verilerin ortaya konmuş olduğu görülmektedir (EK 2).

2.4. Türkiye'deki Durum

2.4.1. Türkiye'de Eşcinsellik ve Homofobi

Türkiye'de eşcinsellik derken bunun bir kimlik olarak görünürlüğünden bahsediliyor olduğunu belirtmekte yarar vardır.

Türkiye'de de eşcinselliğin diğer toplumlarda ve kültürlerde olduğu gibi toplumsal olarak çoğunlukla anormal ve kabul edilemez bulunduğu bilinmektedir. Aile tarafından dışlanma, sosyal hayatta karşılaşılan önyargılı ve ayrımcı uygulamalar, eğitim süresince karşılaşılan ayrımcı yaklaşımlar, işe alınmama/işten atılma, sağlık hizmetlerine ulaşmak konusundaki sıkıntılar, polis ve adli kurumlarda karşılaşılan aşağılayıcı ve ayrımcı tutumlar,

askerlik ile ilgili uygulamalardaki sıkıntılar vb gibi toplumsal hayatın içindeki birçok alanda eşcinsel bireylerin çeşitli zorluklar ve engellemelerle karşılaştığı görülmektedir.

Türkiye’de eşcinselliğin kamusal alandaki görünürlüğü görece yakın bir tarihe dayandığından hem eşcinsel bireylerin yaşadığı sorunlara yönelik konular, hem de eşcinselliğin algılanma biçimleri, ayrımcılık, homofobi vb eşcinsellikle ilgili konular yeni yeni araştırma konusu olarak gündeme gelmektedir. Özellikle Türkiye’de eşcinsel bireylerin yaşadığı ve yukarıda sözü edilen sorunlar üzerine yapılmış sınırlı sayıda araştırma mevcuttur.

Eşcinsel bireylerin yaşadıkları sorunlara ilişkin Türkiye’de yapılmış araştırmaların en önemlilerinden bir tanesi Lambdaistanbul LGBTT (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transseksüel) Derneği tarafından 2005 yılında yapılan “Eşcinsel ve Biseksüellerin Sorunları” isimli çalışmadır (49). Bu çalışma kapsamında yukarıda sözü geçen konular etrafında eşcinsel ve biseksüel erkek ve kadınlarla bir alan araştırması yapılmıştır. Çalışmanın yalnızca İstanbul’da yapılması ve 393 katılımcıyla yapılması gibi temsil kısıtları olsa da, Türkiye’de eşcinsel bireylerin yaşadıkları problemlere ilişkin veriler sağlaması açısından önemli bir noktada durmaktadır. O nedenle aşağıda bu çalışmadan elde edilen sonuçlara ayrıntılı olarak değinilecektir.

Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında şu bilgilerle karşılaşılacaktır. Katılımcıların % 38’nin kadın, % 62’sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Yaş seviyelerine bakıldığında; % 8’nin 19 yaş altında, % 35’nin 20-24 yaş aralığında, % 28’nin 25-29 yaş aralığında, % 22’sinin 30-39 yaş aralığında, % 7’sinin ise 40 yaş üstünde olduğu görülmektedir. Eğitim durumları açısından çalışmaya katılanların % 3’nün İlkokul, % 6’sının Ortaokul, % 49’nun Lise, %35’nin Üniversite ve % 6’sının Yüksek lisans/Doktora mezunu oldukları görülmektedir.

Katılımcıların % 56’sının geçmişte ve şimdi eşcinsel/biseksüel oldukları için yalnız kalmaktan korktukları, % 56’sının ise devam eden şekilde doğru bilgiye ulaşamamaktan kaynaklı kendi cinsel yönelimiyle ilgili olumsuz duygulara sahip oldukları belirtilmiştir.

Çalışmaya katılanların % 40'ı kendisini istemediği halde heteroseksüel ilişkiler yaşamaya zorlamış, % 32'si eşcinsel/biseksüel olduğu için cehenneme gideceğini düşünmüş ve % 31'i cinsel yönelimini düzeltebilecek bir şey olarak gördüğü bir dönem yaşamış.

Eşcinsel bireylerin cinsel yönelimlerini gizli ya da açık yaşama durumlarına bakıldığında: % 39'nun annesinden, babasından ve tüm kardeşlerinden eşcinsel olduğunu gizlediği; öğrenci olan 160 katılımcının % 18'nin öğretmenler, okul idaresi ve okul arkadaşlarının hepsinden eşcinselliğini gizlediği; çalışan 268 katılımcının % 31'nin işveren, müdür, iş arkadaşları, sorumluluğunda çalışanlar, iş bağlantıları, müşterilerin hepsinden eşcinsel olduğunu gizlediği ortaya çıkmış. Aynı zamanda, aileleri ile yaşayan eşcinsel/biseksüel bireylerin cinsel yönelimlerini daha fazla gizlemek zorunda kaldıkları tespit edilmiş.

Daha önceki bölümlerde bahsedilen içselleştirilmiş önyargı ve homofobinin varlığına ilişkin çalışma kapsamında ortaya çıkan bir sonuç dikkat çekicidir. Buna göre, katılımcıların % 36'sının hayatının herhangi bir döneminde eşcinsellik veya eşcinsel bireyler hakkında olumsuz fikirlere sahip olduğu anlaşılmış.

Eşcinsel bireylerin eğitim hayatları süresince karşılaştıkları sorunlar hakkında da şu sonuçların elde edildiği görülmektedir: % 7'si hak ettiği düşük not aldığını; % 5'i okul değiştirmek zorunda kaldığını; 3 kişi ise eşcinselliği nedeniyle kınama, uzaklaştırma, okuldan atılma gibi resmi cezalar almış olduklarını bildirmişler.

Hayatlarının belli bir döneminde çalışmış olduğunu bildiren 312 kişinin çalışma hayatına ilişkin bildirdikleri sorunların şunlar olduğu tespit edilmiş: % 7'si işe alınmamış, % 10'u bulunduğu işyerinde uyarı almış, % 6'sının terfisi engellenmiş, % 3'nün istifa etmesi istenmiş, 16 kişi ise (% 5,1) cinsel yönelimleri nedeni ile iş ya da işyeri için uygun olmadıkları, işyeri kurallarına aykırı davranışları, personel fazlalığı, başka birinin bulunduğu, ekonomik kriz ya da disiplinsiz hareketleri gerekçe gösterilerek ya da hiçbir gerekçe gösterilmeden işten çıkarılmış.

Çalışma kapsamında ortaya çıkan çarpıcı bulgulardan bazıları ise 29 kişinin (%7,3) eşcinselliği/biseksüelliği nedeniyle keyfi gözaltına alındıklarını, 38 kişinin (% 9,6) ise eşcinsel/biseksüel olduğunun ortaya çıkmaması için gerektiği halde dava açmadıklarını bildirmeleridir. Ortaya çıkan bu bulgular polis ve adli makamlarda yaşanan ayrımcılığa dair önemli ipuçları vermektedir.

Eşcinsel bireylerin en sık yaşadıkları durumlardan biri olan, cinsel yönelimlerinden dolayı psikolog ve/veya psikiyatra gitme konusu aynı zamanda en önemli sorun yaşanan alanlardan da birisidir. Bu araştırma kapsamında ortaya çıkan bulgular da bunu desteklemektedir. Buna göre, katılımcıların % 33'nün başkaları istediği için, % 17'sinin ise eşcinselliğinden kurtulmak için psikolog/psikiyatra gittiği sonucu elde edilmiştir. Aynı zamanda sorulmuş olan bazı sorulara verilen yanıtlar da durumun haritasını çıkarmak adına ipucu vericidir. Buna göre, "Eşcinsel/biseksüelliğinizi değiştirmeye, sizi heteroseksüel olmaya zorladı mı" sorusuna % 29 oranında "evet" dediği; "İstemediğiniz halde sizi ilaç tedavisine zorladı mı?" sorusuna % 22 oranında "evet" dediği; "Eşcinselliği hastalık olarak mı görüyordu" sorusuna ise % 30 oranında "evet" dediği bulgulanmıştır (syf 144). Yine % 67'sinin başvurdukları psikolog ve psikiyatrların olumsuz tutumuyla karşılaştıklarını bildirdikleri görülmüş.

Sağlık konusunda diğer dikkat çekici bulgular ise "Doktora gitmen gerektiği halde eşcinsel/biseksüelliğinizin anlaşılmanması için doktora gitmekten vazgeçtiğiniz oldu mu?" sorusuna 35 kişinin "evet" yanıtını vermiş olması ve 16 kişinin eşcinsel/biseksüel olduğu için tedavi, muayene, tahlil gibi sağlık hizmetlerinden gereği gibi faydalanamadığını belirtmiş olmasıdır.

Askerlikle ilgili ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında ise: 215 erkek katılımcıdan 27'sinin askerlikten muaf olmak için başvuru yaptığı ancak 6'sının psikiyatr servisine hiç sevk edilmediği; psikiyatri servisine gönderilen 21 kişiden ise; % 62'sinden anal muayene istendiği, % 29'undan cinsel ilişki sırasında çekilmiş fotoğraf istendiği, % 57'sinin ise askerlik şubesi ve askeri hastanedeki görevlilerin aşağılayıcı ve alaycı davranışları ile karşılaştığı

saptanmış. Askerlik kurumu ile ilgili, bilinen ve bu çalışmada da vurgulanan, en önemli ayrımcı uygulamanın askeri psikiyatri servisinde artık yürürlükte olmayan 1968 tarihli DSM (Zihin Bozukluklarının Teşhis ve İstatistik Rehberi)'nin kullanılıyor olmasıdır. Artık dünyada geçerli olan ve kullanılan kılavuzun 2000 tarihli DSM IV olmasına ve eşcinselliğin bu tanı kriteri rehberinde artık bir hastalık olarak tanımlanmamasına karşın askeri psikiyatri kurumunun eşcinselliğin bir hastalık olarak tanımlandığı 1968 tarihli kılavuzu kullanması ayrımcı bir uygulama olarak değerlendirilebilir.

Şiddet ile ilgili bölümde de dikkat çekici bulgular sunulmaktadır. Buna göre eşcinsel/biseksüellerin % 87'si hayatları boyunca sosyal şiddet türlerinden en az birini yaşamış, % 23'ü ise fiziksel şiddet türlerinden en az birini yaşamış. Yaşanan şiddetle ilgili diğer çarpıcı verilere bakıldığında;

- "Eşcinsel/biseksüelliği nedeniyle sonrasında doktora gitmek zorunda kalacak kadar fiziksel şiddete uğrayanlar" sorusuna katılımcıların %3'ü (11 kişi) "bir kez", % 4 (15 kişi) "birden fazla kez" yanıtını vermişler. Şiddeti uygulayan kişiler için de sırasıyla en çok; tanımadıkları kişiler, hizmet aldıkları kişiler, okul arkadaşları/bunların dışında kalan arkadaşlar olarak bildirmişler.
- "Eşcinsel/biseksüelliği nedeniyle dışarıdan anlaşılacak kadar fiziksel şiddete uğrayanlar" sorusuna katılımcıların % 3'ü (13 kişi) "bir kez", % 7'si (29 kişi) "birden fazla kez". Şiddeti uygulayan kişiler için de sırasıyla en çok; tanımadıkları kişiler, okul arkadaşı, hizmet aldıkları kişiler/bunların dışı arkadaşlar olarak bildirmişler.
- "Eşcinsel/biseksüelliği nedeniyle dışarıdan anlaşılmasa bile fiziksel şiddete uğrayanlar" sorusuna katılımcıların % 6'sı (25 kişi) "bir kez", % 12'si (46 kişi) "birden fazla kez". Şiddeti uygulayan kişiler için de sırasıyla en çok; tanımadıkları kişiler, okul arkadaşı, bunların dışı arkadaşlar, diğer, kardeşler olarak bildirmişler.
- "Eşcinsel/biseksüelliği nedeniyle sözlü yaklaşımlarla rahatsız edilenler" sorusuna katılımcıların % 9'u (36 kişi) "bir kez", % 65'i (256 kişi) "birden fazla kez". Şiddeti uygulayan kişiler için de sırasıyla en çok; tanımadıkları kişiler, okul arkadaşı, hizmet aldıkları kişiler, bunların dışı, iş arkadaşı, anne, baba, kardeşler, akraba olarak bildirmişler.

- Fiziksel şiddet türlerinden herhangi birini yaşayanların oranı; Kadın % 11, Erkek % 31
- Tanımadıkları insanlardan fiziksel şiddet türlerinden herhangi birini görenlerin oranı; Kadın % 3, Erkek % 22
- Sosyal şiddet türlerinden herhangi biriyle karşılaşanların oranları; Kadın %83, Erkek %90
- Okul arkadaşlarından sosyal şiddet türlerinden herhangi birini görenlerin oranı; Kadın % 25, Erkek % 52

Eşcinsel bireylerin yaşadıkları şiddet konusunda Türkiye’de yapılmış az sayıda çalışmanın olduğu bilinmektedir. Bu çalışmalardan biri olan Yavuz ve Akdaş Mitrani tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgular nefret suçu konusunda yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara benzer sonuçların ülkemizde de ortaya çıktığını göstermesi açısından önemlidir. Eşcinsel erkeklerle yapılan bu çalışmada, eşcinsel erkeklerin heteroseksüel erkeklere oranla daha sık cinsel şiddete maruz kaldıkları ve bu şiddetin çoğunlukla erkekler tarafından yapıldığı saptanmıştır. Sözü geçen çalışma kapsamında, eşcinsel erkeklerin cinsel şiddete çok daha erken yaşta maruz kaldıkları, yaşanan bu şiddetin yaşanma tekrarlanma oranının erkek eşcinsellerde daha fazla olduğu, eşcinsel erkeklerin daha sıklıkla tanımadık kişiler tarafından cinsel şiddete maruz kaldığı ve eşcinsel erkeklerin sıklıkla geceleri ve ağır şiddet kullanılan eylemlere maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan bu çalışmadan dikkat çeken en önemli bulgulardan bir tanesi erkek eşcinsellerin cinsel şiddet eylemleri neticesinde çaresizlik, korku ve suçluluk gibi tepkiler vermeleridir. Diğer en dikkat çeken bulgu ise anal tecavüz dışında eşcinsel erkeklerin yaşanan olayları polise bildirmedikleri ve bu bildirmemenin sebebi olarak da olayda sorumluluk paylarının olduğunun düşünüleceği, sorgulanacağı, suçlanacağı vb nedenlerin olduğunu belirtmeleridir (74).

Yine bu konuda yapılan bir başka çalışmada ise yine erkek eşcinsellerin erken yaşta itibaren ve devam eder şekilde şiddete maruz kaldıkları ve şiddeti uygulayan kişilerin çoğunlukla yabancı bir erkek olduğu bildirilmiştir. Bu çalışma kapsamında eşcinsel erkeklerin şiddete uğradıkları yerlerin daha çok kamusal yerler olduğu ve şiddetin

derecesinin daha ağır olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan eşcinsel erkeklerin yarısından fazlasının cinsel yönelimleri nedeniyle şiddete uğradıkları ancak damgalanma ve suçlanma korkusu nedeniyle polise başvurmadıkları bildirilmiştir. Yine bu çalışmada şiddete uğrayan eşcinsel erkeklerin çaresizlik, korku vb duygular geliştirdikleri saptanmıştır (73).

Yukarıda bahsedilen çalışmaların erkek eşcinsellerle yapılmış olması dikkat çekicidir. Lezbiyenlerin kamusal alandaki görünmezliklerinin onların yaşadıkları şiddeti de görünmez kıldığı bilinmektedir (8). Sakallı tarafından yapılan bir çalışmada eşcinsel dendiğinde katılımcıların % 59,3'nün erkek eşcinselleri anladığı saptanmıştır (63). Ancak kamusal alanda görünmez olmaları onların şiddet yaşamadığı anlamına gelmemektedir. Lezbiyenlerin geylere göre daha farklı şiddet türlerine maruz kaldığı bilinmektedir (8).

Türkiye'de eşcinsel bireylere yönelik tutumlar konusunda da az sayıda yapılan çalışmalar neticesinde genel olarak kişilerin lezbiyen ve geylere yönelik önyargılı ve olumsuz tutumlar bildirdiği bulgulanmıştır (21, 35, 64, 65, 66, 67). Ancak yapılan bazı çalışmalarda eşcinsel bireylerle kurulan karşılıklı diyalogun kişilerde lezbiyen (67) ve geylere (66) yönelik tutumlarda olumlu yönde değişiklik yaptığı ve önyargıları azalttığı ortaya çıkmış.

Günümüzde, Türkiye'de eşcinselliğin görünürlüğü git gide artmaktadır. LGBTT (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transseksüel) konularında Türkiye'nin birçok yerinde kurulan dernekler ve oluşumlar, yayınlanan dergiler, biri İstanbul'da Onur Haftası (52), diğeri ise Ankara'da Homofobi Karşıtı Buluşma (29) olmak üzere düzenlenen uluslararası etkinlikler, vb faaliyetler ile eşcinsel ve heteroseksüel bireyler için eşcinsellik hakkında bilgi sahibi olma ve deneyim paylaşabilme imkânları artmaktadır.

Bu yönde artan çalışmalar aynı zamanda eşcinsel bireylere yönelik insan hakları ihlalleri ve nefret suçları konularını da kapsamaktadır. Nefret suçları ile ilgili resmi kanallardan raporlama yapılmaması ülkemizde bu konuda yaşanan olayların boyutlarının anlaşılmasında önemli bir eksiliktir. LGBTT alanında çalışan örgütler, özellikle eşcinsel bireylere yönelik bu tür olayların görünür olması adına 2007 yılından beri yıllık hak ihlalleri

raporları yayınlamaktadırlar (41, 42). Bu raporlarda lezbiyen, gey, biseksüel, traversi ve transseksüel bireylerin cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle maruz kaldıkları hak ihlalleri ve mağduriyetler belgelenmektedir (31).

2.4.2. Türkiye'den Örnek Vakalar

Yukarıda bahsedilen raporlara bakıldığında nefret suçları kapsamında tanımlanan birçok olayın yaşandığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamında ülkemizde yaşanan durumu açıklamak adına bazı örnek vakalar sunulacaktır.

Vaka 1: Linç Girişimi

6 Ağustos 2006 tarihinde B. şehirde Gökkuşluğu Travestileri, Transseksüelleri, Geyleri, Lezbiyenleri Koruma, Yardımlaşma ve Kültürel Etkinlikler Derneği'nin düzenlemeyi planladığı, valilikçe izin verilmiş olan 1.B. Türkiye Eşcinseller Buluşması yürüyüşü B.sporlu Esnaflar Derneği Başkanı F. D.'ın tahrikiyle B.spor formaları giyen saldırganlarca engellenmiş ve yürüyüşe katılmak üzere şehir dışından da gelen kişilerle birlikte dernek üyeleri dernek binasında uzun süre mahsur kalmışlardı (41).

F. D. bu yürüyüşe karşı bir basın açıklaması yaparak şunları söylemişti: *"(...) Böyle toplum dışı insanların yürüyüşlerine sahne olacak kadar adının kirleneceği ve kirlenmeyi hak ettiği bir şehir değildir. Kesinlikle engel olacağız. Bu yürüyüş için kanuni yünden belki bir şey yapılamamıştır ama toplumsal açıdan bizler bunun karşısında olacağız ve gerçekleşmesini engelleyeceğiz. (...) Böyle kimliği belirsiz lanet insanların cirit atacağı bir şehir değildir. Emniyet yetkililerine, valiliğe ve siyasilere sesleniyorum; bu insanların linç edilmelerini istemiyorlarsa tutum ve hareketlerini netleştirsinler. (...) 300 kişiyi yürütmeyeceğiz, biz 5bin kişi olacağız. İstiyorlarsa gelsin, yürüsünler"* (48)

Vaka 2: Abdalbaki Koşar Davası

Gazeteci-yazar Abdalbaki Koşar, 24.02.2006 tarihinde Şişli'deki evinde bulunduğu S.B. adındaki şahıs tarafından yedisi öldürücü olmak üzere 32 yerinden bıçaklanarak

öldürülmüştür. Yapılan yargılama sonunda 27.02.2007 tarihinde mahkeme S.B. hakkında şu hükümde bulunmuştur:

“(...) Yukarıda izah edildiği gibi sanığın gidiş amacı herhangi bir suç işlemek için olmayıp maktulun daveti ile maktul ile cinsel ilişkide bulunmaktır. (...) Aksi sabit olmayan savunmaya göre maktulun sanığa yönelik davranışları saldırısı, aktif olarak ilişki teklifinde bulunması sanık yararına tahrik sebebi olarak kabul edilmiş (...)15 yıl hapis ile cezalandırılmasına (...) karar verilmiştir.” (41)

Vaka 3: Lezbiyen Cinayete Ağır Tahrik İndirimi

4 Ocak 2005'te, İstanbul'da, karısının sevgilisi olduğunu düşündüğü bir kadını bıçaklayarak öldüren fail için lezbiyen ilişkinin cinayet için ağır tahrik sebebi olduğunu düşünen mahkeme failin cezasını 24 yıldan 6 yıl sekiz aya düşürdü (38).

2.4.3. Türkiye'deki Yasal Durum

Türkiye'de nefret suçları ile ilgili özel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte anayasa ve ceza kanunu kapsamında ayrımcılığı yasaklayan çeşitli maddeler bulunmaktadır.

5237 No'lu Türk Ceza Yasası (TCK) kapsamında çeşitli alanlardaki ayrımcılığı düzenleyen maddeleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 3. Maddenin 2. Fıkrası: *“Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz.”*
- 122. Madde: *“Kişiler arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, özürlülük, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yaparak;*

a) Bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya bir hizmetin icrasını veya hizmetten yararlanılmasını engelleyen veya kişinin işe alınmasını veya alınmamasını yukarıda sayılan hallerden birine bağlayan,
 b) Besin maddelerini vermeyen veya kamuya arz edilmiş bir hizmeti yapmayı reddeden,
 c) Kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleyen,
 Kimse hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası verilir.”

- 216. Madde: “(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
 (2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
 (3) Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”
- 153. Madde: “(1) İbadethanelere, bunların eklentilerine, buralardaki eşyaya, mezarlara, bunların üzerindeki yapılara, mezarlıklardaki tesislere, mezarlıkların korunmasına yönelik olarak yapılan yapılara yıkmak, bozmak veya kırmak suretiyle zarar veren kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
 (2) Birinci fıkrada belirtilen yerleri ve yapıları kirleten kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.
 (3) Birinci ve ikinci fıkralardaki fiillerin, ilgili dini inancı benimseyen toplum kesimini tahkir maksadıyla işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.”
- 115. Madde: “(1) Cebir veya tehdit kullanarak, bir kimseyi dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlayan ya da bunları açıklamaktan, yaymaktan men eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
 (2) Dini ibadet ve ayinlerin toplu olarak yapılmasının, cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engellenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre ceza verilir.”

2709 No'lu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda da ayrımcılığı düzenleyen 10. Madde şu şekildedir:

- *“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.*

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

TCK'da ayrımcılıkla ilgili maddelere bakıldığında cinsel yönelim ibaresinin hiçbir maddede geçmediği ancak yalnızca 3. Madde ve 122. Madde'lerin cinsel yönelim ayrımcılığında eşcinsel bireylerin lehine kullanılabilecek maddeler olarak görülmektedir (7). 3. Madde'deki “diğer toplumsal konumlar” ifadesi ile 122. Madde'deki “ve benzeri sebeplerle” ifadesi cinsel yönelim ayrımcılığı söz konusu olduğunda maddelerin teorik olarak uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Ancak uygulamada bunun ne kadar karşılık bulduğu bilinmemektedir (7).

Ceza yasasındaki kanunilik ilkesi gereği açıkça suç olarak tanımlanmamış bir fiilin suç sayılmayacağı durumundan dolayı “ve benzeri sebepler” gibi ifadelerin eşcinsel bireylere yönelik ayrımcılık temelli suçlarda kolay uygulanma olanağı oluşmamaktadır. Bu nedenle de özellikle ceza hukuku açısından ayrı ve özel bir düzenleme ihtiyacı önemli görünmektedir (7).

2004 yılında yeni TCK sürecinde ayrımcılığı düzenleyen 122. Madde'ye cinsel yönelim ibaresinin eklenmesi için bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının yoğun bir çabası olmuş ancak alt komisyonda ele alınıp görüşülen bu teklif yasa hazırlanma sürecinde dönemin Adalet Bakanı tarafından cinsiyet ile cinsel yönelimin benzer kavramlar olduğu ve madde kapsamında yalnızca cinsiyet ibaresinin geçmesinin yeterli olacağı söylemi üzerine taslaktan çıkarılmış ve madde o haliyle kabul edilmiştir (7, 15).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışma kapsamında eşcinsel bireylere yönelik önyargılı tutumlar ve bu önyargılı tutumların nefret suçları mağduruna ve failine yönelik toplumsal algıyı nasıl şekillendirdiği sorunsallaştırılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri ve uygulanan tutum ölçeklerinden elde edilen sonuçlar aracılığıyla bu çalışma kapsamında araştırılan soruların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Bu tez çalışması; 18-65 yaş arasında, İlkokuldan Doktora'ya kadar farklı eğitim seviyelerinden, 337'si Kadın ve 263'ü Erkek olmak üzere toplam 600 kişilik bir örneklem grubuna uygulanmıştır. Örneklem grubuna, araştırmacı tarafından farklı çevrelerden tanidik kişiler aracılığıyla ulaşılmıştır. Anketler yüz yüze veyahut internet üzerinden katılımcılara ulaştırılmıştır. Çalışmanın kapsamı İstanbul ile sınırlı tutulmuştur.

Bu tez çalışmasında kantitatif bir yöntem olarak kapalı uçlu sorulardan oluşan anket yöntemi kullanılmıştır. Bu tez çalışması, Rayburn, Mendoza ve Davison tarafından nefret suçlarına yönelik algı üzerine yapılmış olan çalışma (61) temel alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışma kapsamında iki farklı ölçek kullanılmıştır. Bunlar sırasıyla:

- Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum (LGYT) Ölçeği – Gözden Geçirilmiş Kısa Sürümü (Attitudes Toward Lesbians and Gay Men Scale [ATGL] – The Revised Short Version): Kişilerin eşcinselliğe yönelik tutumlarının değerlendirildiği, 'eşcinsellik' ile ilgili öğeleri içeren bu ölçek Herek tarafından daha önceki sürümleri gözden geçirilerek yeniden tasarlanmış (25) ve Duyan ve Gelbal tarafından Türkçe için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (14). Ölçek, erkek eşcinsellere yönelik beş ve kadın eşcinsellere yönelik beş olmak üzere eşcinselliğe yönelik tutumları yoklayan toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Bu on maddeden altısı olumsuz ve dördü de olumlu anlam taşımaktadır. Ölçek, "Hiç Katılmıyorum" ile "Tamamen Katılıyorum" arasında 5 dereceli likert tipi bir yanıtlama sistemine sahiptir. Puanlama açısından: olumlu maddelerde "Tamamen Katılıyorum" cevabı "5" ve "Hiç Katılmıyorum" cevabı "1" ile; olumsuz maddelerde ise "Tamamen Katılıyorum" cevabı "1" ve "Hiç

Katılmıyorum” cevabı “5” ile puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar eşcinselliğe yönelik olumlu tutumları, düşük puanlar ise olumsuz tutumları ifade etmektedir.

- Hikâye Algı Yöntemi (Person Perception Vignette Method): Bu ölçek Rayburn, Mendoza ve Davison tarafından yapılmış olan çalışma (61) kapsamında kullanılan ölçek temel alınarak tasarlanmıştır. Ölçeğin adaptasyonu için 130 kişilik bir grupla pilot çalışma yapılmıştır ve ölçeğin maddelerinin iç tutarlılığını veren Cronbach Alpha Katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin maddelerinin iç tutarlılık katsayısı 0,97 olarak belirlenmiştir. Hikaye – Algı Yöntemi nefret suçları ile ilgili yapılan çalışmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır (61, 68, 62, 43). Bu çalışma kapsamında uygulanan yöntem dört suç hikayesi ve her bir hikayenin arkasından hem mağdur hem de fail için uygulanan ölçeklerden oluşmaktadır. Birbirinin aynısı olan suç hikayelerinde yalnızca bağımsız değişkenler olarak kurgulanan mağdurun cinsiyet ve cinsel yönelimi ile bununla bağlantılı olarak failin mağdura yönelik sarf ettiği sözler değişiklik göstermektedir. Bunun dışında suç hikayelerinin örüntüsü tipik olarak tasarlanmıştır. Buna göre mağdurun eşcinsel ve heteroseksüel ile kadın ve erkek olarak özelliklerinin değiştirildiği toplam dört hikaye vardır. Her bir hikayenin ardından ardı ardına olmak üzere hem mağdura hem de faile yönelik tutumları yoklamak üzere, içeriği aynı olan ancak mağdur ya da fail için olduğu belirtilen iki ölçek uygulanmaktadır. Buna göre, aynı ölçek dört hikaye için mağdura ve faile yönelik olmak üzere toplam sekiz uygulanmış olmaktadır. Ölçek, karşılıklı birbirinin zıttı, olumlu ve olumsuz anlamda ikili sıfat gruplarının oluşturduğu toplamda 10 sıfat grubunda ve 20 sıfattan oluşmaktadır. Ölçek, birbirine karşılıklı olan ikili sıfat grubunun arasındaki 5’li likert tipi yöntem ile cevaplanmaktadır. Buna göre “0” seçeneği nötr olmak üzere; sol sütundaki sıfatlar için, “1” tamamen katılıyorum ve “2” biraz katılıyorum anlamı taşıırken; sağ sütundaki sıfatlar için, “4” biraz katılıyorum ve “5” tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir. Hem sağ sütunda hem de sol sütunda olumlu ve olumsuz sıfatlar mevcuttur. Puanlama açısından: Sol sütundaki olumsuz tutumlar için “1” seçeneği 5 puan ile ve “2” seçeneği 4 puan ile puanlanırken, olumlu tutumlar için “1” seçeneği 1 ile ve “2” seçeneği 2 ile

puanlanmaktadır. Sağ sütundaki olumsuz tutumlar için "5" seçeneği 5 ile ve "4" seçeneği 4 ile puanlanırken, olumlu tutumlar için "5" seçeneği 1 ile ve "4" seçeneği 2 ile puanlanmaktadır. "0" seçeneği her koşulda 3 puan ile puanlanmaktadır. Buna göre bu ölçek için hem mağdur hem de fail için uygulanan ölçekler açısından yüksek puan olumsuz tutuma düşük puan ise olumlu tutuma işaret etmektedir.

Ölçekler şu şekilde uygulanmıştır: her bir katılımcıya önce Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Ardından Hikaye – Algı ölçeği uygulanmıştır. Ancak Hikaye – Algı ölçeği için elde edilen sonuçların birçok açıdan değerlendirilebilmesine olanak tanıyacak bir uygulama biçimi benimsenmiştir. Hikaye – Algı yönteminde mağdurun cinsiyeti ve cinsel yönelimi dikkate alınarak, aynı cinsiyet ve farklı cinsel yönelimli mağdurların olduğu suç hikayeleri ve ölçekler birlikte uygulanmıştır. Buna göre erkek eşcinsel ve heteroseksüel mağdurların olduğu suç hikayeleri birlikte uygulanırken aynı şekilde kadın eşcinsel ve heteroseksüel mağdurların olduğu suç hikayeleri birlikte uygulanmıştır. Ayrıca burada katılımcıların cinsiyeti ile suç hikayelerindeki mağdurun cinsiyeti arasında bir çaprazlama yapılarak kadın katılımcıların bir bölümüne mağdurun kadın olduğu diğer bölümüne mağdurun erkek olduğu, aynı şekilde erkek katılımcıların bir bölümüne mağdurun kadın olduğu ve diğer bölümüne erkek olduğu suç hikayeleri ve mağdur-fail ölçekleri uygulanmıştır (EK 3).

Elde edilen sonuçlar, SPSS 11.5 istatistik programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği (LGYT) ile Hikaye – Algı Ölçeklerindeki Eşcinsel ve Heteroseksüel mağdur ve failer için elde edilen sonuçları katılımcıların cinsiyetine, yaş durumuna ve eğitim durumuna göre değerlendirmek için Bağımsız Örneklem T-Testi, Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü ANOVA yöntemleri kullanılmıştır. Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum Ölçeği ile Hikaye – Algı Ölçeklerinden elde edilen sonuçlar arasındaki ilişki durumunu değerlendirmek için ise Korelasyon yöntemi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

4.1.1. Cinsiyet, Yaş, Eğitim ve Mağdurun Cinsiyeti Değişkenleri

Tablo I. Cinsiyet, Yaş, Eğitim Düzeyi ve Suç Hikayesindeki Mağdurun Cinsiyetine İlişkin Bulgular

	Toplam	
	N	%
CİNSİYET		
Kadın	337	56,2
Erkek	263	43,8
YAŞ		
18-24	196	32,7
25-34	227	37,8
35-44	107	17,8
45-65	70	11,7
EĞİTİM		
İlkokul-Ortaokul	105	17,5
Lise	123	20,5
Üniversite Öğrencisi	76	12,7
Üniversite	206	34,3
Yüksek lisans-Doktora	90	15,0

- *Katılımcıların Cinsiyeti*

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında; % 56,2'sinin kadın (N= 337) ve % 43,8'nin erkek (N=263) olduğu görülmektedir.

- *Katılımcıların Yaşları*

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş aralıklarına göre dağılımına bakıldığında; % 32,7'sinin 18 – 24 yaş aralığı içinde (N=196), % 37,8'nin 25 – 34 yaş aralığı içinde (N=227), % 17,8'nin 35 – 44 yaş aralığı içinde (N=107) ve % 11,7'sinin 45 – 65 yaş aralığı içinde (N=70) olduğu görülmektedir. Yaş dağılımına bakıldığında katılımcıların ağırlıklı olarak genç yetişkinler olduğu görülmektedir.

- *Katılımcıların Eğitim Durumu*

Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında; % 17,5'nin ilkokul / ortaokul (N=105), % 20,5'nin lise (N=123), % 12,7'sinin üniversitesi öğrencisi (N=76), %34,5'nin üniversite (N=206) ve % 15'nin yüksek lisans / doktora (N=90) eğitim seviyelerinde oldukları görülmektedir.

4.1.2. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Yaş, Eğitim Seviyesi ve Suç Hikayesindeki Mağdurun Cinsiyeti

Tablo 2. Cinsiyete Göre Yaş, Eğitim Seviyesi ve Mağdurun Cinsiyeti Değişkenlerinin Dağılımı

CİNSİYET	Kadın		Erkek		Ki-kare	p
	n	%	n	%		
YAŞ						
18-24	134	68,4	62	31,6		
25-34	104	45,8	123	54,2		
35-44	56	52,3	51	47,7		
45-65	43	61,4	27	38,6	23,15	,000
EĞİTİM						
İlkokul/Ortaokul	60	57,1	45	42,9		
Lise	68	55,3	55	44,7		
Üniversite Öğrencisi	45	59,2	31	40,8		
Üniversite	120	58,3	86	41,7		
Yüksek lisans/Doktora	44	48,9	46	51,1	2,66	,615

Yaş kategorisinde;

18-24 yaş grubu için kadın katılımcıların oranı ile erkek katılımcıların oranı arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, 18-24 yaş grubunda kadın katılımcıların sayısının daha fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir.

25-34 yaş grubu için kadın katılımcıların oranı ile erkek katılımcıların oranı arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, 25-34 yaş grubunda erkek katılımcıların sayısının daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim kategorisi bakımından katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

4.2. Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Sonuçlar

Tablo III. Tüm Katılımcılar İçin Tutum Ölçeklerinden Alınan Puanlar

	N	Min.	Maks.	Ort.	SS
LGYT	600	10	50	26,31	11,50
EM	600	10	50	24,16	7,70
EMF	600	10	50	42,53	6,82
HM	600	10	50	21,06	6,73
HMF	600	18	50	44,75	5,86

Tablo III'te ortaya konan tutum puanlarının ortalamalarına bakıldığında; Eşcinsel (EM) ve heteroseksüel (HM) mağdura yönelik tutum puanlarının ortalamalarının düşük olduğu, Eşcinsel (EMF) ve heteroseksüel (HMF) mağdurun faillerine yönelik tutum puanlarının ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte lezbiyen ve geylere yönelik tutum (LGYT) ölçeğinden alınan puanların ortalamalarının genel olarak düşük olduğu fark edilmektedir.

4.2.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

- *Katılımcıların Cinsiyetine Göre:*

Tablo IV. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Cinsiyet	Kadın		Erkek		t	p
	ort	ss	Ort	ss		
LGYT	27,15	11,63	25,23	11,27	2,03	,043
EM	24,26	7,78	24,03	7,63	,368	,713
EMF	42,86	6,53	42,10	7,17	1,35	,176
HM	21,09	6,87	21,03	6,57	,093	,926
HMF	44,88	5,93	44,59	5,79	,598	,550

LGYT ölçeğinin ortalamaları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$. Buna göre, kadın katılımcıların ortalamalarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

EM, EMF, HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından cinsiyetler arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

Tablo IV'ye bakıldığında kadın katılımcılardan erkek katılımcılara oranla lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik daha olumlu bir tutumun ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumlar ve heteroseksüel mağdura (HM) yönelik tutumlar açısından kadın ve erkek katılımcılar arasında bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde eşcinsel mağdurun failine (EMF) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlar açısından da kadın ve erkek katılımcılar arasında bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

- *Katılımcıların Yaş Seviyesine Göre:*

Tablo V. Katılımcıların Yaş Seviyelerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Yaş	18-24		25-34		35-44		45-65		F	P
	ort	ss	ort	ss	ort	ss	ort	ss		
LGYT	30,46	10,68	27,21	11,39	21,85	10,37	18,56	9,65	28,30	,000
EM	22,24	6,74	24,20	7,59	25,80	7,89	26,90	8,97	8,96	,000
EMF	43,88	5,97	42,23	7,16	41,06	6,91	41,97	7,29	4,58	,003
HM	21,24	6,43	21,17	6,21	21,68	7,71	19,29	7,42	1,99	,113
HMF	44,84	5,89	44,35	5,69	44,29	6,47	46,51	5,10	2,71	,044

Tablo V.a LGYT için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,011		
35-44	,000	,000	
45-65	,000	,000	,195

Tablo V.b EM için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,040		
35-44	,001	,271	
45-65	,000	,046	,781

Tablo V.c EMF için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,062		
35-44	,003	,448	
45-65	,181	,992	,815

Tablo V.d HMF için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,830		
35-44	,864	1,000	
45-65	,167	,035	,065

Tablo V'e bakıldığında yaş seviyesi arttıkça LGYT ölçeğinin ortalamalarının azaldığını ve LGYT ölçeğinin ortalamaları açısından yaş aralıkları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo V.a.'da LGYT ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 25-34 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$; 18-24 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; 25-34 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; 25-34 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$ anlaşılmaktadır.

EM ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu görülmektedir; $p < ,001$.

Tablo V.b.'de EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 25-34 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$; 18-24 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$; 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; 25-34 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ tespit edilmiştir.

EMF ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$

Tablo V.c.'de EMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ görülmektedir.

HM ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

HMF ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$

Tablo V.d.'de HMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 25-34 ile 45-65 yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ tespit edilmiştir.

Tablo V incelendiğinde; katılımcıların yaş seviyesinin artmasına bağlı olarak lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik tutumlarının da olumsuz doğru gittiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumlarının da yaş seviyesinin artması ile olumsuz doğru gittiği, ancak heteroseksüel mağdur (HM) için yaş grupları arasında tutum farklılığının olmadığı görülmektedir. Eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik olumsuz tutumların yaş seviyesi arttıkça azalmakta olduğu, heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik ise tüm yaş gruplarının olumsuz tutum bildirmelerine karşın en yüksek oranda olumsuz tutumun 45-65 yaş grubundan elde edildiği görülmektedir.

- *Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre:*

Tablo VI. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Eğitim	İlkokul-Ortaokul		Lise		Üniversite Öğrencisi		Üniversite		Yüksek lisans-Doktora		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	Ss	ort	ss	ort	ss		
LGYT	16,60	6,84	24,37	10,50	33,04	10,63	28,75	10,43	28,99	12,76	36,65	,000
EM	27,93	8,97	26,07	7,52	21,26	6,42	22,69	6,71	22,98	7,36	14,44	,000
EMF	40,40	7,54	40,79	7,49	44,89	5,59	43,33	6,16	43,57	6,28	8,45	,000
HM	20,30	8,68	21,78	7,04	21,03	5,37	21,26	6,08	20,54	6,15	,859	,488
HMF	44,42	6,37	43,57	7,06	45,51	5,16	45,02	5,17	45,49	5,32	2,13	,075

Tablo VI.a LGYT için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,000			
Üniversite Öğrencisi	,000	,000		
Üniversite	,000	,002	,018	
Yüksek lisans/Doktora	,000	,012	,089	1,000

Tablo VI.b EM için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,316			
Üniversite Öğrencisi	,000	,000		
Üniversite	,000	,001	,603	
Yüksek lisans/Doktora	,000	,023	,569	,998

Tablo VI.c EMF için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,992			
Üniversite Öğrencisi	,000	,000		
Üniversite	,002	,008	,405	
Yüksek lisans/Doktora	,009	,023	,704	,999

LGYT ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo VI.a.'da LGYT ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Lise, Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grubu arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$; Üniversite Öğrencisi grubu ile Üniversite grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ tespit edilmiştir.

EM ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo VI.b.'de EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grubu arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ bulguları elde edilmiştir.

EMF ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo VI.c.'de EMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grubu arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ ortaya çıkmıştır.

HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından ise eğitim grupları arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

Bu sonuçlara göre Tablo VI'ya bakıldığında; üniversite altı eğitim seviyesindeki katılımcıların lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik belirgin derecede olumsuz tutum ifade ettikleri, üniversite ve üstü eğitim seviyesindeki katılımcıların ise belirgin derecede olumlu tutuma sahip oldukları fark edilmektedir. Aynı şekilde eğitim grupları arasındaki bu farkın eşcinsel mağdur (EM) ve eşcinsel mağdurun faili (EMF) için de geçerli olduğu görülmektedir. Buna göre üniversite altı eğitim seviyesindeki katılımcıların eşcinsel mağdura yönelik olumsuz tutum, eşcinsel mağdurun failine yönelik ise daha olumlu tutum gösterdikleri dikkat çekerken; üniversite ve üstü eğitim grubundaki katılımcıların eşcinsel mağdura yönelik daha olumlu tutum, eşcinsel mağdurun failine yönelik ise daha olumsuz tutum gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, heteroseksüel mağdur (HM) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik ise eğitim grupları arasında bir tutum farklılığının olmadığı görülmektedir.

4.2.2. Katılımcıların Cinsiyeti Açısından Yaş ve Eğitim Değişkenlerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

- *Katılımcıların Cinsiyeti ve Yaş Seviyesi*

Tablo VII. Kadın Katılımcıların Yaş Seviyelerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Yaş	18-24		25-34		35-44		45-65		F	p
	ort	Ss	ort	ss	ort	ss	ort	ss		
LGYT	30,63	10,53	29,35	11,06	21,23	11,17	18,67	9,86	20,77	,000
EM	22,63	6,81	23,88	7,77	26,68	7,63	27,16	9,35	6,11	,000
EMF	43,79	5,85	42,77	6,91	41,18	6,44	42,40	7,40	2,24	,083
HM	21,50	6,61	21,68	6,51	21,25	7,74	18,14	6,79	3,12	,026
HMF	44,66	5,88	43,92	6,34	45,20	6,20	47,44	3,67	3,77	,011

Tablo VII.a. Kadın Katılımcılar - LGYT için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,798		
35-44	,000	,000	
45-65	,000	,000	,643

Tablo VII.b. Kadın Katılımcılar - EM için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,592		
35-44	,005	,119	
45-65	,004	,082	,989

Tablo VII.c. Kadın Katılımcılar - HM için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,997		
35-44	,996	,981	
45-65	,026	,023	,111

Tablo VII.d. Kadın Katılımcılar - HMF için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,768		
35-44	,941	,557	
45-65	,036	,006	,235

Kadın katılımcılar için LGYT ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo VII.a.'da LGYT ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu ve 45-65 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; 25-34 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu ve 45-65 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$ ortaya çıkmıştır.

Kadın katılımcılar için EM ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo VII.b.'de EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ ve 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ tespit edilmiştir.

Kadın katılımcılar için EMF ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Kadın katılımcılar için HM ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo VII.c.'de HM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ ve 25-34 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ anlaşılmaktadır.

Kadın katılımcılar için HMF ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo VII.d.'de HMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ ve 25-34 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ tespit edilmiştir.

Tablo VII'da, yalnızca kadın katılımcılar için yaş gruplarına göre tutum ölçeklerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında; kadın katılımcıların yaş seviyesinin artmasına bağlı olarak lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik tutumlarının belirgin derecede olumsuz doğru gittiği görülmektedir. Buna paralel olarak kadın katılımcılarda yaş seviyesi arttıkça eşcinsel mağdura (EM) yönelik olumsuz tutumun belirgin bir biçimde arttığı fark edilmektedir. Buna karşın eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumlar konusunda kadın katılımcılar arasında yaş gruplarının bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Heteroseksüel mağdur (HM) için kadın katılımcıların yaş gruplarında benzer derecede olumlu tutumun olduğu ancak 45-65 yaş grubundaki kadın katılımcılarda daha belirgin bir olumlu tutumun gözlemlendiği dikkat

çekmektedir. Aynı şekilde heteroseksüel mağdurun faili (HMF) için de kadın katılımcıların yaş gruplarında benzer derecede olumsuz tutum görülmekle birlikte 45-65 yaş grubundaki kadın katılımcılarda belirgin derecede olumsuz tutumun ortaya çıktığı fark edilmektedir.

Tablo VIII. Erkek Katılımcıların Yaş Seviyelerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Yaş	18-24		25-34		35-44		45-65		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	ss	ort	ss		
LGYT	30,10	11,08	25,40	11,39	22,53	9,48	18,37	9,48	8,91	,000
EM	21,40	6,56	24,48	7,46	24,84	8,13	26,48	8,50	3,83	,010
EMF	44,06	6,27	41,78	7,36	40,92	7,46	41,30	7,19	2,23	,085
HM	20,68	6,05	20,73	5,94	22,16	7,72	21,11	8,12	,642	,589
HMF	45,21	5,95	44,72	5,08	43,29	6,66	45,04	6,59	1,16	,324

Tablo VIII.a. Erkek Katılımcılar - LGYT için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,028		
35-44	,001	,383	
45-65	,000	,013	,370

Tablo VIII.b. Erkek Katılımcılar - EM için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,044		
35-44	,075	,991	
45-65	,019	,593	,796

Erkek katılımcılar için LGYT ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo VIII.a.'da LGYT ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 25-34 yaş grubu ve 35-44 yaş grubu arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$; 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; 25-34 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ ortaya çıkmıştır.

Erkek katılımcılar için EM ölçeğinin ortalamaları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo VIII.b.'de EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 25-34 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ ve 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ bulguları elde edilmiştir.

Erkek katılımcılar için EMF, HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından ise yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Tablo VIII'de, yalnızca erkek katılımcılar için yaş gruplarına göre tutum ölçeklerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında; erkek katılımcıların lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik tutumlarında yaş seviyesinin artması ile tutumların olumsuz doğru gittiği görülmektedir. Burada, 25-34 yaş grubundaki erkek katılımcıların lezbiyen ve geylere yönelik tutumlarının bu yaş grubundaki kadın katılımcılardan (bkz Tablo VII) daha olumsuz olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuca paralel olarak, erkek katılımcıların yaş seviyesinin artması ile birlikte eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumlarının da olumsuz doğru gittiği fark edilmektedir. Bununla birlikte, erkek katılımcıların eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumlarının yaş gruplarına göre bir farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Heteroseksüel mağdura (HM) yönelik tutumlar konusunda da erkek katılımcılar açısından yaş grupları arasında bir farklılık olmadığı ve benzer tutumların ortaya konduğu görülmektedir. Aynı şekilde heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik de yaş seviyesinin artmasına ya da azalmasına bağlı olarak tutumlar açısından bir değişim tespit edilmemiştir.

- *Katılımcıların Cinsiyeti ve Eğitim Seviyesi*

Tablo IX. Kadın Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Eğitim	İlkokul/Ortaokul		Lise		Üniversite Öğrencisi		Üniversite		Yüksek lisans/Doktora		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	Ss	ort	ss	ort	ss		
Kadın												
LGYT	15,58	6,54	25,00	9,99	31,82	9,95	30,03	10,71	33,57	11,92	30,19	,000
EM	29,15	8,92	26,51	7,14	21,13	5,96	22,73	6,78	21,52	7,38	13,42	,000
EMF	40,28	7,66	39,99	7,39	45,67	5,00	43,76	5,50	45,52	4,33	11,32	,000
HM	20,32	8,17	22,37	7,39	20,31	5,53	21,23	6,33	20,55	6,72	1,00	,405
HMF	44,72	5,69	42,90	8,06	46,13	4,69	45,16	5,16	46,11	4,83	3,02	,018

Tablo IX.a. Kadın Katılımcılar - LGYT için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,000			
Üniversite Öğrencisi	,000	,004		
Üniversite	,000	,009	,846	
Yüksek lisans/Doktora	,000	,000	,924	,268

Tablo IX.b. Kadın Katılımcılar - EM için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,245			
Üniversite Öğrencisi	,000	,001		
Üniversite	,000	,006	,720	
Yüksek lisans/Doktora	,000	,004	,999	,881

Tablo IX.c. Kadın Katılımcılar - EMF için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,999			
Üniversite Öğrencisi	,000	,000		
Üniversite	,004	,001	,393	
Yüksek lisans/Doktora	,000	,000	1,000	,484

Tablo IX.d. Kadın Katılımcılar - HMF için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite	Üniversite
--------	------------------	------	------------	------------

			Öğrencisi	
Lise	,404			
Üniversite Öğrencisi	,737	,035		
Üniversite	,989	,084	,876	
Yüksek lisans/Doktora	,751	,039	1,000	,887

Kadın katılımcılar için LGYT ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim grupları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo IX.a.'da LGYT ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Lise, Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Yüksek lisans/Doktora grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Üniversite grubu arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ ortaya çıkmıştır.

Kadın katılımcılar için EM ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim durumları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo IX.b.'de EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ tespit edilmiştir.

Kadın katılımcılar için EMF ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim durumları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo IX.c.'de EMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu; $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ bulguları elde edilmiştir.

Kadın katılımcılar için HM ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Kadın katılımcılar için HMF ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo IX.d.'de HMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ ve Lise grubu ile Yüksek lisans/Doktora grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ tespit edilmiştir.

Tablo IX'da, yalnızca kadın katılımcılar için eğitim gruplarına göre tutum ölçeklerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında; lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik tutumlarda üniversite altı eğitim seviyelerindeki kadın katılımcıların tutumlarının belirgin derecede olumsuz olduğu, buna karşın üniversite ve üstü eğitim seviyelerindeki kadın katılımcıların tutumlarının belirgin derecede olumlu olduğu görülmektedir. Eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumlarda da üniversite altı eğitim seviyelerindeki kadın katılımcıların belirgin düzeyde olumsuz tutumuna karşın üniversite ve üstü eğitim grubundaki katılımcıların belirgin düzeydeki olumlu tutuma sahip oldukları dikkat çekmektedir. Eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik de, eşcinsel mağdur için elde edilen sonuçlar ile paralel olarak, üniversite altı eğitim seviyesindeki kadın katılımcıların daha olumlu tutum ifade ettikleri, üniversite ve üstü eğitim seviyelerindeki kadın katılımcıların ise daha olumsuz tutum ifade ettikleri görülmektedir. Heteroseksüel mağdur (HM) için kadın katılımcılar açısından eğitim durumunun bir fark yaratmadığı ve olumlu tutumun ortaya çıktığı fark edilmektedir. İstatistiksel olarak bir farkın ortaya çıkmış olmasına karşın heteroseksüel mağdurun faili (HMF) için de kadın katılımcıların benzer derecede olumsuz tutuma sahip oldukları fark edilmektedir.

Tablo X. Erkek Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Eğitim	İlkokul/Ortaokul		Lise		Üniversite Öğrencisi		Üniversite		Yüksek lisans/Doktora		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	Ss	ort	ss	ort	ss		
Erkek												
LGYT	17,96	7,06	23,58	11,16	34,81	11,47	26,97	9,80	24,61	12,09	13,18	,000
EM	26,31	8,87	25,51	8,00	21,45	7,13	22,64	6,65	24,37	7,15	3,25	,013
EMF	40,56	7,46	41,78	7,57	43,77	6,27	42,73	6,98	41,70	7,27	1,17	,322
HM	20,29	9,40	21,05	6,59	22,06	5,04	21,30	5,75	20,54	5,63	,431	,786
HMF	44,02	7,22	44,40	5,54	44,61	5,73	44,84	5,22	44,89	5,75	,191	,943

Tablo X.a. Erkek Katılımcılar - LGYT için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,056			
Üniversite Öğrencisi	,000	,000		
Üniversite	,000	,323	,003	
Yüksek lisans/Doktora	,020	,988	,000	,724

Tablo X.b. Erkek Katılımcılar - EM için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,984			
Üniversite Öğrencisi	,046	,116		
Üniversite	,063	,177	,943	
Yüksek lisans/Doktora	,731	,942	,452	,714

Erkek katılımcılar için LGYT ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim durumları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo X.a.'da LGYT ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Üniversite grupları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; İlkokul/Ortaokul grubu ile Yüksek lisans/Doktora grubu arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; Üniversite Öğrencisi grubu ile Üniversite grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$; Üniversite Öğrencisi grubu ile Yüksek lisans/Doktora grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$ tespit edilmiştir.

Erkek katılımcılar için EM ölçeğinin ortalamaları açısından eğitim durumları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo X.b.'de EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ ortaya çıkmıştır.

Erkek katılımcılar için EMF, HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından ise eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Tablo X.'da yalnızca erkek katılımcılar için eğitim gruplarına göre tutum ölçeklerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında; erkek katılımcılar açısından lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik en olumsuz tutumların üniversite altı eğitim seviyesinden ortaya çıktığı, kadın katılımcılardan elde edilen sonuçların (bkz Tablo IX) aksine, erkek katılımcılarda üniversite üstü eğitim gruplarından da olumsuz tutumların elde edildiği, en olumlu tutumun ise Üniversite Öğrencisi grubundan elde edildiği görülmektedir. Buna göre, Tablo VI'da görülen, lezbiyen ve geylere yönelik Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora gruplarından elde edilen belirgin derecedeki olumlu tutum sonuçlarının kadın katılımcılardan elde edilen sonuçların neticesi olarak ortaya çıktığı fark edilmektedir. Eşcinsel mağdura (EM) yönelik üniversite altı eğitim seviyesindeki erkek katılımcıların belirgin derecede olumsuz tutuma sahip oldukları, üniversite ve üstü eğitim seviyelerindeki erkek katılımcıların ise belirgin derecede olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Yüksek lisans/Doktora grubundaki erkek katılımcıların, aynı eğitim grubundaki kadın katılımcılara (bkz Tablo IX) oranla, puan ortalamasının arttığı ve tutumlarının daha olumsuzla doğru gittiği dikkat çekmektedir. Eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik ortaya konan tutumlar açısından ise erkek katılımcıların eğitim seviyelerine göre bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir. Benzer şekilde heteroseksüel mağdura (HM) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik de erkek katılımcıların eğitim seviyelerine göre farklılıkların ortaya çıkmadığı ve heteroseksüel mağdura yönelik olumlu tutumun heteroseksüel mağdurun failine yönelik ise olumsuz tutumun ortaya konduğu görülmektedir.

4.2.3. Eşcinsel ve Heteroseksüel Mağdurlara ve Mağdurların Faillerine Yönelik Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Kıyaslaması

- *Tüm Katılımcılara Göre*

Tablo XI. Eşcinsel ve Heteroseksüel Mağdurlara/Faillere Yönelik Tutum Puanlarının Kıyaslaması

GENEL	ort	ss		ort	ss	t	p
EM	24,16	7,70	HM	21,06	6,73	9,073	,000
EMF	42,53	6,82	HMF	44,75	5,86	-8,831	,000

Tüm katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tüm katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo XI'e bakıldığında; katılımcıların tümü için eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumların heteroseksüel mağdura (HM) yönelik tutumlardan daha olumsuz olduğu, buna karşın eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumların heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlardan daha olumlu olduğu dikkat çekmektedir.

- *Katılımcıların Cinsiyetine Göre*

Tablo XII. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Eşcinsel ve Heteroseksüel Mağdurlara/Faillere Yönelik Tutum Puanlarının Kıyaslaması

	ort	ss		ort	ss	t	P
Kadın							
EM	24,26	7,78	HM	21,09	6,87	6,909	,000
EMF	42,86	6,53	HMF	44,88	5,93	-6,009	,000
Erkek							
EM	24,03	7,63	HM	21,03	6,57	5,870	,000
EMF	42,10	7,17	HMF	44,59	5,79	-6,533	,000

Kadın katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Kadın katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo XII'ye bakıldığında; kadın katılımcılar açısından eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumların heteroseksüel mağdura (HM) oranla daha olumsuz olduğu, eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumların ise heteroseksüel mağdurun failine (HMF) oranla daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Erkek katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Erkek katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo XII'ye bakıldığında; erkek katılımcılar açısından eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumların heteroseksüel mağdura (HM) oranla daha olumsuz olduğu, eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumların ise heteroseksüel mağdurun failine (HMF) oranla daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

- *Katılımcıların Yaş Seviyelerine Göre*

Tablo XIII. Katılımcıların Yaş Seviyelerine Göre Eşcinsel ve Heteroseksüel Mağdurlara/Faillere Yönelik Tutum Puanlarının Kıyaslaması

	ort	ss		ort	ss	t	p
18-24							
EM	22,24	6,74	HM	21,24	6,43	1,992	,048
EMF	43,88	5,97	HMF	44,84	5,89	-2,988	,003
25-34							
EM	24,20	7,59	HM	21,17	6,21	5,917	,000
EMF	42,23	7,16	HMF	44,35	5,69	-4,728	,000
35-44							
EM	25,80	7,89	HM	21,68	7,71	4,612	,000
EMF	41,06	6,91	HMF	44,29	6,47	-5,475	,000
45-65							
EM	26,90	8,97	HM	19,29	7,42	6,187	,000
EMF	41,97	7,29	HMF	46,51	5,10	-5,162	,000

18-24 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

18-24 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

25-34 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

25-34 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

35-44 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

35-44 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

45-65 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

45-65 yaş grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo XIII'e bakıldığında; tüm yaş gruplarındaki katılımcılar açısından eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumların heteroseksüel mağdura (HM) oranla daha olumsuz olduğu, eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumların heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlara oranla daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak Tablo XIII'e bakıldığında; 18-24 yaş grubundaki katılımcıların eşcinsel mağdura yönelik tutum puanı ile heteroseksüel mağdura yönelik tutum puanı arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıksa da bu farkın küçük bir fark olduğu ve anlamlılık derecesinin (Sig, $p = ,048 < ,05$) dikkate alınmayacak derecede olduğu dikkat çekmektedir. Ek olarak; eşcinsel mağdura yönelik tutum puanları ile heteroseksüel mağdura yönelik tutum puanları arasındaki farkın yaş seviyesinin artmasına paralel olarak arttığı fark edilmektedir.

- *Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre*

Tablo XIV. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Eşcinsel ve Heteroseksüel Mağdurlara/Faillere Yönelik Tutum Puanlarının Kıyaslaması

EĞİTİM	ort	ss	EĞİTİM	ort	ss	t	p
İlkokul/Ortaokul							
EM	27,93	8,97	HM	20,30	8,68	7,563	,000
EMF	40,40	7,54	HMF	44,42	6,37	-5,901	,000
Lise							
EM	26,07	7,52	HM	21,78	7,04	5,311	,000
EMF	40,79	7,49	HMF	43,57	7,06	-4,186	,000
Üniversite Öğrencisi							
EM	21,26	6,42	HM	21,03	5,37	,259	,797
EMF	44,89	5,59	HMF	45,51	5,16	-1,222	,226
Üniversite							
EM	22,69	6,71	HM	21,26	6,08	3,268	,001
EMF	43,33	6,16	HMF	45,02	5,17	-4,318	,000
Yüksek lisans/Doktora							
EM	22,98	7,36	HM	20,54	6,15	3,199	,002
EMF	43,57	6,28	HMF	45,49	5,32	-3,470	,001

İlkokul/Ortaokul grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

İlkokul/Ortaokul grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Lise grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Lise grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Üniversite Öğrencisi grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Üniversite Öğrencisi grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Üniversite grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Üniversite grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Yüksek lisans/Doktora grubundaki katılımcılar açısından, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Yüksek lisans/Doktora grubundaki katılımcılar açısından, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo XIV'e bakıldığında; Üniversite Öğrencisi grubundaki katılımcıların eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumları ile heteroseksüel mağdura (HM) yönelik tutumları arasında bir farklılığın olmadığı ve her iki mağdura yönelik de olumlu tutum ortaya koydukları; eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumları ile heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumları arasında da bir farklılık olmadığı ve her iki faile yönelik de olumsuz tutum ortaya koydukları dikkat çekmektedir. Diğer eğitim gruplarındaki katılımcılar açısından ise eşcinsel mağdura yönelik tutumların heteroseksüel mağdura

yönelik tutumlardan daha olumsuz olduğu, eşcinsel mağdurun failine yönelik tutumların ise heteroseksüel mağdurun failine yönelik tutumlardan daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

4.2.4. Suç Hikayelerindeki Mağdurun Cinsiyeti ile Katılımcıların Cinsiyeti, Yaş Seviyesi ve Eğitim Durumu Değişkenlerine Göre Mağdur ve Faile Yönelik Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

- Mağdurun Cinsiyetine Göre

Tablo XV. Mağdurun Cinsiyetine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Mağdurun Cinsiyeti	Erkek		Kadın		t	p
	ort	ss	ort	ss		
EM	24,97	7,76	23,34	7,57	2,599	,010
EMF	41,93	7,27	43,14	6,30	-2,172	,030
HM	21,76	6,83	20,36	6,57	2,567	,010
HMF	44,22	6,28	45,30	5,37	-2,262	,024

EM ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları açısından mağdurun cinsiyetinin erkek olması ile mağdurun cinsiyetinin kadın olması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

EMF ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları açısından mağdurun cinsiyetinin erkek olması ile mağdurun cinsiyetinin kadın olması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

HM ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları açısından mağdurun cinsiyetinin erkek olması ile mağdurun cinsiyetinin kadın olması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

HMF ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları açısından mağdurun cinsiyetinin erkek olması ile mağdurun cinsiyetinin kadın olması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo XV'e bakıldığında; hem eşcinsel mağdur (EM) hem de heteroseksüel mağdur (HM) için erkek mağdurların kadın mağdurlardan daha olumsuz bir tutumla karşılandığı

ortaya çıkmıştır. Buna karşın, hem eşcinsel mağdurun faili (EMF) hem de heteroseksüel mağdurun faili (HMF) için kadın mağdurların faillerinin erkek mağdurların faillerinden daha olumsuz karşılandığı tespit edilmiştir.

- *Mağdurun Cinsiyeti ve Katılımcıların Cinsiyetine Göre*

Tablo XVI. Mağdurun Cinsiyeti ve Katılımcıların Cinsiyetine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Erkek Mağdur	Kadın		Erkek		t	p
	ort	ss	ort	ss		
EM	25,45	7,78	24,46	7,73	1,108	,269
EMF	42,30	6,92	41,53	7,63	,917	,360
HM	21,44	7,09	22,11	6,55	-,852	,395
HMF	44,65	6,15	43,74	6,39	1,252	,211
Kadın Mağdur						
EM	23,23	7,64	23,51	7,50	-,306	,760
EMF	43,36	6,15	42,81	6,53	,737	,462
HM	20,78	6,67	19,71	6,38	1,37	,171
HMF	45,08	5,74	45,63	4,77	-,862	,389

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda; EM, EMF, HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda; EM, EMF, HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

Tablo XVI'ya bakıldığında; mağdurun cinsiyeti erkek olduğunda da kadın olduğunda da eşcinsel mağdura (EM), eşcinsel mağdurun failine (EMF), heteroseksüel mağdura (HM) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlar konusunda kadın ve erkek katılımcılar arasında bir farklılığın ortaya çıkmadığı tespit edilmiştir.

- *Mağdurun Cinsiyeti ve Katılımcıların Yaş Seviyesine Göre*

Tablo XVII. Erkek Mağdur için Katılımcıların Yaş Seviyelerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Yaş	18-24		25-34		35-44		45-65		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	ss	ort	ss		
Erkek Mağdur										
EM	22,59	6,59	24,84	7,94	26,88	7,31	28,64	8,73	7,18	,000
EMF	43,18	6,60	41,84	7,40	40,52	7,24	41,17	8,27	1,78	,151
HM	21,86	6,03	22,02	6,04	22,54	8,39	19,47	8,24	1,65	,176
HMF	44,13	6,38	43,98	5,91	43,79	6,91	45,86	6,11	,970	,407

Tablo XVII.a. Erkek Mağdur - EM için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,137		
35-44	,005	,349	
45-65	,000	,043	,692

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda EM ölçeğinin ortalamaları açısından katılımcıların yaş grupları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$

Tablo XVII.a.'da EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; 18-24 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$; 18-24 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu: $p < ,001$; 25-34 yaş grubu ile 45-65 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ bulguları elde edilmiştir.

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda EMF, HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından katılımcıların yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Tablo XVII'ye bakıldığında; mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda eşcinsel mağdura (EM) yönelik orta yaş altındaki katılımcıların olumlu tutuma sahip oldukları orta ve üstü yaş gruplarındaki katılımcıların olumsuz tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik ise yaş grupları arasında belirgin bir tutum farklılığının ortaya çıkmadığı fark edilmiştir. Heteroseksüel mağdur (HM) ve heteroseksüel

mağdurun faili (HMF) için de mağdurun erkek olduğu durumda yaş grupları arasında bir tutum farklılığına rastlanmamıştır.

Tablo XVIII. Kadın Mağdur için Katılımcıların Yaş Seviyelerine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Yaş	18 – 24		25 – 34		35 – 44		45 – 65		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	ss	ort	ss		
Kadın Mağdur										
EM	21,92	6,89	23,52	7,18	24,63	8,39	25,06	8,98	2,31	,076
EMF	44,52	5,27	42,65	6,91	41,65	6,56	42,82	6,09	2,89	,036
HM	20,67	6,77	20,28	6,29	20,75	6,85	19,09	6,56	,560	,642
HMF	45,49	5,35	44,74	5,46	44,84	5,96	47,21	3,71	2,01	,112

Tablo XVIII.a. Kadın Mağdur - EMF için Yaş Grupları

YAŞ	18-24	25-34	35-44
25-34	,130		
35-44	,038	,779	
45-65	,518	,999	,830

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda EM ölçeğinin ortalamaları açısından katılımcıların yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda EMF ölçeğinin ortalamaları açısından katılımcıların yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo XVIII.a.'da EMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde, 18-24 yaş grubu ile 35-44 yaş grubu arasında anlamlı bir fark olduğu: $p < ,05$ bulguları elde edilmiştir.

HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından katılımcıların yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Tablo XVIII'e bakıldığında; mağdurun cinsiyetinin kadın olması durumunda eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumlar konusunda yaş grupları arasında istatistiksel olarak bir farklılığın ortaya çıkmadığı ancak yaş seviyesinin artmasıyla eşcinsel mağdura yönelik tutumların da olumsuz doğru gittiği fark edilmektedir. Eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik 18-24 yaş grubunun belirgin derecede olumsuz tutum ortaya koyduğu, diğer yaş gruplarındaki katılımcıların ortaya koydukları tutumlar konusunda ise aralarında bir

farklılığın olmadığı anlaşılmıştır. Heteroseksüel mağdur (HM) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik ise mağdurun kadın olduğu durumda katılımcılar açısından yaş grupları arasında bir tutum farklılığına rastlanmamıştır.

- *Mağdurun Cinsiyeti ve Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre*

Tablo XIX. Erkek Mağdur için Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul		Lise		Üniversite Öğrencisi		Üniversite		Yüksek lisans/Doktora		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	Ss	ort	ss	ort	ss		
EM	28,50	8,68	27,37	7,61	21,38	5,75	23,55	7,50	24,31	6,77	7,78	,000
EMF	39,46	8,77	40,45	7,54	44,59	6,17	42,90	6,32	42,13	6,91	4,06	,003
HM	21,11	9,72	22,20	6,52	21,69	5,49	22,25	6,11	21,17	5,72	,407	,803
HMF	43,82	7,22	42,65	7,61	45,08	5,71	44,74	5,33	44,50	5,82	1,24	,294

Tablo XIX.a. Erkek Mağdur - EM için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,935			
Üniversite Öğrencisi	,000	,002		
Üniversite	,001	,024	,533	
Yüksek lisans/Doktora	,028	,220	,333	,973

Tablo XIX.b. Erkek Mağdur - EMF için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,953			
Üniversite Öğrencisi	,006	,052		
Üniversite	,033	,266	,718	
Yüksek lisans/Doktora	,288	,748	,472	,968

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda EM ölçeğinin ortalamaları açısından katılımcıların eğitim durumları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$

Tablo XIX.a.'da EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile

Üniversite Öğrencisi grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Üniversite grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ ortaya çıkmıştır.

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda EMF ölçeğinin ortalamaları açısından katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo XIX.b.'de EMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Üniversite grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ görülmektedir.

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Tablo XIX'a bakıldığında; mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda eşcinsel mağdura (EM) yönelik en olumsuz tutumun İlkokul/Ortaokul daha sonra da Lise gruplarındaki katılımcılar tarafından ortaya konduğu, en olumlu tutumun ise Üniversite Öğrencisi, onu takiben Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora gruplarındaki katılımcılar tarafından ortaya konduğu anlaşılmaktadır. Eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik ise belirgin derecede olumsuz tutumun Üniversite Öğrencisi grubundaki katılımcılar tarafından ortaya konduğu, diğer eğitim grupları arasında ise tutumlar açısından bir farklılığın ortaya çıkmadığı fark edilmektedir. Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda heteroseksüel mağdura (HM) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlarda ise katılımcıların eğitim gruplarına göre bir değişiklik meydana gelmediği, heteroseksüel mağdura yönelik olumlu tutumların heteroseksüel mağdurun failine yönelik ise olumsuz tutumların ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Tablo XX. Kadın Mağdur için Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Eğitim	İlkokul - Ortaokul		Lise		Üniversite Öğrencisi		Üniversite		Yüksek lisans - Doktora		F	p
	ort	ss	ort	ss	ort	Ss	ort	ss	ort	ss		
EM	27,29	9,35	25,14	7,37	21,14	7,13	21,85	5,74	20,97	7,84	7,63	,000
EMF	41,47	5,73	41,03	7,50	45,22	4,97	43,75	6,00	45,72	4,49	6,02	,000
HM	19,39	7,29	21,49	7,42	20,32	5,23	20,30	5,94	19,61	6,72	,915	,456
HMF	45,10	5,22	44,22	6,62	45,97	4,54	45,31	5,03	46,97	4,13	1,77	,134

Tablo XX.a. Kadın Mağdur - EM için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,501			
Üniversite Öğrencisi	,001	,053		
Üniversite	,000	,028	,986	
Yüksek lisans/Doktora	,001	,042	1,000	,971

Tablo XX.b. Kadın Mağdur - EMF için Eğitim Grupları

EĞİTİM	İlkokul/Ortaokul	Lise	Üniversite Öğrencisi	Üniversite
Lise	,995			
Üniversite Öğrencisi	,041	,007		
Üniversite	,199	,031	,718	
Yüksek lisans/Doktora	,014	,002	,997	,452

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda EM ölçeğinin ortalamaları açısından katılımcıların eğitim durumları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$

Tablo XX.a.'da EM ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Yüksek lisans/Doktora arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite grubu arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu: $p < ,001$; Lise grubu ile Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ ortaya çıkmıştır.

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda EMF ölçeğinin ortalamaları açısından katılımcıların eğitim durumları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo XX.b.'de EMF ölçeğinden elde edilen ortalamalar için hangi eğitim grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı incelendiğinde; İlkokul/Ortaokul grubu ile Üniversite Öğrencisi ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$; Lise grubu ile Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında anlamlı fark olduğu: $p < ,05$ bulguları elde edilmiştir.

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda HM ve HMF ölçeklerinin ortalamaları açısından katılımcıların eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Tablo XX'ye bakıldığında; mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumlarda, en olumsuz tutumu ortaya koyan İlkokul/Ortaokul ve Lise grupları ile en olumlu tutumları ortaya koyan Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları arasında belirgin tutum farklılıkları dikkat çekmektedir. Bu farklılıkların eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumlarda da ortaya çıktığı dikkat çekmekte, faile yönelik en olumlu tutumun İlkokul/Ortaokul ve Lise grupları tarafından en olumsuz tutumun Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora grupları tarafından ortaya konduğu fark edilmektedir. Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda katılımcıların eğitim durumlarının heteroseksüel mağdur (HM) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlarda bir fark yaratmadığı, mağdura yönelik tutumların olumlu faile yönelik tutumların ise olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır.

- *Mağdurun Cinsiyeti ve Katılımcıların Cinsiyetine Göre Eşcinsel-Heteroseksüel Mağdurlar ve Failler Açısından Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar*

Tablo XXI. Kadın Katılımcılar için Mağdurun Cinsiyeti Açısından Eşcinsel-Heteroseksüel Mağdurların ve Faillerin Tutum Ölçekleri Puanlarının Karşılaştırılması

Kadın	ort	ss		ort	ss	t	p
Erkek Mağdur							
EM	25,45	7,78	HM	21,44	7,09	5,52	,000
EMF	42,30	6,92	HMF	44,65	6,15	-4,38	,000
Kadın Mağdur							
EM	23,23	7,64	HM	20,78	6,67	4,22	,000
EMF	43,36	6,15	HMF	45,08	5,74	-4,11	,000

Kadın katılımcılar açısından:

Mağdurun cinsiyeti erkek olduğunda EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Mağdurun cinsiyeti erkek olduğunda EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Mağdurun cinsiyeti kadın olduğunda EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Mağdurun cinsiyeti kadın olduğunda EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo XXI'e bakıldığında; kadın katılımcılar açısından mağdurun cinsiyeti erkek de olsa kadın da olsa, eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumların heteroseksüel mağdura (HM) yönelik tutumlardan daha olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır. Eşcinsel mağdurun failine

(EMF) yönelik tutumların heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlardan daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo XXII. Kadın Katılımcılar için Mağdurun Cinsiyeti Açısından Eşcinsel-Heteroseksüel Mağdurların ve Faillerin Tutum Ölçekleri Puanlarının Karşılaştırılması

Erkek	ort	ss		ort	ss	t	p
Erkek Mağdur							
EM	24,46	7,73	HM	22,11	6,55	3,37	,001
EMF	41,53	7,63	HMF	43,74	6,39	-4,05	,000
Kadın Mağdur							
EM	23,51	7,50	HM	19,71	6,38	5,07	,000
EMF	42,81	6,53	HMF	45,63	4,77	-5,41	,000

Erkek katılımcılar açısından:

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Mağdurun cinsiyetinin erkek olduğu durumda EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Mağdurun cinsiyetinin kadın olduğu durumda EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,001$.

Tablo XXII'ye bakıldığında; erkek katılımcılar açısından mağdurun cinsiyeti erkek de olsa kadın da olsa, eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumların heteroseksüel mağdura (HM) yönelik tutumlardan daha olumsuz olduğu anlaşılmaktadır. Eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumların heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlardan daha olumlu olduğu fark edilmektedir.

- *Katılımcıların Cinsiyeti Açısından Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Mağdurun Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması*

Tablo XXIII. Katılımcıların Cinsiyeti Açısından Mağdurun Cinsiyetine Göre Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar

Kadın	Erkek Mağdur		Kadın Mağdur		t	p
	ort	ss	ort	ss		
EM	25,45	7,78	23,23	7,64	2,62	,009
HM	21,44	7,09	20,78	6,67	,882	,379
EMF	42,30	6,92	43,36	6,15	-1,48	,139
HMF	44,65	6,15	45,08	5,74	-,660	,510
Erkek						
EM	24,46	7,73	23,51	7,50	1,00	,318
HM	22,11	6,55	19,71	6,38	2,98	,003
EMF	41,53	7,63	42,81	6,53	-1,43	,153
HMF	43,74	6,39	45,63	4,77	-2,65	,008

Kadın katılımcılar açısından:

Mağdurun cinsiyetine göre EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Mağdurun cinsiyetine göre HM, EMF ve HMF ölçeklerinden alınan puanların ortalamaları arasında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

Tablo XXIII'e bakıldığında; kadın katılımcıların, eşcinsel mağdur (EM) söz konusu olduğunda erkek mağdura yönelik tutumlarının kadın mağdura yönelik tutumlarına oranla daha olumsuz olduğu anlaşılmaktadır. Heteroseksüel mağdur (HM) söz konusu olduğunda erkek mağdura ve kadın mağdura yönelik tutumlarda bir farklılık olmadığı görülmektedir. Kadın katılımcıların eşcinsel mağdurun failine (EMF) ve heteroseksüel mağdurun failine (HMF) yönelik tutumlarında ise erkek mağdur ile kadın mağdur açısından bir farklılığın ortaya çıkmadığı tespit edilmiştir.

Erkek katılımcılar açısından:

Mağdurun cinsiyetine göre EM ve EMF ölçeklerinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir: $p > ,05$.

Mağdurun cinsiyetine göre HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Mağdurun cinsiyetine göre HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir: $p < ,05$.

Tablo XXIII'e bakıldığında; erkek katılımcıların, eşcinsel mağdura (EM) ve eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumları açısından erkek mağdur ile kadın mağdur arasında bir tutum farklılığının olmadığı saptanmıştır. Buna karşın erkek katılımcıların, heteroseksüel mağdur (HM) açısından erkek mağdura yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları, heteroseksüel mağdurun faili (HMF) açısından ise kadın mağdurun failine yönelik daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

4.2.5. Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar Arasındaki Korelasyon

- *Katılımcıların Tümü İçin*

Tablo XXIV. Tüm Katılımcılar için Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar Arasındaki Korelasyon

Genel	LGYT		EM		EMF		HM	
	r	p	r	p	r	p	r	P
EM	-,484	,000						
EMF	,385	,000	-,589	,000				
HM	,031	,453	,336	,000	-,273	,000		
HMF	,038	,352	-,282	,000	,538	,000	-,575	,000

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna

göre, LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ve HMF ölçeklerinden alınan puanların ortalamaları arasında bir korelasyon olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

Tablo XXIV'e bakıldığında; lezbiyen ve geylere (LGYT) yönelik tutumların olumluya doğru gitmesi durumunda eşcinsel mağdura (EM) yönelik tutumların da olumluya doğru gittiği, eşcinsel mağdurun failine (EMF) yönelik tutumların ise olumsuzla doğru gittiği ortaya çıkmıştır. Diğer ölçekler açısından bakıldığında ise; mağdurlara yönelik tutum ölçeklerinden (EM – HM) elde edilen tutumların aynı yöne doğru gittikleri; failere yönelik tutum ölçeklerinden (EMF – HMF) elde edilen tutumların aynı yöne doğru gittikleri saptanmıştır. Mağdur ve failere yönelik tutum ölçeklerinden (EM – EMF, EM – HMF, HM – EMF ve HM – HMF) elde edilen tutumların ise zıt yönlere doğru gittiği tespit edilmiştir.

- *Kadın Katılımcılar İçin*

Tablo XXV. Kadın Katılımcılar için Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar Arasındaki Korelasyon

Kadın	LGYT		EM		EMF		HM	
	r	p	r	p	r	p	r	p
EM	-,542	,000						
EMF	,411	,000	-,539	,000				
HM	,038	,483	,341	,000	-,285	,000		
HMF	,006	,918	-,198	,000	,516	,000	-,547	,000

Kadın katılımcılar açısından:

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ve HMF ölçeklerinden alınan puanların ortalamaları arasında bir korelasyon olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

Erkek Katılımcılar İçin

Tablo XXVI. Erkek Katılımcılar için Tutum Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlar Arasındaki Korelasyon

Erkek	LGYT		EM		EMF		HM	
	r	P	r	P	r	p	r	p
EM	-,412	,000						
EMF	,350	,000	-,654	,000				
HM	,020	,751	,328	,000	-,262	,000		
HMF	,078	,210	-,394	,000	,565	,000	-,613	,000

Erkek katılımcılar için ölçeklerden alınan puanların ortalamaları arasındaki korelasyona bakıldığında:

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

LGYT ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ve HMF ölçeklerinden alınan puanların ortalamaları arasında bir korelasyon olmadığı görülmektedir: $p > ,05$

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında zayıf derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede pozitif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, EMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları da artmaktadır.

HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları ile HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında orta derecede negatif korelasyon olduğu görülmektedir: $p < ,001$. Buna göre, HM ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arttıkça HMF ölçeğinden alınan puanların ortalamaları azalmaktadır.

Tablo XXV ve XXVI'da kadın ve erkek katılımcılar açısından tutum ölçeklerinden elde edilen tutumlar puanları arasındaki korelasyona bakıldığında sonuçların Tablo XXIV'de elde edilen sonuçlarla benzerlik gösterdiği, kadın ve erkek katılımcılar açısından farklı bir sonucun ortaya çıkmadığı saptanmıştır.

4.3. Bulgular Bölümü İçin Kısaltmalar Dizini

LGYT: Lezbiyen ve Geylere yönelik tutum ölçeğinden elde edilen puanlar

EM: Suç hikayesindeki mağdurun eşcinsel olduğu hikayeden elde edilen mağdura yönelik tutum puanları

HM: Suç hikayesindeki mağdurun heteroseksüel olduğu hikayeden elde edilen mağdura yönelik tutum puanları

EMF: Suç hikayesindeki mağdurun eşcinsel olduğu hikayeden elde edilen faile yönelik tutum puanları

HMF: Suç hikayesindeki mağdurun heteroseksüel olduğu hikayeden elde edilen faile yönelik tutum puanları

- *LGYT* için; yüksek puan "olumlu tutum"a, düşük puan "olumsuz tutum"a işaret etmektedir.
- *EM, EMF, HM, HMF* için; yüksek puan "olumsuz tutum"a, düşük puan "olumlu tutum"a işaret etmektedir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Ülkelerin kendi iç hukuklarında ve uluslar arası alanda giderek önemli bir konuma gelen nefret suçları kavramı ile ilgili çalışmaların ve giderek daha fazla ülke tarafından uygulamaya konan nefret suçları yasalarının işaret ettiği üzere bu konu ciddi önlemlerin alınmasını gerektiren önemli bir konudur. Bu bağlamda şunu açıkça söylemek mümkündür; nefret suçları politikaları ayrımcılıkla mücadelenin ve ayrımcılığa uğrayan grupların cezai adalet sistemi aracılığıyla korunması olarak tanımlanabilir (43).

Nefret suçlarının özneleri olan mağdur ve faile yönelik algı üzerine pek az çalışma olduğu, özellikle de cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği üzerinden meydana gelen nefret suçlarına yönelik algı konusunda daha da sınırlı sayıda çalışma olduğu bilinmektedir (10). Nefret suçlarının toplumsal dinamikler üzerinden şekillendiği ve etkisinin yine toplumsal hayatı etkilediği düşünüldüğünde böyle bir suç örüntüsünün insanlar tarafından ne şekilde ve hangi etkenler üzerinden anlaşıldığını anlamamanın önemi açıktır. Bu çalışma bu boşluğu doldurma yönünde atılan bir adımdır.

Bu çalışma kapsamında bakıldığında eşcinsel varsayılan mağdurun (ort=24,16) heteroseksüel varsayılan mağdura (ort=21,06) oranla daha olumsuz bir tutumla karşılaştığı ($p=,000 < ,05$) görülmüştür (**Tablo XI**). Rayburn, Mendoza ve Davison tarafından, cinsel yönelim temelli nefret suçlarında mağdura ve faile yönelik algı üzerine yapılan çalışmada nefret suçu mağdurunun nefret suçu olmayan suçun mağduruna göre daha olumlu bir tutumla karşılaştığı tespit edilmiştir (61). Aynı şekilde bu konuda yapılan bir başka çalışmada da katılımcıların nefret suçu olarak tanımladıkları suç olaylarındaki mağdura yönelik daha korumacı bir yaklaşım içinde oldukları saptanmıştır (62). Bu çalışmada ise önceki çalışmalardan elde edilen sonuçların tekrarlanmadığı, aksine eşcinsel mağdura yönelik daha olumsuz bir tutumun ortaya konduğu dikkati çekmiştir.

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki eşcinselliğe yönelik önyargılara sahip kişiler nefret suçuna maruz kalan eşcinsel mağduru daha suçlu bulmaktadır (62, 61). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında ise lezbiyen ve geylere yönelik tutumlar ile eşcinsel

mağdura yönelik tutumlar arasında bir korelasyonun ($r=-,484$ $p=,000 < ,05$) ortaya çıktığı görülmüştür (**Tablo XXIV**). Ortaya çıkan bu bulgu ile diğer çalışmalarda ortaya çıkan bulgular tutarlılık göstermektedir. Buna göre, eşcinsel bireylere yönelik sahip olunan önyargının nefret suçuna maruz kalan eşcinsel bireye yönelik olumsuz tutumların habercisi olduğu söylenebilir.

Ortaya çıkan bu sonuç ele alındığında, özellikle cinsel şiddet ve tecavüz gibi suçlarda ortaya çıkan “mağduru suçlama” (34, 61, 69) diye kavramsallaştırılan, mağduru meydana gelen suç eyleminden sorumlu tutan eğiliminin eşcinsel bireylerin mağduriyetinin değerlendirilmesi halinde de ortaya çıktığı söylenebilir. Mağduru suçlama eğilimini açıklamak için kullanılan en önemli teorilerden birisi Lerner tarafından öne sürülen ve köklü bir yanılsama olarak ifade edilen (34) “adil dünya inancı” teorisidir (40). Buna göre iyi insanların başına kötü olayların gelmediği ve başına kötü olaylar gelen insanların bir şekilde bunu hak edecek davranışlar gösterdiği inancının mağduru suçlama eğiliminin temel nedenlerinden biri olduğu söylenmektedir (34, 69). Bu çalışma kapsamında da eşcinselliğin toplum dışı ve ahlaksızlık olduğu inancının ve eşcinsel mağduru bir şekilde başına gelen kötü olaylara zemin hazırladığı önyargısının eşcinsel mağdura yönelik ortaya çıkan olumsuz tutumlarda etkili olduğu söylenebilir.

Eşcinselliğe yönelik tutumlar konusunda yapılan çalışmalarda kadın ve erkekler arasında lezbiyen ve geylere yönelik tutumlar açısından farklılıkların ortaya çıktığı ve kadınların erkeklere oranla lezbiyen ve geylere yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır (64, 65, 67). Bu çalışmanın sonuçlarına göre de, lezbiyen ve geylere yönelik tutum konusunda kadın katılımcıların (ort=27,15) erkek katılımcılardan (ort=25,23) daha olumlu tutuma ($p=,043 < ,05$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır (**Tablo IV**). Bu sonuç daha önceki çalışmalarda ortaya çıkan sonuçları desteklemektedir.

Kadın ve erkekler arasında ortaya çıkan bu farkın nedenleri konusunda söylenebilecek temel unsurlardan bir tanesi kadın ve erkek katılımcılar arasındaki toplumsal cinsiyet farklılıkları olabilir (64). Buna göre erkeklerin kadınlara oranla eşcinselliği kendi toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha yüksek oranda tehdit olarak algıladıkları ve bunun

da eşcinselliğe yönelik algıların erkeklerde daha olumsuz olmasına neden olduğu söylenebilir (56).

Buna karşın bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar incelendiğinde lezbiyen ve geylere yönelik tutumlar konusunda katılımcıların cinsiyetine göre ortaya çıkan farkın söz konusu bir suç olayı olduğunda mağdura yönelik tutumlarda bir farklılık yaratmadığı görülmektedir. Bakıldığında, kadın katılımcılar (ort=24,26) ile erkek katılımcıların (ort=24,03) benzer oranda eşcinsel mağdura yönelik olumsuz tutum ($p=,713 > ,05$) ortaya koydukları görülmektedir (**Tablo IV**). Bu açıdan daha önceki çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlardan farklı bir sonuç elde edildiği dikkat çekmektedir. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki kadınlar erkeklere oranla nefret suçu mağdurlarını daha suçsuz görmektedirler (43, 61, 62).

Bu çalışma kapsamında da lezbiyen ve geylere yönelik kadın katılımcıların daha olumlu bir tutum ortaya koydukları sonucunun çıktığından yukarıda söz edilmiştir. Ancak söz konusu bir suç mağduriyeti olduğunda kadın ve erkek katılımcıların eşcinsel mağdura yönelik tutumlarının olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre, kadın katılımcıların da ($p=,000 < ,05$) erkek katılımcıların da ($p=,000 < ,05$) eşcinsel mağdura yönelik daha olumsuz bir tutum ortaya koydukları bulgusu elde edilmiştir (**Tablo XII**).

Eşcinsel bireylere yönelik sahip olunan önyargılar ve ayrımcı davranışlar toplumsal cinsiyet rollerinin biçimlenme pratiklerine göre farklı şekillerde tezahür edebilmektedir. Kadın ve erkeğin toplumsal yaşamdaki konumları kadın ve erkek eşcinsellerin görünürlüklerinde farklılıklar yarattığı gibi kadın ve erkeklerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını sergileme biçimlerinde de farklılık yaratmaktadır. Yapılan çalışmalar da göstermektedir ki erkeklerin şiddeti bir araç olarak kullanmaları ve eşcinsel bireylere yönelik önyargılı tutumlarını şiddet eylemine dönüştürmeleri daha yaygın görülen bir davranış biçimidir (2, 17, 55, 56). Bu sonuç özellikle eşcinsel bireylere yönelik nefret suçlarının yüzde doksanın (17, 26) failinin neden erkek olduğunu dair de önemli bir bilgi sağlamaktadır. Nefret suçu sayılabilecek eylemlerin çoğunlukla erkekler tarafından işlenmesine karşın kadınların da bu önyargılı tutum ve davranışlardan muaf olmadığını ve eşcinsel bireylere yönelik farklı ayrımcı davranışlar sergilediklerini bilmek önemlidir. Bu nedenle bu çalışma

kapsamında hem kadın ve hem de erkek katılımcılar tarafından eşcinsel mağdura yönelik olumsuz tutumlar ifade edilmiş olsa da bunun gündelik hayat içindeki pratiklerinin değişkenlik gösterebileceğini göz önünde tutmak önemlidir.

Katılımcıların yaş ve eğitim durumlarının da eşcinsel mağdura yönelik gösterilen tutumları belirgin derecede etkilediği elde edilen sonuçlardan anlaşılmaktadır. Yaş ve eğitim değişkenlerine birlikte bakıldığında katılımcıların belli kümeler oluşturduğu ve bu kümelerden elde edilen sonuçların tutarlı biçimde aynı oranlarda çıktığı dikkat çekmektedir. Bunlar; üniversite ile ilgili olan genç ve genç yetişkin küme ile üniversite altı eğitim seviyesindeki orta ve üstü yaş kümesi olarak tanımlanabilir. Bu kümelerin oluşmasında katılımcılara ulaşma yönteminin etkili olduğu, genç yetişkin katılımcılara üniversite çevrelerinden, orta yaş ve üstü kesime ise çalışma hayatındaki kişilerden ulaşıldığından bu sonucun ortaya çıktığı tahmin edilmektedir.

Çalışma kapsamında uygulanan lezbiyen ve geylere yönelik tutum ölçeğinden elde edilen sonuçlar yukarıda bahsedilen yaş ve eğitim gruplarından oluşan iki ana küme için yine ayırıcı bir nitelik taşımaktadır. Yaş grupları açısından bakıldığında, 18-24 ve 25-34 yaş grupları ile 35-44 ve 45-65 yaş grupları arasında belirgin bir tutum farklılaşmasının meydana çıktığı, ilk grubun hem lezbiyen ve geylere yönelik ($p=,000 < ,05$) hem de eşcinsel mağdura yönelik ($p=,000 < ,05$) daha olumlu tutumlar ortaya koydukları, buna karşın ikinci grubun her iki durum için de daha olumsuz tutumlar ortaya koydukları saptanmıştır (**Tablo V**). Eğitim grupları açısından bakıldığında ise İlkokul/Ortaokul ve Lise gruplarının hem lezbiyen ve geylere ($p=,000 < ,05$) hem de eşcinsel mağdura ($p=,000 < 05$) yönelik belirgin olumsuz tutumlarına karşın Üniversite Öğrencisi, Üniversite ve Yüksek lisans/Doktora gruplarının belirgin derecede olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur (**Tablo VI**). Yukarıda bahsedildiği gibi eşcinsel bireylere yönelik önyargının eşcinsel mağdura yönelik olumsuz tutumun ortaya çıkmasında önemli bir etkisi vardır.

Nefret suçları ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunlukla üniversite öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir (17, 39, 43, 47, 61, 62, 68). Bunun nedeni olarak yapılan çalışmalar neticesinde nefret suçları faillerinin çoğunlukla bu yaş grubundan kişiler olması önemli bir

etkendir (26). Diğer bir neden ise üniversite öğrencilerinin kolay ulaşılabilir bir kitle olması olabilir.

Bu çalışma kapsamında elde edilen dikkat çekici sonuçlardan biri de Üniversite Öğrencisi grubundan elde edilen sonuçlardır. Yalnızca Üniversite Öğrencisi grubundaki katılımcıların eşcinsel mağdur (ort=21,26) ile heteroseksüel mağdur (ort=21,03) arasında ayırım yapmadan her iki mağdur grubuna yönelik de olumlu bir tutum ($p=,797 > ,05$) ortaya koydukları görülmektedir (**Tablo XIV**).

Gruplar arası ilişki hipotezine göre bireyler dış gruplardan ya da azınlık gruplarından insanlarla ilişki kurduklarında bu gruplara yönelik önyargıları da daha azalacaktır (59). Bu açıdan bakıldığında üniversitelerin eşcinsel olmayan bireylerin eşcinsel bireylerle ilişki kurabilmek açısından bazı açılardan en avantajlı yer olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki böyle bir ilişkinin kurulabildiği üniversite ortamlarında eşcinsel bireylere yönelik önyargılar azalmaktadır (66, 67). Bu bağlamda düşünüldüğünde eşcinsel bireylere ve dolayısıyla suç mağduruna yönelik olumlu tutum ifade eden grubun üniversite öğrencisi grubunun olması da anlamlıdır. Ancak bu çalışmanın İstanbul'da yapıldığı ve çalışmaya katılan üniversite öğrencisi grubuna çoğunlukla hâlihazırda bu konuda duyarlılık sahibi kesimden ulaşıldığı mutlaka göz önüne alınmalıdır. Zira Türkiye'de üniversite öğrencilerinin eşcinselliğe bakışı konusunda yapılmış diğer çalışmalarda üniversite öğrencilerinin eşcinselliğe yönelik belirgin derecede olumsuz tutum sahibi oldukları belirlenmiştir (21, 35).

Gruplar arası ilişki hipotezi aslında özellikle üniversite altı eğitim grubundaki katılımcıların da tutumlarını anlamak açısından fayda sağlayabilir. Bu kişilerin yaş grubu olarak da orta ve üstü yaş grubuna dahil oldukları ve çalışma hayatının içinden insanlar oldukları göz önüne alındığında eşcinsellikle ve eşcinsel bireylerle karşılaşma ve ilişki kurma olanaklarının da kısıtlı olduğu tahmin edilebilir. Tabii ki bu duruma yönelik getirilecek tek yaklaşımın bu olmadığı açıktır.

Crandall ve arkadaşları önyargıyı açıklamak adına Yükleme – Değer modelini önermişlerdir (12). Bu modele göre belli bir özelliğe ilişkin önyargının temelinde birbiriyle ilişkili olan iki temel unsur yatmaktadır: kontrol edilebilirlik ve kültürel değerler. Yükleme modeline göre kontrol edilebilir davranışlara yüklenen pozitif olaylar pozitif duygulanımlara, yine kontrol edilebilir davranışlara yüklenen negatif olayların negatif duygulanımlara yol açtığı ileri sürülmektedir. Önyargıyı oluşturan unsurlar değerlendirilirken kültürel değerlerin de göz önüne alınmasının gerekliliğinden bahsetmektedirler.

Bu konuda yapılan bir çalışmada da bu modeli doğrular sonuçların ortaya çıktığı bildirilmektedir (64). Buna göre, bu çalışma neticesinde de lezbiyen ve geylere yönelik olumsuz ve önyargılı tutumlarının kültürel değerlerden ve eşcinselliğin kontrol edilebilir olduğu düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir. Zira bu çalışma kapsamında lezbiyen ve geylere yönelik tutumları tespit etmek için kullanılan tutum ölçeği bu iki nokta üzerinden şekillenmektedir. Bu açıdan bu çalışma kapsamında da, eşcinselliğin kültürel olarak kabul edilemezliğinin ve kontrol edilebilir olduğuna inanılmasının nefret suçu mağduru olan eşcinsel bireyin olumsuz algılanması konusunda etkili olduğu söylenebilir.

Suç eylemi dahilindeki mağdura yönelik tutumlar kadar failere yönelik tutumlarda katılımcıların tutumlarını anlamak açısından önem arz etmektedir. Rayburn, Mendoza ve Davison tarafından yapılan çalışmada nefret suçu failerinin nefret suçu olmayan suçun failerine göre daha olumsuz ve sorumlu bulduklarını göstermiştir (61). Ancak bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlarda tersi bulguların elde edildiği görülmektedir. Buna göre, eşcinsel mağdurun failine (ort=42,53) yönelik tutumun heteroseksüel mağdurun failine (ort=44,75) yönelik tutuma oranla daha olumlu olduğu ($p=,000 < ,05$), yani katılımcıların eşcinsel mağdurun failini eyleminden daha az sorumlu tutan bir yaklaşım ortaya koydukları tespit edilmiştir (**Tablo XI**).

Bununla birlikte Recker tarafından yapılan bir çalışmada eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumların eşcinsel mağdurun failine yönelik daha destekleyici ve olumlu bir tutumu açığa çıkardığı görülmüştür (62). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar da yukarıdaki

sözü geçen bulgularla paralellik göstermektedir. Lezbiyen ve geylere yönelik tutumlar ile eşcinsel mağdurun failine yönelik tutumlar arasında pozitif bir korelasyon ($r=,385$; $p=,000 < ,05$) olduğu dikkat çekmektedir (**Tablo XXIV**). Buna göre lezbiyen ve geylere yönelik tutumların olumsuzla doğru gitmesi ile eşcinsel mağdurun failine yönelik tutumların olumluya doğru gideceği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda, eşcinsel mağdura yönelik tutumlar ile eşcinsel mağdurun failine yönelik tutumlar arasında da negatif bir korelasyonun ($r=-,589$; $p=,000 < ,05$) bulunduğu saptanmıştır (**Tablo XXIV**). Yani eşcinsel mağdura yönelik tutumların olumlu yöne gitmesi ile eşcinsel mağdurun failine yönelik tutumların negatif yöne gideceği anlaşılmaktadır.

Nefret suçlarında mağdura yönelik tutumların değerlendirildiği çalışmaların büyük çoğunlukla erkek eşcinseller üzerinden yapıldığı ve kadın eşcinsellere yönelik tutum ve algının kapsam dışı bırakıldığı, ya da genel olarak eşcinsellik üzerinden yapıldığı ve kadın ve erkek eşcinsellere yönelik tutum farklılığın değerlendirmeye alınmadığı görülmektedir (2, 37, 39, 44, 47, 54, 55, 56, 61, 62). Bu durum kadın eşcinsellerin bir şekilde nefret suçuna maruz kalmadığı ya da daha az kaldığı gibi doğru olmayan bir izlenim oluşturmaktadır (8). Ayrıca bu izlenimin kişilerin algıları üzerinde yarattığı etki ile (43) kadın eşcinsellerin maruz kaldıkları suçlar nefret suçu olarak tanımlanmamaktadır (68, 43).

Bu anlamda bu çalışma kapsamında özellikle mağdurun cinsel yöneliminin yanında cinsiyetinin de tutum üzerindeki etkisine bakılmak istenmiştir. Buna göre, mağdurun cinsel yönelimi fark etmeksizin cinsiyeti kadın olduğunda katılımcıların daha olumlu bir tutum (eşcinsel kadın mağdur; $p=,010 < ,05$ ve heteroseksüel kadın mağdur; $p=,010 < ,05$) sergiledikleri görülmektedir (**Tablo XV**). Ancak yine de katılımcıların en olumlu tutumlarının heteroseksüel kadın mağdura yönelik olduğu bulgulanmıştır (**Tablo XXI** ve **Tablo XXII**). Bununla birlikte mağdurun cinsiyeti erkek olduğunda da yine heteroseksüel mağdura, eşcinsel mağdura oranla daha olumlu bakılmaktadır (**Tablo XXI** ve **Tablo XXII**). Bu sonucu şöyle özetlemek mümkündür; en olumlu tutum kadın heteroseksüel mağdur için söz konusuysa, en olumsuz tutumun erkek eşcinsel mağdura yönelik olduğu gözlemlenmektedir. Ek olarak, kadın katılımcıların erkek eşcinsel mağduru ($ort=25,45$) kadın eşcinsel mağdura ($ort=23,23$) göre daha olumsuz buldukları ($p=,009 < ,05$) ve erkek

katılımcıların belirgin bir şekilde heteroseksüel kadına yönelik daha olumlu bir tutum ifade ettikleri görülmektedir (**Tablo XXIII**). Mağdurun cinsiyetinin kadın olması durumunda katılımcıların gösterdikleri bu olumlu tutumun nedeni olarak kadına yönelik korumacı bir tavrın varlığından söz etmek mümkün olabilir. Eşcinsel kadın mağdurun erkek mağdurlara oranla daha olumlu karşılanması ise yine aynı korumacı tavrın sonucu olmakla birlikte lezbiyenliğin erkek eşcinselliğinden daha tehlikesiz algılanmasının bir sonucu olarak da açıklanabilir (8). En olumsuz karşılanan mağdurun erkek eşcinsel mağdur olması ise yukarıda tartışılan erkek eşcinselliğinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından en tehlikeli durum olarak algılanması ile paralel bir sonuç olarak kendini göstermektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarının bu konuda yapılmış diğer çalışmaların sonuçları ile neden örtüşmediğine bakıldığında Türkiye’de nefret suçlarının kavramsal olarak bilinmemesinin de etkili olduğu düşünülebilir. Nefret suçları ile ilgili yapılan çalışmalar mağdurun sahip olduğu bir özelliği nedeniyle bir suç eylemine maruz kalmaları durumunda kişilerin bu suç eylemini nefret suçu olarak tanımladıkları ve mağdura yönelik olumlu ve koruyucu bir tutum sergilediklerini göstermektedir (39, 43, 44, 57, 61, 62, 68).

Bu açıdan bakıldığında katılımcıların nefret suçu kapsamında değerlendirilebilecek bir suç eylemini daha çok herhangi bir suç eylemi gibi değerlendirdikleri ve buna göre tutum belirttikleri söylenebilir. Türkiye’de nefret suçları yasal olarak tanınıyor olsa ve nefret suçlarına maruz kalan grupların/toplulukların bu yasa kapsamında korunuyor olduğu biliniyor olsa ve dahi cinsel yönelimin yasa kapsamında korunan gruplardan biri olduğu biliniyor olsa katılımcıların bu çalışma kapsamında değerlendirdikleri suç hikayelerine ve bu suç hikayelerindeki mağdura ve faile yönelik tutumlarının değişip değişmeyeceği ya da ne yönde değişeceği önemli bir soru olarak önümüzde durmaktadır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar açısından vurgulanması gereken bir diğer nokta da çalışma kapsamında kullanılan suç hikayelerinin niteliğine ilişkindir. Kullanılan suç hikayelerinde mağdurun cinsel yönelimine dair direkt bir bilginin verilmesinden öte, eşcinsel hakları ile ilgili bir dernek ya da işyeri gibi mağdurun olaydan önce çıktığı mekanın özellikleri belirtilmiştir. Eşcinsel hakları ile ilgili çalışan bir dernekten çıkan kişinin eşcinsel

olup olmadığı ya da işyerinden çıkan birinin eşcinsel olup olmadığı belirsizdir. Burada farklı mekânlardan çıkan mağdurun cinsel yönelimine dair algı özellikle katılımcıların inisiyatifine bırakılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda söylenebilir ki; katılımcıların suç eylemine yönelik algıları daha yüzeysel olarak eşcinsellik kelimesi çerçevesinde şekillenmektedir. Buna göre mağdurun çıktığı mekan için kullanılan tanım mağduru da tanımlamak ve bu tanım üzerinden olumsuz tutum geliştirmek için yeterli görünmüştür.

Bu çalışmanın nefret suçlarının bilinirliğinin sağlanmasına yönelik katkısı ve özellikle eşcinsel bireylere yönelik olumsuz algının suç bağlamında nasıl şekillendiğinin anlaşılması adına Türkiye’de yapılan ilk çalışma olduğunu söylemek mümkündür. Nefret suçları gibi görece yeni bir araştırma alanı olan ve dünyada da yirmi yıllık bir geçmişi bulunan bu konu hakkında Türkiye’de var olan boşluk bu çalışma için avantajlı ve dezavantajlı durumlara vesile olmuştur. Araştırmacı için Türkiye açısından yeni bir araştırma alanında çalışma yapıyor olmanın heyecanı ile birlikte bu durum bazı önemli sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Bunların başında ülkemizde bu konuda yapılmış çalışmaların yok denecek kadar az olması nedeniyle Türkiye’ye özgü durumların değerlendirilmemesi gelmektedir. Bu konu önemlidir, çünkü toplumsal önyargılar üzerinden şekillenen nefret suçunun farklı toplum yapılarında farklı tezahürlerinin olacağını öngörmek mümkündür. Bu nedenle Türkiye’de nefret suçları niteliğinden suçların hangi dinamikler üzerine şekillendiğini bilmek önemlidir.

Çalışma kapsamında kullanılan yöntem açısından meydana gelen bazı sıkıntılardan da bahsetmek mümkündür. Her ne kadar çalışma kapsamında kullanılan her iki ölçek için de geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olsa da farklı kültürler için tasarlanmış bu ölçeklerin özellikle belli yaş ve eğitim seviyelerindeki katılımcılar tarafından anlaşılması hususunda bazı aksaklıklara yol açtığı görülmüştür. Bu noktada katılımcıların eksiklerinden öte ölçeklerin başka toplumlardan elde edilen bilgiler ışığında tasarlanmış olmasını etkisi vardır. Ancak ülkemizde nefret suçları konusunda yapılmış çalışma olmadığından çalışmanın yürütülmesi için bu yöntemlerin kullanılması araştırmacı tarafından tercih edilmiştir.

Bununla birlikte yöntemin kendisinden kaynaklanan bazı sınırlılıklardan bahsetmek de gereklidir. Çalışma kapsamında kullanılan Hikaye-Algı yöntemi açısından bakıldığında; bu yöntemin katılımcıların direkt izlenimlerini ortaya koyması bakımından avantaj sağlamasının yanı sıra, suç eyleminin, mağdurun ve failin algılanışı ve tutumların nasıl şekillendiğinin anlaşılması açısından sınırlılıkları olduğu fark edilmektedir. Bu sınırlılıklar eşcinsellere yönelik önyargının suç eylemine nasıl ikame edildiğinin anlaşılması konusunda daha kapsamlı bilginin alınamamasına neden olduğu görülmektedir.

İleride bu konuda yapılacak araştırmalar için önyargı, nefret suçlarına yönelik algı ve bu algının hangi kaynaklardan beslendiğine ilişkin yukarıda bahsedilen sınırlılıkları bertaraf edecek, sözlü tarih, derinlemesine mülakat ve bunun gibi yöntemlerin kullanılması ve elde edilen bilgilerle bu çalışmanın sonuçlarının derinleştirilmesi önerilmektedir.

Genellenebilirlik konusunda bu çalışmanın bu konuda yapılmış diğer çalışmalardan daha avantajlı olduğu söylenebilir. Literatürdeki çalışmaların çoğunlukla üniversite öğrencileri olmak üzere, hukuk çalışanları, sağlık çalışanları vb belli yaş, eğitim ya da sosyo-ekonomik seviyeden kişilerden oluşan bir kitleyi kapsadığı görülmektedir. Bu çalışma da ise farklı yaş ve eğitim seviyelerindeki kişilerden oluşan bir örneklem ile uygulama yapılmıştır. Bu anlamda bu çalışmanın temsil gücünün diğer çalışmalara oranla daha kuvvetli olduğu söylenebilir. Burada dikkat edilmesi gereken tek husus çalışmanın İstanbul şehri ile sınırlandırılmış olmasıdır. Her ne kadar İstanbul kozmopolit bir şehir özelliğine sahip olsa da diğer şehirleri temsil etme olanağı olmadığı açıktır. Bu nedenle ileride Türkiye'nin farklı özellikteki şehirlerinde çalışmaların yapılması bu konu üzerindeki bilgi dağarcığını genişletecektir.

Bu çalışma kapsamında eksik kalan diğer bir nokta olarak, katılımcıların özellikle cinsel yönelimleri başta olmak üzere ayrımcı davranışlara maruz kaldıkları bir özelliklerinin (etnik köken, din vb) olup olmadığının bilgisi de mağduru koruma ya da suçlama davranışını anlamak açısından önemlidir. Kişilerin kendi deneyimleri üzerinden mağdurla özdeşleşme durumu nefret suçlarına yönelik algı konusunda belirleyici bir etmendir. İleriki

çalışmalar açısından bu etkenin göz önüne alınmasının çalışmalardan daha kapsamlı bilgilerin elde edilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak;

Bu araştırmanın temel hipotezi olan eşcinsel bireye yönelik önyargılı tutumun söz konusu bir suç eylemi olduğunda da devreye gireceği eşcinsel bireyin mağdur olduğu durumda mağdurun olumsuz algılanacağı önermesinin bu çalışmadan elde edilen sonuçlar tarafından desteklendiği açığa çıkmıştır. Çalışma kapsamında katılımcıların değerlendirilmesine sunulan suç hikayelerinin nefret suçu niteliği göz önüne alındığında, eşcinsel bireylere yönelik sahip olunan önyargının suç olayındaki eşcinsel mağdura yönelik olumsuz tutumun ortaya çıkmasında etkili olacağını söylemek mümkündür. Ortaya çıkan bu sonucu destekler biçimde eşcinsel bireylere yönelik önyargılı tutumlara sahip olmayan kişilerin nefret suçundaki eşcinsel mağdura yönelik olumsuz tutum geliştirmedikleri aksine eşcinsel ya da heteroseksüel fark etmeksizin mağdura yönelik olumlu ve koruyucu bir tutum geliştirdikleri sonucu elde edilmiştir. Buna ek olarak faile yönelik tutumların da mağdura yönelik tutumları destekler nitelikte olduğu, eşcinsel mağdura yönelik olumsuz tutum ifade eden katılımcıların eşcinsel mağdurun failine olumlu yaklaştıkları saptanmıştır.

Toplumsal hayatın bütünlüğünün sağlanması için kişilerin sahip oldukları özellikler üzerinden ayrımcılığa uğramamasının gerekliliği günümüzde artık hem evrensel hukuk normları tarafından hem de bir insanlık değeri olarak toplumlar tarafından kabul görmektedir. Eşcinsel bireylerin çalışma ve sosyal hayatlarında yüz yüze geldikleri önyargılı ve ayrımcı tutumların değişime uğraması için sadece bireylere değil devlete de görev düşmektedir. Devletin eşcinsel bireylerin haklarını koruma altına alması ve toplumsal önyargıların giderilmesine zemin sağlamak suretiyle bu sorunların ortadan kalkması adına aktif rol alması gereklidir.

Akademik olarak da nefret suçu, özellikle de eşcinsel bireylere yönelik ayrımcılık ve nefret suçlarının dinamikleri üzerine Türkiye’de yapılan çalışmaların çoğalmasa gerektiği ortadadır. Bu çalışmaların birebir mağdur ile yapılması önemli olmakla birlikte suç eylemi-

mağdur-fail üçlüsüne yönelik algı ve tutum üzerine yapılması da nefret suçlarının ciddiyetini açığa çıkarmak ve ileride olası yasal çalışmalar için dayanak oluşturmak adına son derece önemli bilgiler sağlayacaktır. Bu sebepten bu konu üzerine hem akademi bünyesinde hem de sivil toplum alanında, durum tespiti, ilgili mesleklere (kolluk kuvvetleri, hukukçular, sağlıkçılar, eğitimciler vb) yönelik eğitimler vb yönlerden daha fazla sayıda çalışmanın gerçekleştirilmesi önemli bir eksikliğin giderilmesini sağlayacaktır.

6. ÖZET

Giriş ve Amaç: Nefret suçu günümüzde mücadele edilmesi gereken en önemli olgulardan biri olarak uluslar arası gündemde yerini almıştır. Bir kişinin sahip olduğu, ırk, etnik köken, din, cinsiyet, cinsel yönelim, engellilik vb bir veya birden fazla özelliğinden dolayı hedef olduğu, sözlü saldırıdan fiziksel saldırı ve cinayete kadar uzanan bir aralıkta seyreden suç fiili olarak tanımlanabilir nefret suçu. Nefret suçlarında hedef mağdurdan öte mağdurun üyesi olduğu sosyal gruptur. Fail için ise önyargı açık veya örtük şekilde suçun işleme motivasyonunu oluşturur. Nefret suçunun ayrımcılık temelli olması fail ve mağdur ile birlikte suç olayı dışındaki toplumu da önemli bir konuma getirmektedir. Nefret suçunun, mağdurunun ve en nihayetinde failinin toplumsal olarak nasıl algılandığı anlamak ise nefret suçlarıyla mücadele politikalarını güçlendirecek önemli veriler taşımaktadır.

Bu çalışmada katılımcıların eşcinsel bireylere yönelik tutumları ile bu tutumların eşcinsel bireylerin maruz kaldığı suç olaylarında mağdura ve faile yönelik algıları tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Katılımcıların eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını tespit etmek için 10 itemden oluşan likert tipi Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum (LGYT) Ölçeği; mağdur ile faile yönelik algılarını tespit etmek için ise suç senaryoları ve mağdur ve faile yönelik tutum değerlendirme formlarından oluşan Hikaye-Algı Ölçeği kullanılmıştır. 337'si kadın 263'ü erkek olmak üzere toplam 600 kişiye uygulanmıştır bu ölçekler.

Bulgular: Çalışmanın sonucunda katılımcıların suç hikayesindeki eşcinsel mağdura yönelik, heteroseksüel mağdura oranla daha olumsuz tutum atfettikleri; eşcinsel mağdurun failine yönelik ise, heteroseksüel mağdurun failine göre daha olumlu tutum atfedildiği bulguları elde edilmiştir. Aynı zamanda eşcinsel bireylere yönelik önyargının yüksek olduğu katılımcıların eşcinsel mağdura yönelik daha olumsuz tutum sergiledikleri bulgulanmıştır.

Tartışma ve Sonuç: Bu çalışma ile elde edilen sonuçlar da göstermektedir ki nefret suçları ile ilgili toplumsal algı nefret suçları ve ayrımcılık ile mücadelede önemli veriler sağlayacaktır. Türkiye'de nefret suçu kavramının yasal olarak tanınmaması bu konudaki bilgi eksikliğinin de temel kaynağıdır. Toplumsal dinamiklerin toplumdan topluma değiştiği göz önüne alındığında Türkiye'de nefret suçları ile mücadele edebilmek için buraya özgü neden ve sonuçların araştırılması araştırmacı tarafından önerilmektedir.

7. SUMMARY

Introduction: Hate crime have been an increasingly prominent issue of the international agenda. Hate crimes can be described as a range of criminal acts from verbal assault to physical assault or murder perpetrated as a result of a perceived membership in a certain race, ethnicity, religion, gender, sexual orientation, disability etc. of a victim. The target of the hate crime is the victim's involvement in a certain group rather than himself/herself. For the perpetrator, prejudice is the motivational source of the crime act either explicitly or implicitly. On the other hand hate crimes based on discrimination raises controversy not only over the victim and perpetrator but also the society. The perceptions over the crime act, victim and finally the perpetrator bears significant data that will help to strenghten the struggle against hate crimes.

This study aims to evaluate the subjects' attitudes towards the homosexual individuals and its relations with their perceptions of the victims and perpetrators of criminal acts against homosexual individuals.

Methodology: In order to evaluate the subjects' attitudes towards homosexual individuals, likert type 10 item ATLG was administrated. Person-Perception Vignette Method composed of crime scenarios and evaluation forms for attitudes towards the victim and perpetrator was another measurement used in this study. These inventories were administrated to a total of 600 subjects; 337 females and 263 males.

Results: The results of this study displayed the subjects' negative attitudes towards the homosexual victim compared with heterosexual victim and positive attitudes towards the perpetrator of the homosexual victim compared with the perpetrator of the heterosexual victim. Another result of this study was the relatively higher negative attitudes towards homosexual victims among those subjects who scored higher on scales of prejudice against homosexual individuals.

Conclusion: The results drawn from this study points out that social perception of the hate crimes can supply significant information for the struggle against hate crimes and discrimination. The lack of information is mainly caused by the absence of legal recognition of the concept. Concerning the fact that the social dynamics differ among different societies, more research on the spesific causes and results of hate crimes in Turkey.

8. KAYNAKÇA

1. About Hate Crime Statistics. *Federal Bureau of Investigations (FBI)* (2008).
<http://www.fbi.gov/ucr/hc2007/abouthcs.htm>
Erişim Tarihi: 16.08.2008
2. Alden H L, Parker K F. Gender Role Ideology, Homophobia and Hate Crime: Linking Attitudes to Macro-Level Anti-Gay and Lesbian Hate Crimes. *Deviant Behavior*. (2005). Vol. 26 (4), p 321-343
3. Al-Mateen C, Lewis D, Singh N. Victims of Hate Crimes. (1998). 359 – 374 *from Elsevier Science database*
4. Crimes Of Hate, Conspiracy Of Silence (AI Index: ACT 40/016/2001). *Amnesty International*. (2001). London: Amnesty International Publications.
5. Antidiscrimination Legislation. *International Gay & Lesbian Human Rights Commission* (1999). <http://www.iglhrc.org/site/iglhrc/content.php?type=1&id=87>
Erişim Tarihi: 20.09.2007
6. Anderson J F, Dyson L, Brooks Jr. W. Preventing Hate Crime and Profiling Hate Crime Offenders. *Western Journal of Black Studies*. (2002). Vol. 26 (3), p 140
7. Aydın O. Lezbiyen Gey Biseksüel Travesti Transseksüel Hukuk ve Ayrımcılık Raporu. (2008). Kaos GL Yayınları, Ankara
8. Bartle E E. Lesbians and Hate Crimes. *Journal of Poverty*. (2000). Vol. 4 (4)
9. Bernstein M, Kostelac C. Attitudes About Homosexuality and Behavior Toward Lesbians and Gay Men Among Police Officers. *Journal Of Contemporary Criminal Justice*. (2002). Vol. 18(3), p 302-328

10. Craig K M, Waldo C R. "So, What's a Hate Crime Anyway?" Young Adults' Perceptions of Hate Crimes, Victims and Perpetrators. *Law and Human Behavior*. (1996). Vol. 20 (2)
11. Craig K M. Examining Hate-Motivated Aggression: A Review Of The Social Psychological Literature On Hate Crimes As A Distinct Form Of Aggression. *Aggression and Violent Behavior*. (2002). Vol. 7(1), p 85-101
12. Crandall C S, D'Anello S, Sakalli N, Lazarus E, Nejtardt G W, Feather N T. An Attribution-Value Model of Prejudice: Anti-Fat Attitudes in Six Nations. *Personality and Social Psychology Bulletin*. (2001). Vol. 27, p 30-37.
13. Dunbar E. Race, Gender and Sexual Orientation in Hate Crime Victimization: Identity Politics or Identity Risk?. *Violence and Victims*. (2006). Vol. 21 (3).
14. Duyan V, Gelbal S. Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum (LGYT) Ölçeği: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *HIV/AIDS Dergisi*. (2004). Vol. 7 (3), p 106-112
15. Erol A. TCK ve Cinsel Yönelim. (2004).
http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=3817
 Erişim Tarihi: 20.05.2009
16. "Every Day Fears" A Survey of Violent Hate Crimes in Europe and North America. *Human Rights First Organization*. (2005).
<http://www.humanrightsfirst.org/discrimination/pdf/everyday-fears-080805.pdf>
 Erişim Tarihi 16.04.2008
17. Franklin K. Antigay Behaviors Among Young Adults: Prevalence, Patterns and Motivators In A Noncriminal Population. *Journal Of Interpersonal Violence*. (2000). Vol. 15(4), p 339-362

18. Feather N T. Reactions to Penalties For an Offense in Relation to Authoritarianism, Values, Perceived Responsibility, Perceived Seriousness, and Deservingness. *Journal of Personality and Social Psychology*. (1996). Vol. 71, p 571–587.
19. Fiske S T. What We Know Now About Bias and Intergroup Conflict, The Problem of the Century. *Current Directions in Psychological Science*. (2002). Vol. 11 (4), p 123-128
20. Göregenli M. Ayrımcılık İdeolojisi Olarak Homofobi. (2006).
http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=5855
 Erişim Tarihi: 25.09.2007
21. Güney N, Kargı E, Oruç A Ç. Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsellik Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi. (2004). www.hatam.hacettepe.edu.tr/74/3_131-137.rtf
 Erişim Tarihi: 27.05.2009
22. Hate Crime Data Collection Guidelines. *U.S. Department of Justice*. (1999).
<http://www.fbi.gov/ucr/hatecrime.pdf>
 Erişim Tarihi: 10.07.2008
23. Hate Crime Statistics 2007. Federal Bureau of Investigation. (2008).
<http://www.fbi.gov/ucr/hc2007/tableslisting.htm>
 Erişim Tarihi: 16.03.2009
24. Herek G M. Hate Crime Against Lesbians and Gay Men. *American Psychologist*. (1989). Vol. 44, p 948-955
25. Herek G M. The Attitudes Toward Lesbians and Gay Men (ATLG) Scale. In: Davis, C.M., Yarber, W.H., Bauserman, R., Schreer, G. and Davis, S.L. (Eds). *Handbook of Sexuality-Related Measures*. (1998). Thousands Oaks, CA: Sage Publication.

26. Herek G M, Cogan J C, Gillis J R. Victim Experiences in Hate Crimes Based On Sexual Orientation. *Journal of Social Issues*. (2002). Vol. 58 (2), p 319-339
27. Herek G M. Beyond "Homophobia": Thinking About Sexual Prejudice and Stigma in the Twenty-First Century. *Sex Research and Social Policy*. (2004). Vol. 1, p 6-24.
28. Herek G M, Garnets L D. Sexual Orientation and Mental Health. *Annual Review of Clinical Psychology*. (2007). Vol. 3, p 353-375
29. Homofobi Karşıtı Buluşma. *Kaos GL Derneği*.
http://www.antihomofobi.org/antihomofobi_2008/sikca_sorulan_sorular
 Erişim Tarihi: 16.04.2009
30. Iganski P. Hate Crimes Hurt More. *American Behavioral Scientist*. (2001). Vol. 45 (4), p 626-638
31. İstanbul Emniyet Güçlerinin LGBTT'lere Yönelik Hak İhlallerinin İzlenmesi ve Raporlanması. *Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği*. (2008).
<http://www.lambdaistanbul.org/php/main.php?menuID=28&altMenuID=73&icerikID=5827>
 Erişim Tarihi: 24.10.2008
32. Janoff-Bulman R, Frieze I H. A Theoretical Perspective for Understanding Reactions to Victimization. *Journal of Social Issues*. (1983). Vol. 39 (2), p 1-17
33. Johnson S D, Byers B D. Attitudes Toward Hate Crime Laws. *Journal Of Criminal Justice*. (2003). Vol. 31(3), p 227-235
34. Judicibus M D, McCabe M P. Blaming The Target of Sexual Harassment: Impact of Gender Role, Sexist Attitudes and Work Role. *Sex Roles*. (2001). Vol. 44 (7/8), p 401-417

35. Kadiođlu H, Yıldız A, Ercan N, Ergun A. Üniversite Öğrencilerinin Cinsellik ve Cinsel Eğitim ile İlgili Görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. (2008). Vol. 17 (3), p 32-38
<http://www.ttb.org.tr/STED/2008/mart/index.pdf#page=4>
 Erişim Tarihi: 27.05.2009
36. Karadağ N. Cinsel Azınlıkların Bireysel Hakları. (2008). On İki Levha Yayıncılık, İstanbul
37. Koch G E. Hate Violence and Victimization: The Experience and Perceived Impact on Gay Men. (2003). *Doktora Tezi*. California School of Professional Psychology, Alliant International University
38. "Kurtuluşumuz İçin Bize Bir Yasa Gerek" Değişen Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik, İnsan Hakları. *İnsan Hakları İzleme Örgütü*. (2008).
<http://www.hrw.org/reports/2008/turkey0508/turkey0508tuweb.pdf>
 Erişim Tarihi: 13.08.2008
39. Lee J A. Judging The Hate Crime Victim: Law School Student Perceptions and the Effects of Individual and Law School Factors. (2005). *Doktora Tezi*. The School of Graduate Studies and Research Department of Criminology, Indiana University of Pennsylvania
40. Lerner M J. The Belief In A Just World: A Fundamental Delusion. (1980). New York: Plenum.
41. LBTT Bireylerin İnsan Hakları Raporu. *LBTT Hakları Platformu (Kaos GL Derneği, Lambdaistanbul Derneği, SiyahPembeÜçgen İzmir Oluşumu, MorEl İnisiyatifi, Pembe Hayat Derneği)*. (2007). Ayrıntı Basımevi, Ankara
http://kaosgl.org/resim/InsanHaklari/LBTT_IH_Raporu_2007.pdf
 Erişim Tarihi: 17.05.2008

42. LGBTT Bireylerin İnsan Hakları Raporu. *LGBTT Hakları Platformu (Kaos GL Derneği, Lambdaistanbul Derneği, SiyahPembeÜçgen İzmir Oluşumu, MorEl İnişiyatifi, Pembe Hayat Derneği)*. (2008). Ayrıntı Basımevi, Ankara
43. Lyons C J. Individual Perceptions and The Social Construction of Hate Crimes: A Factorial Survey. *The Social Science Journal*. (2008). Vol. 45, p 107-131
44. Marcus-Newhall A, Blake L P, Baumann J. Perceptions of Hate Crime Perpetrators and Victims as Influenced by Race, Political Orientation and Peer Group. *American Behavioral Scientist*. (2002). Vol. 46 (1), p 108-135
45. Mason G. Being Hated: Stranger or Familiar. *Social & Legal Studies*. (2005). Vol. 14(4), p 585-605
46. Messner S F, McHugh S, Felson R B. Distinctive Characteristics of Assaults Motivated by Bias. *Criminology*. (2004). Vol 42 (3), p 585
47. Miller A J. Students Perceptions of Hate Crimes. *American Journal of Criminal Justice*. (2001). Vol. 25 (2), p 293-307
48. "Ne Hastayız, Ne Ahlaksız. İnsanız". *Kaos GL Gey Lezbiyen Kültür Dergisi*. (2006) Vol. 29, p 12-13
49. "Ne Yanlış Ne de Yalnızsınız" Eşcinsel ve Biseksüellerin Sorunları Alan Araştırması. *Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği*. (2005). İstanbul
50. Nolan J J, Akiyama Y. An Analysis Of Factors That Affect Law Enforcement Participation In Hate Crime Reporting. *Journal Of Contemporary Criminal Justice*. (1999). Vol. 15(1), p 111-127

51. Nolan J J, Akiyama Y, Berhanu S. Hate Crime Statistics Act of 1990. *American Behavioral Scientists*. (2002). Vol. 46 (1), p 136-153
52. Onur Haftası Tarihçesi. *Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği*. (2007).
<http://www.lambdaistanbul.org/php/main.php?menuID=7&altMenuID=9&icerikID=1923>
 Erişim Tarihi: 29.05.2008
53. Pager D, Shepherd H. The Sociology of Discrimination: Racial Discrimination in Employment, Housing, Credit and Consumer Markets. *Annual Review of Sociology*. (2008). Vol. 34 (9), p 1-9
54. Parrott D J, Zeichner A. Effect of Psychopathy on Physical Aggression toward Gay and Heterosexual Men. *Journal of Interpersonal Violence*. (2006). Vol. 21, p 390
55. Parrott D J, Zeichner A, Hoover R. Sexual Prejudice and Anger Network Activation: Mediating Role of Negative Affect. *Aggressive Behavior*. (2006). Vol. 32, p 7-16
56. Parrott D J, Peterson J L. What Motivates Hate Crimes Based on Sexual Orientation? Mediating Affects of Anger on Antigay Aggression. *Agressive Behavior*. (2008). Vol. 34, 306-318
57. Pearlman T. An Exploration of Citizen Opinion On Bias Crime. (2006). *Doktora Tezi*. School of Criminal Justice, University at Albany, State University of New York
58. Perry B. Hate Crime And Identity Politics. *Theoretical Criminology*. (2002). Vol. 6(4), p 485-491
59. Pettigrew T F. The Contact Hypothesis Revisited. In: Hewstone, M. & Brown, R. (Eds). *Contact and Conflict in Intergroup Encounters*. (1986). p 169-195. Oxford, U.K.: Basil Blackwell

60. Rayburn, N R, Earleywine M, Davison G C. Base Rates Of Hate Crime Victimization Among College Students. *Journal Of Interpersonal Violence*. (2003). Vol. 18(10), p 1209-1221
61. Rayburn N R, Mendoza M, Davison G C. Bystanders' Perception of Perpetrators and Victims of Hate Crimes. *Journal Of Interpersonal Violence*. (2003). Vol. 18(9), p 1055-1074
62. Recker N. Articulated Thoughts About Intentions to Commit Anti-Gay Hate Crimes. (2000). *Yüksek lisans Tezi*. Faculty of the Graduate School, University of Southern California
63. Sakallı N. (The Perception About the Gender of Homosexuals). Unpublished raw data. (1999).
64. Sakallı N. Application of the Attribution – Value Model of Prejudice to Homosexuality. *Journal of Social Psychology*. (2002). Vol. 142 (2), p 264-271
65. Sakallı N. Pictures of Male Homosexuals in the Heads of Turkish College Students: The Effects of Sex Difference and Social Contact on Stereotyping. *Journal of Homosexuality*. (2002). Vol. 43 (2), p 111-126
66. Sakallı N, Uğurlu O. Effects of Social Contact With Homosexuals on Heterosexual Turkish University Students' Attitudes Towards Homosexuality. *Journal of Homosexuality*. (2001). Vol. 42 (1), p 53-62
67. Sakallı N, Uğurlu O. The Effects of Social Contact with a Lesbian Person on the Attitude Change Toward Homosexuality in Turkey. *Journal of Homosexuality*. (2002). Vol. 44 (1), p 111-119
68. Saucier D A, Brown T L, Mitchell R C, Cawman A J. Effects of Victim's Characteristics on Attitudes Toward Hate Crimes. *Journal of Interpersonal Violence*. (2006). Vol. 21 (7), p 890-909
69. Sokullu-Akıncı F. *Viktimoloji (Mağdurbilim)*. (2008). İstanbul: Beta Basım

70. Tiby E. Constructions of Homophobic Hate Crimes: Definitions, Decisions, Data. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. (2007). Vol. 8 (2), p 114-137

71. Tomsen S. Homophobic Violence, Cultural Essentialism And Shifting Sexual Identities. *Social & Legal Studies*. (2006). Vol. 15(3), p 389-407

72. Training Guide For Hate Crime Data Collection. *U.S Department of Justice*. (1996).

<http://www.fbi.gov/ucr/traingd99.pdf>

Erişim Tarihi: 10.07.2008

73. Yavuz M F, Dalkanat N, Gölge B, Müderrisoğlu S. Eşcinsel Erkeklerle Yönelik Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi*. (2006). Vol. 20 (2), p 15-21

74. Yavuz M F, Akdaş Mitrani A T. Erkeklerle Yönelik Cinsel Şiddetin Özellikleri: Eşcinsel ve Heteroseksüel Mağdurların Karşılaştırılması. *Adli Tıp Dergisi*. (2008). Vol. 22 (1), p 1-11

75. Yogyakarta (Jogjacarta) İlkeleri. *İnsan Hakları Gündemi Derneği*. (2007).

http://www.rightsagenda.org/index.php?option=com_content&view=article&id=479:taslakjogjacarta-yogyagarta-

[ilkeler&catid=54:takmauluslararasıvebolgeselinsanhaklarıbelgeleri&Itemid=93](http://www.rightsagenda.org/index.php?option=com_content&view=article&id=479:taslakjogjacarta-yogyagarta-ilkeler&catid=54:takmauluslararasıvebolgeselinsanhaklarıbelgeleri&Itemid=93)

Erişim Tarihi: 24.05.2009

9. ÖZGEÇMİŞ

03.04. 1983 İstanbul doğumluyum ve halen İstanbul'da yaşamaktayım. İlkokulu Yahya Kemal İlkokulu ve Oruçgazi İlkokulu'nda, Ortaokulu Özel Yıldız Koleji'nde, Liseyi ise Beşiktaş Atatürk Anadolu Lisesi'nde okudum. Lisans öğrenimimi 2001 – 2005 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümünde tamamladım. 2005 yılından beri de İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'nde Yüksek lisansımı yapmaktayım. Bugüne kadar profesyonel olarak işkence, çocuk istismarı ve çocuk işçiliği ile ilgili projelerde yer aldım. 1998 yılından beri amatör olarak tiyatro yapmaktayım. Bu süre zarfında çeşitli gruplarda oyuncu ve tiyatro eğitmeni olarak yer aldım. 2006 yılından beri de insan hakları savunucusu olarak çeşitli sivil toplum kuruluşlarında yoğun olarak gönüllü çalışmalarda bulundum. Aynı zamanda çeşitli sivil gruplara ve devlet kurumlarına yönelik insan hakları eğitimlerinde eğitmen olarak yer aldım. Halen insan hakları savunuculuğuna, tiyatroya ve öğrenciliğe devam etmekteyim.

10. EKLER

EK 1 : Ülkeler Bazında Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)'na Üye Ülkeler Bazında Nefret Suçları Düzenlemelerini ve Kapsamlarını İçeren Tablo

ÜLKE	İrk/Ulusal Köken/Etnik Köken	Din	Cinsel Yönelim	Cinsiyet	Engellilik
Almanya					
Amerika Birleşik Devletleri	Var	Var	Var	Var	Var
Andora					
Arnavutluk					
Avusturya	Var				
Azerbaycan	Var	Var			
Belçika	Var	Var	Var	Var	Var
Beyaz Rusya	Var	Var			
Bosna Hersek					
Bulgaristan					
Çek Cumhuriyeti	Var	Var			
Danimarka					
Ermenistan					
Estonya					
Finlandiya	Var				
Fransa	Var	Var	Var	Var	Var
Gürcistan					
Hırvatistan					
Hollanda					
İngiltere (Birleşik Krallık)	Var	Var	Var		Var
İrlanda					
İspanya	Var	Var	Var	Var	Var
İsveç	Var	Var			
İsviçre	Var				
İtalya	Var	Var			
İzlanda					
Kanada	Var	Var	Var	Var	Var
Kazakistan					
Kıbrıs					
Kırgızistan					
Letonya					
Lihtenştayn	Var				
Litvanya					
Lüksemburg					

(Tablonun Devamı) ÜLKE	İrk/Ulusal Köken/Etnik Köken	Din	Cinsel Yönelim	Cinsiyet	Engellilik
Macaristan	Var	Var			
Makedonya					
Malta					
Moldovya	Var				
Monako					
Norveç					
Özbekistan					
Polonya					
Portekiz					
Romanya					
Rusya	Var	Var			
San Marino					
Sırbistan ve Karadağ					
Slovak Cumhuriyeti	Var	Var			
Slovenya					
Tacikistan	Var				
Türkiye					
Türkmenistan					
Ukrayna					
Vatikan					
Yunanistan					

EK 2 : Amerika Birleşik Devletleri Eyaletleri Bazında Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Eyaletleri Bazında Nefret Suçları Düzenlemelerini ve Kapsamlarını İçeren Tablo

Tablo İçin Açıklamalar:

Bias Motivated Violence and Intimidation – Criminal Penalty: Önyargı Motivasyonu Kaynaklı Şiddet ve Yıldırma – Para Cezası

Civil Action: Hukuk Davası

Race, Religion, Ethnicity: Irk, Din, Etnik Köken

Sexual Orientation: Cinsel Yönelim

Gender: Cinsiyet

Disability: Engellilik

Other: Diğer

Institutional Vandalism: Kurumlara Yönelik Vandalizm (Kilise, Cami, Mezarlık, Okul vb)

Data Collection: Veri Toplama

Training For Law Enforcement Personnel: Kanun Görevlilerine Yönelik Eğitim

ANTI-DEFAMATION LEAGUE STATE HATE CRIME STATUTORY PROVISIONS

	AL	AK	AZ	AR	CA	CO	CT	DC	DE	FL	GA	HI	ID	IL	IN	IA	KS	KY	LA	ME	MD	MA	MI	MN	MS	MO
Bias-Motivated Violence and Intimidation -- Criminal Penalty	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	*5	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Civil Action				✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓		✓	✓	✓		✓
Race, Religion *1, Ethnicity	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sexual Orientation			✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓
Gender		✓	✓		✓		✓	✓				✓		✓		✓			✓	✓			✓	✓	✓	✓
Disability	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓		✓	✓		✓		✓		✓
Other *2					✓			✓		✓		✓				✓	✓		✓	✓				✓		
Institutional Vandalism	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Data Collection *3			✓		✓		✓	✓		✓			✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Training for Law Enforcement Personnel *4			✓		✓									✓		✓		✓	✓			✓		✓		

*1. The following states also have statutes criminalizing interference with religious worship: AR, CA, DC, FL, ID, MD, MA, MI, MN, MS, MO, NV, NM, NY, NC, OK, RI, SC, SD, TN, VA, WV.

*2. "Other" includes political affiliation (CA, DC, IA, LA, WV) and age (CA, DC, FL, IA, HI, KS, LA, ME, MN, NE, NM, NY, VT).

*3. States with data collection statutes which include sexual orientation are AZ, CA, CT, DC, FL, IL, IA, MD, MI, MN, NV, OR, TX and WA; those which include gender are AZ, DC, IL, IA, MI, MN, TX, WA.

*4. Some other states have administrative regulations mandating such training.

© 2003 Anti-Defamation League

ANTI-DEFAMATION LEAGUE

STATE HATE CRIME STATUTORY PROVISIONS

	MT	NE	NV	NH	NI	NM	NY	NC	ND	OH	OK	OR	PA	RI	SC	SD	TN	TX	UT	VT	VA	WA	WV	WI	WY
Bias-Motivated Violence and Intimidation -- Criminal Penalty	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓ ^{*5}	✓	✓	✓	✓	✓	
Civil Action		✓	✓		✓					✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	
Race, Religion, Ethnicity *1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	
Sexual Orientation		✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓	✓			✓	✓		✓		✓		✓	
Gender		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓				✓		✓		✓	✓		
Disability		✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓		✓	✓				✓		✓		✓		✓	
Other *2		✓				✓	✓													✓			✓		
Institutional Vandalism	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓		✓
Data Collection *3		✓			✓	✓					✓	✓	✓	✓				✓				✓	✓		
Training for Law Enforcement Personnel *4						✓						✓		✓									✓		

*5. The Georgia statute enhances criminal penalties for crimes in which the defendant "intentionally selected" the victim or property "because of bias or prejudice."

*6. The Utah statute ties penalties for hate crimes to violations of the victim's constitutional or civil rights

EK 3 : Tez Çalışması Kapsamında Kullanılan Anket Formu (Kadın ve Erkek Mağdurun Olduğu Suç Hikayeleri Birlikte)

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAY FORMU

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Yüksek lisans Tez Çalışması Kapsamında hazırlanmış olan “Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları ve Toplumun Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları” başlıklı çalışmada, bireylerin suçu meydana getiren bir eylem karşısında suça maruz kalan ve suçu işleyen kişiler hakkındaki tutumlarını değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Ölçek bireylerin eşcinsellere yönelik sahip oldukları algıları ve bu algılar çerçevesinde eşcinsel bireylere karşı işlenen nefret suçuna karşı nasıl tutum aldıklarını ölçmektedir

Elde edilecek bilgiler ile eşcinselliğin toplumda nasıl algılandığı, herhangi türden bir suça maruz kalan bir kişinin sahip olduğu özelliklerin suçun algılanmasında nasıl bir etki oynadığı ve suçun mağduru kişinin bu özelliklerinin failin algılanmasında nasıl bir etki yarattığı değerlendirilecektir.

Bu uygulamada verilmiş olan cevaplar gizli kalacak, hiç kimse sizin hangi cevabı verdiğinizi bilmeyecektir. Cevaplardan yola çıkılarak sizin kim olduğunuz kesinlikle bulunmaya çalışılmayacaktır.

Beş bölümde toplam 50 öğeden oluşan bu ölçek tek oturumda yapılacaktır. Uygulama için öngörülen süre yaklaşık 20 dakikadır. Anket formu üzerine cevaplar dışında, hiçbir şekilde anket uygulanan kişiye ait kimlik bilgileri yazılmayacak, hiçbir şekilde sayı, numara vb. işaretler konmayacaktır.

Katkılarınız için çok teşekkür ederiz.

Araştırmacı Adı Soyadı

Psikolog Özlem Çolak

Demografik Bilgiler

Cinsiyet

<i>Kadın</i>	
<i>Erkek</i>	

Yaş

<i>18 – 25</i>	
<i>25 – 35</i>	
<i>35 – 45</i>	
<i>45 – 65</i>	

Eğitim Durumu

<i>İlkokul – Ortaokul</i>	
<i>Lise</i>	
<i>Üniversite Öğrencisi</i>	
<i>Üniversite</i>	
<i>Yüksek lisans – Doktora</i>	

Yönerge: Aşağıda, Erkek ve Kadın Eşcinselliğine yönelik tutumlara ilişkin on adet ifadenin bulunduğu “Lezbiyen ve Geyleye Yönelik Tutum Ölçeği” mevcuttur. Verilmiş olan ifadelere ilişkin “Hiç Katılmıyorum” ile “Tamamen Katılıyorum” arasında değişen beş seçenek mevcuttur. Lütfen verilen ifade hakkında sizin için en uygun olan seçeneği kutucukları işaretleyerek belirtiniz.

Tutum Maddeleri	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Erkek eşcinsellerin (geylerin) iğrenç olduğunu düşünüyorum.	()	()	()	()	()
Erkek eşcinselliği bir sapkınlıktır.	()	()	()	()	()
Erkek eşcinselliği erkeklerdeki cinselliğin doğal bir dışavurumudur.	()	()	()	()	()
İki erkek arasındaki seks apaçık yanlıştır.	()	()	()	()	()
Erkek eşcinselliği <u>kınanmaması</u> gereken sadece farklı bir yaşam tarzıdır.	()	()	()	()	()
Kadın eşcinsellerin (lezbiyenlerin) iğrenç olduğunu düşünüyorum.	()	()	()	()	()
Kadın eşcinselliği bir sapkınlıktır.	()	()	()	()	()
Kadın eşcinselliği kadınlardaki cinselliğin doğal bir dışavurumudur.	()	()	()	()	()
İki kadın arasındaki seks apaçık yanlıştır.	()	()	()	()	()
Kadın eşcinselliği <u>kınanmaması</u> gereken sadece farklı bir yaşam tarzıdır.	()	()	()	()	()

ÖLÇEK İÇİN ÖN AÇIKLAMA

Bu çalışmada eşcinsellere (gey ve lezbiyenlere) yönelik nefret suçlarında, toplumun bu suçun mağduruna (suça maruz kalan kişi) ve failine (suçu işleyen kişi) yönelik tutumları değerlendirilecektir.

Bu bağlamda, aşağıdaki ölçekte iki suç hikâyesi okuyacaksınız. Aynı zamanda her hikâyenin ardından hem mağdura yönelik hem de faile yönelik ikişer olmak üzere toplam dört adet anket formu bulacaksınız.

Sizden istenilen ayrı ayrı hikâyeleri okuduktan sonra arkasından gelen ölçekleri doldurmanız.

Ölçekler, karşıt sıfatların oluşturduğu ikişerli gruplar olmak üzere toplam 10 sıfat grubu ve 20 sıfattan oluşmaktadır. Yapmanız gereken okuduğunuz hikâyeye göre ve sizden istenilen kişiye göre (mağdur ya da fail), karşılıklı karşıt anlamlı sıfatlardan size uygun olanı uygun derecede işaretlemenizdir. Bu işaretlemeyi yaparken de iki sıfat arasında bulunan 5 rakamlı dereceyi kullanmanız, işaretlemeyi bu derece üzerinde yapmanız gerekmektedir.

Örnek:

Zarar Verici	1	2	0	2	1 X	Zararsız
--------------	---	---	---	---	--------	----------

Okuduğunuz hikâye sonrasında, örneğin “**mağdur**”a yönelik ölçeği doldururken, “**Zararsız**” ifadesinin sizin için en uygun olduğunu düşünüyorsanız bu ifadeye ilişkin olan “**1**”i veya biraz uygun olduğunu düşünüyorsanız bu ifadeye ilişkin olan “**2**”yi işaretleyebilirsiniz. Aynı şekilde, “**Zarar Verici**” ifadesinin size biraz uygun olduğunu düşünüyorsanız “**2**”yi veya en uygun olduğunu düşünüyorsanız “**1**”i işaretleyebilirsiniz. İki ifade de sizin için aynı derecede doğru ise ya da herhangi bir fikrinizin olmadığını düşünüyorsanız “**0**”ı işaretleyebilirsiniz.

Elinizdeki ölçekleri yukarıda verilen örnekteki gibi, hem “**mağdur**” hem “**fail**” için doldurmanız gerekmektedir. Çalışmanın geçerli olabilmesi için tüm seçeneklerin işaretlenmiş olması gerekmektedir. **Lütfen HER soruyu Cevaplayınız, Boş Bırakmayınız.**

Hikaye 1:

Ali dün gece 23.00 sularında eşcinsel haklarını korumak üzere kurulmuş bir derneğin toplantısından çıktı ve evine gitmek üzere yola koyuldu. Bu sırada yolda üç kişinin kendisini takip ettiğini fark etti. Bir an önce eve varmak için hızlandığında, arkasındaki üç kişilik grup çeşitli küfür ve hareketlerle Ali'ye sataşmaya başladı. “Mahallemizden defol. Pis ibne! Seni bu mahallede istemiyoruz” diyerek yumruk ve tekmelerle vurmaya başladılar. Bir süre Ali'yi tartakladıktan sonra koşarak uzaklaştılar.

Hikaye 1:

Ayşe dün gece 23.00 sularında eşcinsel haklarını korumak üzere kurulmuş bir derneğin toplantısından çıktı ve evine gitmek üzere yola koyuldu. Bu sırada yolda üç kişinin kendisini takip ettiğini fark etti. Bir an önce eve varmak için hızlandığında, arkasındaki üç kişilik grup çeşitli küfür ve hareketlerle Ayşe'ye sataşmaya başladı. “Mahallemizden defol. Pis ucube! Seni bu mahallede istemiyoruz” diyerek yumruk ve tekmelerle vurmaya başladılar. Bir süre Ayşe'yi tartakladıktan sonra koşarak uzaklaştılar.

Aşağıdaki tabloda çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Yukarıda okuduğunuz hikâye doğrultusunda söz konusu olaydaki **mağdur** hakkında, karşılıklı her tanımlama grubu için verilmiş olan değerlerden sizin için en uygun olan bir tanesini işaretleyiniz.

Zarar Verici	1	2	0	2	1	Zararsız
Sakin	1	2	0	2	1	Saldırgan
Ahlaksız	1	2	0	2	1	Ahlaklı
Güvenilmez	1	2	0	2	1	Güvenilir
Hatalı	1	2	0	2	1	Hatasız
Anlayışsız	1	2	0	2	1	Anlayışlı
Haklı	1	2	0	2	1	Haksız
Sorumsuz	1	2	0	2	1	Sorumluluk Sahibi
Saygılı	1	2	0	2	1	Saygısız
İyi Niyetli	1	2	0	2	1	Kötü Niyetli

Aşağıdaki tabloda çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Yukarıda okuduğunuz hikâye doğrultusunda söz konusu olaydaki **fail** hakkında, karşılıklı her tanımlama grubu için verilmiş olan değerlerden sizin için en uygun olan bir tanesini işaretleyiniz.

Zarar Verici	1	2	0	2	1	Zararsız
Sakin	1	2	0	2	1	Saldırgan
Ahlaksız	1	2	0	2	1	Ahlaklı
Güvenilmez	1	2	0	2	1	Güvenilir
Hatalı	1	2	0	2	1	Hatasız
Anlayışsız	1	2	0	2	1	Anlayışlı
Haklı	1	2	0	2	1	Haksız
Sorumsuz	1	2	0	2	1	Sorumluluk Sahibi
Saygılı	1	2	0	2	1	Saygısız
İyi Niyetli	1	2	0	2	1	Kötü Niyetli

Hikaye 2:

Ali dün gece 23.00 sularında iş toplantısından çıktı ve evine gitmek üzere yola koyuldu. Bu sırada yolda üç kişinin kendisini takip ettiğini fark etti. Bir an önce eve varmak için hızlandığında, arkasındaki üç kişilik grup çeşitli küfür ve hareketlerle Ali'ye sataşmaya başladı. "Mahallemizden defol. Adi herif!! Seni bu mahallede istemiyoruz" diyerek yumruk ve tekmelerle vurmaya başladılar. Bir süre Ali'yi tartakladıktan sonra koşarak uzaklaştılar.

Hikaye 2:

Ayşe dün gece 23.00 sularında iş toplantısından çıktı ve evine gitmek üzere yola koyuldu. Bu sırada yolda üç kişinin kendisini takip ettiğini fark etti. Bir an önce eve varmak için hızlandığında, arkasındaki üç kişilik grup çeşitli küfür ve hareketlerle Ayşe'ye sataşmaya başladı. “Mahallemizden defol. Pis karı!! Seni bu mahallede istemiyoruz” diyerek yumruk ve tekmelerle vurmaya başladılar. Bir süre Ayşe'yi tartakladıktan sonra koşarak uzaklaştılar.

Aşağıdaki tabloda çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Yukarıda okuduğunuz hikâye doğrultusunda söz konusu olaydaki **mağdur** hakkında, karşılıklı her tanımlama grubu için verilmiş olan değerlerden sizin için en uygun olan bir tanesini işaretleyiniz.

Zarar Verici	1	2	0	2	1	Zararsız
Sakin	1	2	0	2	1	Saldırgan
Ahlaksız	1	2	0	2	1	Ahlaklı
Güvenilmez	1	2	0	2	1	Güvenilir
Hatalı	1	2	0	2	1	Hatasız
Anlayışsız	1	2	0	2	1	Anlayışlı
Haklı	1	2	0	2	1	Haksız
Sorumsuz	1	2	0	2	1	Sorumluluk Sahibi
Saygılı	1	2	0	2	1	Saygısız
İyi Niyetli	1	2	0	2	1	Kötü Niyetli

Aşağıdaki tabloda çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Yukarıda okuduğunuz hikâye doğrultusunda söz konusu olaydaki **fail** hakkında, karşılıklı her tanımlama grubu için verilmiş olan değerlerden sizin için en uygun olan bir tanesini işaretleyiniz.

Zarar Verici	1	2	0	2	1	Zararsız
Sakin	1	2	0	2	1	Saldırgan
Ahlaksız	1	2	0	2	1	Ahlaklı
Güvenilmez	1	2	0	2	1	Güvenilir
Hatalı	1	2	0	2	1	Hatasız
Anlayışsız	1	2	0	2	1	Anlayışlı
Haklı	1	2	0	2	1	Haksız
Sorumsuz	1	2	0	2	1	Sorumluluk Sahibi
Saygılı	1	2	0	2	1	Saygısız
İyi Niyetli	1	2	0	2	1	Kötü Niyetli